

VERGİ VE SSK UYGULAMALARI AÇISINDAN YÜKÜMLÜLÜKLER İLE UYGULANACAK MÜEYYİDELER

Mustafa ÇOLAK
Maliye Müfettişi

Mahmut ÇOLAK
Sigorta Müfettişi

TÜRMOB YAYINLARI- 228
ANKARA - 2004
Sirküler Rapor Serisi
Seri No: 2004 - 2

TÜRMOB Adına Sahibi
Mehmet TİMUR

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ali E. DOĞANOĞLU

Dizgi - Düzenleme

TÜRMOB
Basım - Yayın Servisi

Sirküler Rapor kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş TÜRMOB' u bağlamaz.

ÖNSÖZ

TÜRMOB olarak büyük önem verdiğimiz konuların başında mesleki eğitim gelmektedir. Mesleki eğitime katkı sağlaması ve uygulamacılara yol göstermesi amacıyla yayınlamaya başladığımız **Sirküler Rapor Serisi** bu amacımıza ulaşmada oldukça önemli bir fonksiyon üstlenmiştir.

Yayınladığımız **Sirküler Rapor Kitapları** meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin büyük takdirini toplayarak, yoğun bir ilgiyle karşılanmıştır. Böylesi geniş bir talebi karşılama uğraşımız devam etmektedir. Meslek mensuplarımızın ve aday meslek mensuplarımızın ihtiyaç duyacakları bilgilere ulaşmayı hedefleyen bu çalışmamızı geliştirerek sürdürmekteyiz.

Sirküler Rapor kitaplarımız bir okuma komisyonu tarafından incelendikten sonra basılarak sizlerin istifadesine sunulmaktadır.

Siz değerli meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin beğeni ve takdirini toplayacağına inandığımız 2004-2 Seri Numaralı bu kitabı; Maliye Müfettişi Mustafa Çolak ve Sigorta Müfettişi Mahmut Çolak tarafından hazırlanan **“Vergi ve SSK Uygulamaları Açısından Yükümlülükler İle Uygulanacak Müeyyideler”** isimli eser oluşturuyor. Bu çalışma bir kaynak kılavuz niteliğinde olup konuyu örnekleri ile açıklamaktadır.

Sirküler kitaplarımız, bir plan doğrultusunda hazırlanarak, her ay bir kitap olarak sizlere ulaştırılmaktadır. Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum. Eğitim serimize gösterilen ilgi ve destekten dolayı meslektaşlarımıza ve stajyerlerimize teşekkürlerimi sunarım.

Nail SANLI
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

VERGİ UYGULAMALARI AÇISINDAN	
MÜKELLEFLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	1
1.a- İşe başlamayı bildirme yükümlülüğü	1
1.b- İşe Başlamamın Bildirilmemesinin Müeyyidesi	3
2.a-Tek Vergi Kimlik Numarası Kullanma Zorunluluğu	5
2.b- Vergi Kimlik Numarası Kullanma Zorunluluğuna Uyulmamasının Müeyyidesi	12
3.a- Değişikliklerin bildirilmesi	13
3.b- Müeyyidesi	13
4.a- İş İstifasının Bildirilmesi	14
4.b- Müeyyidesi	19
5.a- Defter Tutma Mükellefiyeti	19
5.b- Müeyyidesi	21
6.a- Defter Tasdik Ettirme Yükümlülüğü	21
6.b- Müeyyidesi	22
7.a- Kayıt Nizamına Uyuma Yükümlülüğü	23
7.b- Müeyyidesi	24
8.a- Kayıtların Tevsiki yükümlülüğü	25
8.b- Müeyyidesi	26
8.c- Tevsik Edici Kayıtlarda Yapılan Sahteciliğin Müeyyidesi	29
9.a- Yeminli Müşavir Tasdik Raporları İbrahim Yükümlülüğü	33
9.b-Yeminli Müşavir Tasdik Raporlarının İbrahim Edilmemesinin Müeyyidesi	37
10.a-Vergi beyannamelerinin İmzalatılması	38
10.b-Beyannamelerini İmzalatmayan Mükellefler Hakkında Uygulanacak Müeyyide	42
10.b.1-Beyannameleri İmzalayacak Meslek Mensupları Ve Sorumlulukları	43

10.b.2- Müşterek Ve Mütessesil Sorumluluğun Tespiti	.44
11.a-Ekim/Sayım Beyanında Bulunma Yükümlülüğü	.46
11.b- Müeyyidesi	.47
12.a- Vergi karnesi Alma Mecburiyeti	.47
12.b- Müeyyidesi	.48
13.a- Defter ve Vesikaların Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü	.49
13.b- Müeyyidesi	.50
14.a- Devamlı Bilgi Verme Yükümlülüğü	.51
14.b- Müeyyidesi	.51
15.a- Vergi Levhası Asma Yükümlülüğü	.51
15.b- Müeyyidesi	.55
16.a- Beyanname Verme Yükümlülüğü (sürekli mükellefiyetler için)	.55
16.b- Müeyyidesi	.62

SSK MEVZUATINDA İŞVEREN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	
ve UYGULANACAK MÜEYYİDELER	.64
İŞVEREN, SİGORTALI VE İŞYERİ KAVRAMLARI	.64
17.a-İşyerini bildirme yükümlülüğü	.71
17.b-Müeyyidesi	.73
18.a- Çalıştırılan sigortalıları bildirme yükümlülüğü	.89
18.b-Müeyyidesi	.91
19.a- İlk sağlık yardımı yapma yükümlülüğü	.93
19.b- Müeyyidesi	.94
20.a-İşçi sağlığına ilişkin yükümlülüğü	.95
20.b- Müeyyidesi	.95
21.a- İş kazasını bildirme yükümlülüğü	.96
21.b- Müeyyidesi	.97
22.a- Meslek hastalığını bildirme yükümlülüğü	.97
22.b- Müeyyidesi	.98
23.a- İş kolu kodu değişikliğini bildirme yükümlülüğü	.99

24.a- Prim belgelerinin düzenlenmesi-verilmesi yükümlülüğü	102
24.b- Müeyyidesi	106
25.a-30 günden az çalışmanın belgelendirilmesi yükümlülüğü	108
25.b- Müeyyidesi	110
26.a- Prim belgelerinin işyerinde asılması yükümlülüğü	112
26.b- Müeyyidesi	113
27.a- Primlerin ücretlerden kesilip ödenmesi yükümlülüğü	113
27.b- Müeyyidesi	114
28.a- İhaleli iş alanların adreslerini bildirme yükümlülüğü	123
29.a- İhaleli işlerde teminat yükümlülüğü	124
29.b- Müeyyidesi	124
30.a- Vizite kağıdının düzenlenmesi yükümlülüğü	124
30.b- Müeyyidesi	125
31.a- Ücretlerden kesinti yapılamayacağı yükümlülüğü	126
32.a- Sağlık tesislerinin duyurulması yükümlülüğü	126
33.a- Araçları ve sigortalıyı devir alanları bildirme yükümlülüğü	126
33.b- Müeyyidesi	127
34.a- İşe giriş pusulası düzenleme yükümlülüğü	129
35.a- Sigortalı çalışılmayacağını bildirme yükümlülüğü	129
35.b- Müeyyidesi	129
36.a- Sigortalı hesap fişi düzenleme yükümlülüğü	130
37.a- İşyeri kayıtlarını ibraz-saklama yükümlülüğü	130
37.b- Müeyyidesi	131
38.a- İşsizlik sigortalısı uygulanmasındaki yükümlülüğü	144
38.b- Müeyyidesi	144
39.a- Vizite kağıdındaki bilgilerin doğruluğu yükümlülüğü	145
39.b- Müeyyidesi	145
40.a- Çalışabilir olduğuna dair belge isteme yükümlülüğü	146
41.a- Kuruma yeterli işçilik bildirme yükümlülüğü	146
41.b- Müeyyidesi	148

**VERGİ UYGULAMALARI AÇISINDAN
MÜKELLEFLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ ve
UYGULANACAK MÜEYYİDELER**

1.a- İŖe baŖlamayı bildirme yükümlülüğü

Vergiye tabi ticaret ve sanat erbabı, serbest meslek erbabı, kurumlar vergisi mükellefleri, kolektif ve adi Ŗirket ortaklarıyla komandit Ŗirketlerin komandite ortakları iŖe baŖlamadan önce iŖe baŖlayacaklarını bağlı buldukları vergi dairesine bildirmek zorundadırlar. Bildirimler " İŖE BAŖLAMA" bildirimi ile yapılacak ve bildirimler;

- Gerçek kiŖilerde mükellef,
- Tüzel kiŖiler ile tüzel kiŖilięi haiz olamayanlarda bunları temsile yetkili kiŖilerce imzalanacaktır.

İŖe baŖlama bildirimi ekinde;

- 1- Noter onaylı imza sirküleri (basit usulde vergilendirilenler hariç),
- 2- Onaylı nüfus cüzdanı sureti,
- 3- İkametgah ilmühaberi,

Basit usulde vergilendirmeyi talep eden mükelleflerden;

- İŖyerinin kendisine ait olması halinde emlak vergisine esas vergi değerini gösterir belediyeden alınacak onaylı belge,

- İŖyerinin kiralanmıŖ olması halinde kira kontratının bir örneği,

4- Ticari plaka nakil vasıtası sahiplerinden bu taŖıta iliŖkin fatura veya noter senedinin tasdikli bir örneği,

5- Tüzel kiŖilerden Ŗirketin ana sözleşmesinin noter onaylı bir örneği ile Ticaret Siciline müracaatına ait belgenin bir örneği,

6- Tüzel kişilerden şirketi temsile yetkili kişilerin onaylı nüfus cüzdanı sureti, ikametgah ilmühaberi, noter onaylı imza sirküleri,

7- Kooperatiflerden varsa üst birliğe kayıtlı olduklarına dair yazı, istenir.

Ayrıca 22 seri no.lu SM, SMMM ve YMM Genel Tebliği ile, işe başlama bildirimlerini sözleşme düzenledikleri veya işletmelerinde bağımlı olarak çalışan yetkili meslek mensuplarına imzalatmaları ve vergi dairesince yapılacak yoklama sonucu beklenilmeden mükellefiyet tesis edilmesine, vergi numarasının verilebilmesine olanak tanınmıştır. Dolayısı ile işe başlama bildirimleri, mükellef yanında serbest muhasebecisi, serbest muhasebeci mali müşaviri veya yeminli mali müşaviri tarafından da kaşe/mühür basılarak ayrıca imzalanacaktır.

İşe başlama karineleri ve göstergeleri, 213 sayılı Vergi Usul Kanununda (Bundan böyle VUK/Kanun olarak anılacaktır) belirtilmiştir. Kanunun 154 ve devamı maddelerinde yer alan düzenlemeler çerçevesinde; tüccarlarda işe başlama belirtileri;

Tüccarlar için aşağıdaki hallerden herhangi biri "İşe başlama"yı gösterir:

1- Bir iş yeri açmak (İş yeri açmaktan maksat, belli bir yerde bilfiil ticari veya sınai faaliyete geçmek demektir. Bir yerin ne maksatla olursa olsun sadece tutulmuş olması veya içinde tertibat ve tesisat yapılmakta bulunması iş yerinin açıldığını göstermez);

2- İş yeri açılmamış olsa bile ticaret siciline veya mesleki bir teşekküle kaydolunmak;

3- Kazançları basit usulde tespit edilen tüccarlar için işle bilfiil uğraşmaya başlamak.

Serbest meslek erbabı için "İşe başlama" belirtileri:

- 1- Muayenehane, yazıhane, atölye gibi özel iş yerleri açmak;
- 2- Çalışılan yere tabela, levha gibi mesleki faaliyette bulunulduğunu ifade eden alametleri asmak;
- 3- Her ne şekilde olursa olsun devamlı olarak mesleki faaliyette bulunduğunu gösteren ilanlar yapmak;
- 4- Serbest olarak mesleki faaliyette bulunmak üzere mesleki teşekküllere kaydolunmak.

Mesleki teşekküllere kaydolunanlardan görevleri veya durumları icabı bilfiil mesleki faaliyette bulunmayacak olanlar bildirmelerinde bu ciheti de açıklarlar.

1.b- İşe Başlamanın Bildirilmemesinin Müeyyidesi

İşe başlamanın zamanında vergi dairesine bildirilmemesi durumunda, VUK 352 nci maddesine göre birinci derece usulsüzlük cezası tatbik edilecektir. Yeniden değerlendirme oranı ile artırılan miktarlara göre 1.1.2004 tarihinden itibaren sermaye şirketleri için 60.000.000.-TL, kazancı basit usulde tesbit edilen mükellefler için ise 5.000.000.-TL usulsüzlük cezası kesilecektir. Usulsüzlük cezalarına ait cetvel aşağıda verilmiştir:

BİRİNCİ DERECE USULSÜZLÜK CEZALARINA AİT CETVEL

Mükellef Grupları	Birinci Derece Usulsüzlük Cezası
1-Sermaye şirketleri	60.000.000.-
2-Sermaye şirketleri dışında kalan I.sınıf tüccar ve serbest meslek erbabı	38.000.000.-
3-II.sınıf tüccarlar	19.000.000.-
4-Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname verme usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	9.800.000.-
5-Kazancı basit usulde tespit edilenler	5.000.000.-
6-Gelir vergisinden muaf esnaf	2.500.000.-

İşe başlamanın zamanında bildirilmemesinin usulsüzlük cezası ile cezalandırılması yanında diğer mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi de olasılıklar dahilindedir. İşe başlamayı geç bildirmekle beraber bilfiil işe başlanılan tarih ile işe başlamanın bildirildiği/vergi dairesince tespit edildiği tarih arası dönemde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili vergi yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi sonucu ortaya çıkacağından, ilgili dönemlere ait vergi matrahları (KDV, stopaj...) genel olarak takdir komisyonu marifetiyle saptanarak cezalı resen tarh işlemleri yapılacaktır.

Bu noktada, vergi idaresince yapılan tarhiyat ve kesilen cezalar konusunda ihtilaflar, yargı yorumu yanında;

1- Pişmanlıkla beyan ve ödeme (Vergi Usul Kanunu Madde 371)

2- Cezalarda indirim hakkından yararlanma (VUK Madde 376)

3- Uzlaşma Müessesesi (VUK Ek madde 1 ve Devamı) yolları kullanılarak çözüme kavuşturulabilecektir.

İşe başlamanın geç vergi dairesine bildirilmesi özelinde, yerine getirilmeyen yükümlülüklerin pişmanlık yolu ile ifası mümkündür.VUK 371 inci maddesinde yer alan " Pişmanlık ve Islah" yolu ile belli şartlar dahilinde vergi ziyayı cezası kesilmeyecek, ancak vergilerin belli bir sürede ödenmesi gerekecektir.

Pişmanlık yolunun kullanılmaması halinde, mükellef adına salınacak vergi ve kesilecek cezalar konusunda tabii ki uzlaşma, cezalardan indirim talep hakkı ve doğal olarak yargı yoluna gidilmesi mümkündür.

2.a-Tek Vergi Kimlik Numarası Kullanma Zorunluluğu

VUK da yapılan değişiklikle, TC tabiiyetinde bulunan gerçek ve tüzel kişilere değişmeyecek tek vergi numarası (ki " Vergi Mükellefleri Merkez Sicil Kütüğü" nden alınacağı ifade edilmiştir.) verilecektir.

Tek vergi uygulaması ile ilgili olarak yayımlanan 262 sıra numaralı¹ VUK Genel tebliği ile kullanım alanları netleştirilmeye başlanmıştır. Vergi numarasının bütün ekonomik faaliyetlerde kullanılması esas olmakla birlikte, gerek vatandaşları vergi numarası kullanmaya alıştırmak ve gerekse işlemleri yapacak olan idarelerin geçiş hazırlıklarını tamamlamalarına olanak sağlamak amacıyla, öncelikle sermaye şirketlerinin ortakları ile yönetim kurulu başkan ve üyeleri, motorlu taşıt alan ve satanlar, gayrimenkul alan ve satanlar, lehine ipotek tesis edilenler ile bina inşa ettiren gerçek ve tü-

¹06.02.1998 tarih ve 23250 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır.

zel kişiler tarafından söz konusu işlemler yapılmadan önce vergi numarası alınması ve bu işlemlerde kullanılması gerekli görülmüştür.

Bu çerçevede;

- a) Mevcut ve yeni kurulacak sermaye şirketlerinin ortakları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdürleri 01.03.1998,
- b) Motorlu taşıt alan ve satan gerçek ve tüzel kişiler 01.03.1998,
- c) Gayrimenkul alan ve satanlar, lehine ipotek tesis edilenler ile bina inşa ettiren gerçek ve tüzel kişiler 01.05.1998

tarihinden itibaren vergi numarası almak ve bu işlemlerinin tamamlanmasından önce ilgili makama ibraz etmek zorundadırlar.

Öte yandan, 4358 sayılı Vergi Kimlik Numarası Kullanımının Yaygınlaştırılması ve Noterlik Kanunu, İcra ve İflas Kanunu, Tapu Kanunu, Karayolları Trafik Kanunu, Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun, Bankalar Kanunu, Posta Kanunu ile Pasaport Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 4/4/1998 tarih ve 23307 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Kanunda yer alan düzenleme ile;

- Noterlik işlemlerinde,
- İcra ve İflas Kanunu uyarınca yapılacak takip işlemlerinde,
- Tapu işlemlerinde,
- 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu uyarınca yapılacak tescil işlemlerinde,

- Çek kullanımında,
- Banka ve benzeri finans kurumlarınca yapılacak işlemlerde,
- Posta çeki hesabının açtırılmasında,
- Pasaport alımında,
- Maliye Bakanlığınca belirlenecek diğer işlemlerde vergi kimlik numarası kullanılması öngörülmüştür.

Anılan Kanunun 4 üncü maddesi ile belge ve işlem türleri itibariyle uygulamanın başlangıç tarihlerini belirlemeye ve bu Kanun uygulaması ile ilgili usul ve esasları tespit etmeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Maliye Bakanlığınca yayımlanan 2 seri numaralı Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliği² ile de uygulama esasları belirlenmiştir. Söz konusu tebliğ uyarınca;

1- Bankacılık ve Mali Hizmet İşlemleri

4389 sayılı Bankalar Kanunu'na veya özel kanunlara göre kurulmuş ve kurulacak bankalar ile yabancı ülkelerde kurulmuş olup da Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiye'de şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar (off-shore şubeleri dahil), 1.9.2001 tarihinden itibaren Bankalar Kanununun 20 nci maddesinin 4 üncü fıkrası hükmü uyarınca, aynı fıkrada belirtilen bankacılık ve mali hizmetlerinde, müşterilerinin vergi kimlik numaralarını tesbit ederler ve kullanırlar.

Bankaların, bankacılık ve mali hizmetleri vermelerinde müşterilerinin vergi kimlik numaralarını tesbit etmeleri ve kullanmaları ile ilgili usul ve esaslar Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun görüşü de alınarak 31.7.2001 tarihine kadar tesbit edilecektir.

² 19.06.2001 tarih ve 24437 sayılı mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

2- Her Nev'i Tahvil, Bono ve Borçlanma Senedi İşlemleri

Bankalar (T.C. Merkez Bankası dahil) ve aracı kurumlar, 1.9.2001 tarihinden itibaren her nev'i tahvil, bono ve borçlanma senedi sattıkları müşterileri adına açtıkları hesaplarda; bunların kupon bedelleri ile vadeleri bitiminde gerek makbuz gerek fiziki olarak bu menkul kıymetleri ibraz eden kişilere itibarı değerlerini nakden veya hesaben ödeme veya başka bir hesaba havale işlemlerinden önce vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri yapacaklardır.

3- Kredi Kartı Okuma Makinesi İşlemleri

Bankalar ve kredi kartı okuma makinesi (pos makinesi ve imprinter cihazı) veren diğer kuruluşlar, bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren üye işyerlerine kredi kartı okuma makinesi vermeden önce müşterilerinin vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri yapacaklar ve bu müşterileri ile birlikte daha önce kredi kartı okuma makinesi verdikleri üye işyerlerinin bu cihazlarla yaptıkları satış tutarlarını aylık dönemler itibarıyla Bakanlığa göndermeye devam edeceklerdir.

4- Havale İşlemleri

Bankalar 1.9.2001 tarihinden itibaren yurt içi ve yurt dışına yapılan beş milyar lira veya muadili yabancı parayı geçen tutardaki Türk Lirası ve döviz havalelerini yapmadan önce göndericinin, havale nin yurt içine yapılması halinde (yurt dışından yapılan havaleler dahil) ödeme yapılmadan önce ayrıca alıcının da vergi kimlik numarasının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri yapacaklardır. Yabancı para havale miktarının hesaplanmasında T.C. Merkez Bankasının işlem günündeki efektif alış kuru uygulanacaktır.

Bankalar, 1.9.2001 tarihinden itibaren müşterilerinin havale yoluyla off-shore bankalar ile benzeri diğer mali kurumlarda hesap açma, sözleşme düzenleme ve diğer işlemlerine aracılık etmeleri halinde bu işlemlerini müşterilerinin vergi kimlik numarası altında bu konuda bilgi istenildiği zaman verecek şekilde ayrıca izlerler.

5- Çek ve Senet (Bono) İşlemleri

Bankalar (T.C. Merkez Bankası dahil), 1.9.2001 tarihinden itibaren çek karnesi verecekleri müşterileri ile her ne ad altında olursa olsun tahsil için alınan çek bedellerinin ödenmesinden önce ödeme yapılacak kişiler ile tahsile kabul edecekleri senetler ve senet karşılığı kullandıracakları avans kredilerinde teminata alacakları senetleri, tahsilat ve teminat için kabul etmeden önce senedi tahsile veya teminata veren kişinin vergi kimlik numarasının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri yapacaklardır.

Diğer Mali İşlemler

1-Sermaye Piyasası Kanunu Kapsamındaki Kurumlarca Yapılacak İşlemler

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamına giren sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunan sermaye piyasası kurumları 1.9.2001 tarihinden itibaren müşterilerine hesap açmadan, sözleşme ve işlemleri yapmadan önce vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri yapacaklardır.

2- Ödünç Para Verme İşlemleri

90 sayılı Ödünç Para Verme İşlemleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca; ödünç para verme işleriyle uğraşan veya

ödünç para verme işlerine aracılık eden ikrazatçılar, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri 1.9.2001 tarihinden itibaren müşterilerine hesap açmadan, sözleşme ve işlemleri yapmadan önce vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri yapacaklardır.

3- Özel Finans Kurumlarınca Yapılan İşlemler

Özel Finans Kurumlarının Kurulması, Faaliyetleri ve Tasfiyelerine İlişkin Esas ve Usullere Dair 83/7506 sayılı Karar'a göre Türkiye'de kurulmuş ve 4389 Sayılı Bankalar Kanunu'na göre kurulacak olan özel finans kurumları, özel cari hesaplar ve kar ve zarara katılma hakkı veren hesaplar ile toplanan fonların üretim desteği sağlanması, kira akdi (leasing), kar ve zarara katılma yöntemi, mal karşılığı olan vesaikin alım satımı yoluyla kullandırılması işlemlerinde 1.9.2001 tarihinden itibaren müşterilerine hesap açmadan, sözleşme ve işlemleri yapmadan önce vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri yapacaklardır.

Özel finans kurumları, yukarıda belirtilen işlemler dışında kalan faaliyetlerinde vergi kimlik numarasının tesbiti ve kullanımında bu Tebliğ ile bankalar için getirilmiş olan düzenlemelere uyacaklardır.

4- Yetkili Müesseselerce Yapılan İşlemler

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'a İlişkin Tebliğler uyarınca kurulan ve kurulacak olan yetkili müesseseler, 1.9.2001 tarihinden itibaren 3.000 Amerikan Doları veya muadili efektif/döviz alış ve satış işlemlerinde ve müşterileriyle yapacakları sözleşmelerde işlem ve sözleşmeleri yapmadan önce vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri de yapacaklardır.

Bu madde hükmü bankalar, özel finans kurumları ve posta merkezleri için de geçerlidir.

5- Posta Merkezi İşlemleri

Posta ve Telgraf Teşkilatı (PTT) merkezleri, posta çeki hesabı veya döviz pozisyonlu posta cari hesabı açtırmak için müracaat eden kişilerden 1.9.2001 tarihinden itibaren hesap açmadan ve sözleşme düzenlemeden önce vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri de yapacaklardır.

Posta havalesi yapan PTT merkezleri ve şubeleri havale işlemlerinde vergi kimlik numarasının tesbiti ve kullanımında bu Tebliğ ile bankalar için getirilmiş olan düzenlemelere, döviz alımı yapan PTT merkezleri ve şubeleri döviz alış işlemlerinde vergi kimlik numarasının tesbiti ve kullanımında bu Tebliğ ile yetkili müesseseler için getirilmiş olan düzenlemelere uyacaklardır.

6- Finansal Kiralama İşlemleri

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre kurulan ve kurulacak olan finansal kiralama şirketleri 1.9.2001 tarihinden itibaren finansal kiralama işlemleri ile ilgili sözleşmeleri yapmadan önce müşterilerinin vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili işlemleri yapacaklardır.

7- Sigortacılık İşlemleri

7397 sayılı Sigorta Murakebe Kanunu'na göre Türkiye'de kurulmuş ve kurulacak olan sigorta şirketleri ile yabancı ülkelerde kurulmuş olup da Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiye'de şube açarak faaliyete geçecek olan sigorta ve reasürans şirketleri, 1.9.2001 tarihinden itibaren her türlü sigorta sözleşmelerini yapmadan önce sözleşme ve işlemlerin sahi-

bi, muhatabı veya tarafı olan kişilerin vergi kimlik numaralarının tesbiti ve kullanımı ile ilgili

işlemleri yapacaklardır. Sigorta sözleşmeleri yapan banka şubeleri ve sözleşme yapma yetkisine haiz tüm aracı kuruluşlar da bu hükümlere uyacaklardır.

2.b- Vergi Kimlik Numarası Kullanma Zorunluluğuna Uyulmamasının Müeyyidesi

4358 sayılı Vergi Kimlik Numarası Kullanımının Yaygınlaştırılması ve Noterlik Kanunu, İcra ve İflas Kanunu, Tapu Kanunu, Karayolları Trafik Kanunu, Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun, Bankalar Kanunu, Posta Kanunu ile Pasaport Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un ceza hükümlerini düzenleyen beşinci maddesine göre, özel kanunlar veya bu Kanun hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığı tarafından getirilen vergi kimlik numarasını tesbit etmek, belge, hesap ve kayıtlarında göstermek zorunluluğuna uymayanlar hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin 7nci bendinde yazılı özel usulsüzlük cezası (128.000.000.-TL, 1.1.2004 den geçerli olmak üzere) kesilir ve ayrıca, özel kanunlarında daha ağır bir ceza öngörülmediği takdirde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası hükmolünür. Şu kadar ki kamu idarelerince yapılan işlemlerde bu cezanın muhatabı, ilgili mevzuata göre belgeleri düzenlerken, hesap ve kayıtları tutarken vergi kimlik numarasını tesbit ve kaydetmekle yetkili ve görevli olanlardır.

Bu Kanuna aykırı olarak vergi kimlik numaralarını gizleyen veya bilerek bu konuda gerçeğe aykırı beyanda bulunan veya sahte veya yanıltıcı belgeler ibraz edenler hakkında üç aydan on aya kadar hapis cezasına hükmolünür.

Tüzel kişiler, küçükler, kısıtlılar ile tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına yukarıda yazılı fiillerin işlenmesi halinde uygulanacak hapis cezası bu fiilleri işleyenler hakkında uygulanır.

Öte yandan, 4358 sayılı Kanun uyarınca işlemlerinde vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri Maliye Bakanlığının belirleyeceği standartlarda araçlarla (yazı, manyetik ortam, disket, mikro film, mikro fiş gibi) ve zamanlarda yerine getirmeyenler hakkında 500.000.000 lira özel usulsüzlük cezası kesilir. Ceza kesilenler, ödedikleri ceza için, fiilleriyle ceza kesilmesine neden olan kişilere rücu edebilirler (VUK madde 353/9).

3.a- Değişikliklerin bildirilmesi

İş ve ikamet yeri adresleri değişen mükellefler, yeni adreslerini; işe başladıklarını bildiren mükelleflerden;

- a) Yeni bir vergiye tabi olmayı;
- b) Mükellefiyet şeklinde değişikliği;
- c) Mükellefiyetten muaflığa geçmeyi;

Gerektirecek surette işlerinde değişiklik olanlar, bu değişiklikleri değişikliğin vukuu tarihinden başlayarak bir ay içerisinde vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar (VUK Madde 157,158,168)

3.b- Müeyyidesi

Değişikliklerin belli edilen usul ve esaslar çerçevesinde bildirilmemesi durumunda; VUK 352 inci maddesine göre ikinci derece usulsüzlük cezası tatbik edilecektir.

İKİNCİ DERECE USULSÜZLÜK CEZALARINA AİT CETVEL

Mükellef Grupları	İkinci Derece Usulsüzlük Cezası
1-Sermaye şirketleri	35.000.000.-
2-Sermaye şirketleri dışında kalan I.sınıf tüccar ve serbest meslek erbabı	19.000.000.-
3-II.sınıf tüccarlar	9.800.000.-
4-Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname verme usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	5.000.000.-
5-Kazancı basit usulde tespit edilenler	2.500.000.-
6-Gelir vergisinden muaf esnaf	1.380.000.-

4.a- İşi Bırakmanın Bildirilmesi

Vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin tamamen durdurulması ve sona ermesi işi bırakmayı ifade eder. İşlerin herhangi bir sebep yüzünden geçici bir süre için durdurulması işi bırakma sayılmaz.

İşe başlamayı bildirme mecburiyetinde olan mükelleflerden işi bırakanlar, durumu vergi dairesine vukuu tarihinden başlayarak bir ay içerisinde vergi dairesine bildireceklerdir.

İşi bırakma bildirimlerinde;

- İşe başlama/bırakma bildirimi ile veya dilekçe
- İşi bırakan mükelleflerden belgelerin en son ciltleri ile kullanılma-

miş olarak ellerinde kalan belgelerin ciltleri ve vergi levhası ile ödeme kaydedici cihazlara ait levha ,

- Ayrıca bilgisayar kayıtlarına göre şubelerin kayıtlı oldukları vergi daireleri listesi alınarak yoklama yapılması hususları aranılacaktır.

İşini Terk Eden Mükelleflerin Belge İbraz Ödevi ile ilgili 246 seri numaralı VUK tebliği ³ ile düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu tebliğ açıklamalarına göre;

1 - İş bırakan mükellefler, Vergi Usul Kanunu uyarınca notere tasdik ettirmiş veya "Vergi Usul Kanunu Uyarınca Vergi Mükellefleri Tarafından Kullanılan Belgelerin Basım ve Dağıtım Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre anlaşmalı matbaalara bastırılmış oldukları belgelerden, kullanılmamış olanlar ile en son kullandıkları ciltleri, iş bırakma bildiriminde bulunacakları süre içinde bağlı buldukları vergi dairelerine ibraz ederek kullanılmamış belgelerin iptal edilmesini sağlayacaklardır.

2 - Belgelerin vergi dairesine ibrazı üzerine, son kullanılan ciltlere ilişkin olarak, belgenin nev'i, seri ve sıra numarası, en son belgenin düzenlendiği tarih ile kullanılmamış bulunan ciltlerin ilk ve son seri ve sıra numaraları bir tutanakla tesbit edilecek ve düzenlenen tutanak vergi dairesi yetkilileri ile mükellef veya vekili tarafından imzalanacaktır.

3 - Bu suretle tesbit edilen seri ve sıra numaraları, anlaşmalı matbaa işletmecileri ile noterler tarafından gönderilen bilgi formlarında yer alan seri ve sıra numaraları ile karşılaştırılarak kullanılma-

³ 08.01.1996 tarih ve 22517 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

yan belgelerden ibraz edilmeyenlerin bulunup bulunmadığı tesbit edilecektir.

4 - Mükelleflerce vergi dairelerine ibraz edilen kullanılmamış belgeler, yatay ya da dikey kesilmek suretiyle kullanılmayacak şekilde iptal edilecektir. İptale ilişkin olarak düzenlenen tutanağın bir nüshası muhafaza edilmek üzere mükellefe verilecek, diğer nüshası ise mükellefin tarh dosyasında saklanacaktır.

Basit Usule tabi mükelleflere ait belge iptallerine ait düzenlemeler ise 230 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde⁴ yapılmıştır. Buna göre , Basit usule tabi mükelleflerden, işlerini terk edenlerin kullanmadıkları belgeleri aşağıda açıklanan esaslar çerçevesinde iptal ettirmeleri Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 inci maddesi uyarınca uygun görülmüştür.

Vergi dairesine işini terk dilekçesi veren mükellefler kullanılmamış olarak ellerinde bulunan belgeleri teslim aldıkları odalara veya birliğe ibraz edeceklerdir. Belgeler aşağıda belirtilen şekilde oda veya birliklerce iptal edilecektir.

Kendilerine belge ibraz edilen oda veya birlikler;

- Belge türleri itibariyle kullanılan en son belgenin seri ve sıra numarası ile düzenlenme tarihini,
- Kullanılmadığı için iptal edilecek belgelerin türü, ilk seri ve sıra numarası, son seri ve sıra numarasını,
- İbraz edilen belgeler ile odanın veya birliğin kayıtları karşılaştırılarak ibraz edilmediği tesbit edilen belgelerin seri ve sıra numarasını,

⁴ 30.12.1999 tarih ve 23922 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

üç nüsha olarak düzenlenecek bir örneği ekli tutanakla tesbit edecekler ve bu tutanak mükellef ile oda veya birlik temsilcisi tarafından imzalanacaktır.

Düzenlenen tutanağın bir örneği mükellefe verilecek, bir örneği ilgili vergi dairesine gönderilecek, kalan nüsha ise oda veya birlik tarafından bu konuda açılan dosyada saklanacaktır.

Mükelleflerce odalara veya birliklere ibraz edilen kullanılmamış belgeler, oda veya birliklerce yatay ya da dikey kesilmek suretiyle kullanılmayacak şekilde iptal edilecektir.

İptal işlemleri mükelleflerin başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içerisinde tamamlanarak vergi dairesine bildirilecektir.

İşi terk dilekçesinin posta vasıtasıyla gönderilmesi halinde, vergi dairesince bir taraftan mükellefiyetin terkinine ilişkin işlemler yürütülürken, diğer taraftan belgelerin iptalinin sağlanması için ilgili oda veya birliğe terk dilekçesinin bir örneği yazı ekinde gönderilecektir. İlgili oda veya birlikler mükelleflerden kullanılmamış olarak ellerinde bulunan belgelerin ibrazını isteyeceklerdir. İbraz edilen belgeler ile ilgili işlemler yukarıda açıklanan şekilde tamamlanarak sonucundan vergi dairesine bilgi verilecektir.

İşini terk eden mükelleflerden söz konusu belgeleri ibraz etmeyenler ile eksik belge ibraz edenler veya belgelerini kaybettiğini bildiren mükelleflerin durumu tutanakla tesbit edilerek tutanağın bir örneği ilgili vergi dairesine gönderilecektir. Vergi dairelerince bu mükellefler hakkında ikinci sınıf mükellefler için geçerli olan hükümler uygulanacaktır.

Diğer taraftan; 225 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği uyarınca belgelerini anlaşmalı matbaalara bastırmak veya noterlere tasdik ettirmek suretiyle temin eden mükelleflerin belgeleri iptali, ikinci

sınıf tüccarların tabi olduğu hükümlere göre ilgili vergi dairesi tarafından yapılacaktır.

Tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyet vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar devam eder.

Bu hallerde tasfiye memurları veya iflas dairesi:

- 1- Tasfiye veya iflas kararlarını;
- 2- Tasfiyenin veya iflasın kapandığını;

Vergi dairesine ayrı ayrı bildirmeye mecburdurlar

Ölüm işi bırakma hükmündedir. Ölüm mükellefin mirası reddetmemiş mirasçılar tarafından vergi dairesine bildirilir.

Mirasçılardan herhangi birinin ölümü bildirmesi diğer mirasçılarını bu ödevden kurtarır.

Re' sen Mükellefiyet Kayıtlarının Terkini

4369 sayılı Kanunla 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yapılan değişlikle, İşi bırakma bildiriminde bulunmayan bir mükellefin işi bıraktığının tesbit edilmesi veya yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adreslerinde bulunamaması ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilememesi halinde mükellef işi bırakmış addolunur ve mükellefiyet kaydı vergi dairesince terkin edilebilir. Ancak, mükellefiyet kaydının terkin edilmesi, mükellefin işi bırakmasından önceki döneme ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacağı gibi bu tarihten sonra faaliyette bulunduğunun tesbiti halinde bu dönemlere ilişkin vergilendirmeye de engel teşkil etmez.

4.b- Müeyyidesi

İşî bırakmanın vergi dairesine zamanında bildirilmemesi üzerine ikinci derece usulsüzlük cezası tatbik edilecektir.

5.a- Defter Tutma Mükellefiyeti

Mükellefler bu kanuna göre tutacakları defterleri vergi uygulaması bakımından aşağıdaki maksatları sağlayacak şekilde tutmak zorundadırlar:

- 1- Mükellefin vergi ile ilgili servet, sermaye ve hesap durumunu tesbit etmek;
- 2- Vergi ile ilgili faaliyet ve hesap neticelerini tesbit etmek;
- 3- Vergi ile ilgili muameleleri belli etmek;
- 4- Mükellefin vergi karşısındaki durumunu hesap üzerinden kontrol etmek ve incelemek;
- 5- Mükellefin hesap ve kayıtlarının yardımıyla üçüncü şahısların vergi karşısındaki durumlarını (Emanet mahiyetindeki değerler dahil) kontrol etmek ve incelemek.

Bu kanunun esaslarına göre defter tutmaya mecbur olan gerçek ve tüzel kişiler:

- 1- Ticaret ve sanat erbabı;
- 2- Ticaret şirketleri;
- 3- İktisadi kamu müesseseleri;
- 4- (2365 sayılı Kanunun 24'üncü maddesiyle değişen bent) Dernek

ve vakıflara ait iktisadi işletmeler;

5- Serbest meslek erbabı;

6- Çiftçiler.

Tüccar Sınıflarına Göre Tutulması Gereken Defterler

1- Bilanço esasında aşağıdaki defterler tutulur:

1- Yevmiye defteri;

2- Defteri kebir;

3- Envanter defteri (Mevcutat ve muvazene defteri);

2- İşletme hesabı esasında aşağıdaki defterler tutulur:

1- İşletme hesabı defteri (İşletme hesabını ihtiva eden);

3- Sınai Müesseselerin Tutacakları Özel Kayıtlar

1- İmalat defteri

2- Kombine imalatta imalat defteri,

3- Bitim işleri defteri

4- Diğer defterler

1- Yabancı nakliyat kurumların hasılat defteri

2- Ambar defteri

3- Serbest mesleklerde Serbest Meslek Kazanç defteri

4- Zirai kazançlarda Çiftçi İşletme Defteri

5.b- Müeyyidesi

Kanun hükümlerine uygun yasal defterlerin biri veya birkaçının tutulmaması hali; VUK 30 uncu maddesine göre, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgeler veya kanuni ölçülere dayanılarak tesbitinin mümkün olmadığı sonucunu doğuracak ve takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesine yetkili kişilerce düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh edilecektir.

Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya birkaçının tutulmamış olması eylemi aynı zamanda 352 inci maddeye göre resen takdir nedeni olduğundan iki kat birinci derece usulsüzlük cezası uygulanacaktır. Kanunun 336 ncı maddesine göre, ceza-yı istilzam eden defter tutulmaması fiili ile vergi ziyayı ve usulsüzlük birlikte işlendiğinden bunlara ait cezalardan sadece miktar itibariyle en ağırı kesilecektir.

Usulsüzlük cezası kesilen bir fiil ile vergi ziyama da sebebiyet verildiği sonradan anlaşıldığı takdirde, evvelce usulsüzlük cezası kesilmiş olması, bu cezanın ziyaya uğratan vergiden dolayı kesilmesi gereken vergi ziyayı cezası ile mukayesesine ve noksan kesilen cezanın ikmaline mani değildir.

6.a- Defter Tasdik Ettirme Yükümlülüğü

Aşağıda yazılı defterlerin Kanunda belirlenen esaslara göre tasdik ettirilmesi mecburidir:

- 1- Yevmiye ve envanter defterleri;
- 2- İşletme defteri;

3- Çiftçi işletme defteri;

4- İmalat ve istihsal vergisi defterleri; (basit istihsal vergisi defteri dahil)

5- Yabancı nakliyat kurumlarının hasılat defteri;

6- Serbest meslek kazanç defteri;

Bu kanunla cevaz verilen hallerde yukarıda yazılı olanların yerine kullanılacak olan defterler de tasdike tabi tutulur (VUK madde 220)

Bu kanunda yazılı defterleri kullanacak olanlar, bunları aşağıda yazılı zamanlarda tasdik ettirmeye mecburdurlar:

1- Öteden beri işe devam etmekte olanlar defterin kullanılacağı yıldan önce gelen son ayda;

2- Hesap dönemleri Maliye Bakanlığı tarafından tesbit edilenler, defterin kullanılacağı hesap döneminden önce gelen son ayda;

3- (3239 sayılı Kanununun 17'nci maddesiyle değişen bent) Yeniden işe başlayanlar, sınıf değiştirenler ve yeni bir mükellefiyete girenler işe başlama, sınıf değiştirme ve yeni mükellefiyete girme tarihinden önce; vergi muafiyeti kalkanlar, muafılıktan çıkma tarihinden başlayarak on gün içinde;

4- Tasdike tabi defterlerin dolması dolayısıyla veya sair sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar bunları kullanmaya başlamadan önce

6.b- Müeyyidesi

Defterlerin normal olarak yukarıda sözü edilen sürelerde tasdik edilmemesi sonuçları;

1- Tasdiki mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin yaptırılmamış olması (kanuni süresinin sonundan başlayarak 1 ay geçtikten sonra tasdik ettirilenler tasdik ettirilmemiş sayılır) nın karşılığı, Kanununun 352 /I-8 e göre birinci derece usulsüzlük cezasını gerektirir.

2-Tasdiki mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin kanuni süresinin sonundan başlayarak 1 ay içinde yaptırılmış olmasının karşılığı, Kanununun 352 /II-6 a göre ikinci derece usulsüzlük cezasını gerektirir.

Kanun hükümlerine uygun yasal defterlerin biri veya birkaçının tasdik muamelesinin süresinin sonundan başlayarak kendiliğinden 1 ay içinde yapılmamış olması;hali VUK 30 uncu maddesine göre, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgeler veya kanuni ölçülere dayanılarak tesbitinin mümkün olmadığı kabul edilerek takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesine yetkili kişilerce düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh edilecektir.

Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya birkaçının tasdik muamelesinin yapılmamış olması eylemi aynı zamanda 352 inci maddeye göre re'sen takdir nedeni olduğundan iki kat birinci derece usulsüzlük cezası uygulanacak, cezayı istilzam eden defter tutulmaması fiili ile vergi ziyayı ve usulsüzlük birlikte işlendiği için bunlara ait cezalardan sadece miktar itibariyle en ağırı kesilecektir.

7.a- Kayıt Nizamına Uyma Yükümlülüğü

Temel ilkeleri şu şekilde sınıflandırabiliriz:

- a- Kanuna göre tutulacak defter ve belgeler Türkçe tutulacaktır
- b- Mürekkeple veya makine ile yazılacaktır.
- c- Muhasebe kayıt yanlışlıkları kaidelerine göre düzeltilecek, kazı, çizinti veya silmek yolu ile okunamaz hale getirilmeyecektir.
- d- Kayıtlar arasında boş bırakılmaz, satır atlanmaz, defter sayfaları ciltten koparılmaz, sırası bozulmaz.
- e- Kayıtlar;
- Muamelelerin işin hacmine ve icabına uygun olarak muhasebenin intizam ve vuzuhunu bozmayacak bir zaman zarfında kaydedilmesi şarttır. Bu gibi kayıtların on günden fazla geciktirilmesi caiz değildir.
 - Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri, primanota ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan mazbut vesikalara dayanarak yürüten müesseselerde, muamelelerin bunlara işlenmesi, deftere işlenmesi hükmündedir. Ancak bu kayıtlar, muamelelerin esas defterlere 45 günden daha geç intikal ettirilmesine cevaz vermez.
 - Serbest meslek kazanç defterine muameleler günü gününe kaydedilir(VUK madde 215-219)

7.b- Müeyyidesi

Kanunun kayıt nizamına ilişkin hükümlerine uyulmaması halinde her incelemede, inceleme tarihine kadar aynı takvim yılı için tesbit edilen usulsüzlükler tek fiil sayılmak üzere birinci derece usulsüzlük cezası kesilecektir(VUK madde 352/I-6)

8.a- Kayıtların Tevsiki yükümlülüğü

Kanunda aksine hüküm olmadıkça bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburidir.

Defter tutmak mecburiyetinde olmayan mükellefler vergi matrahlarının tesbiti ile ilgili giderlerini tevsike mecburdurlar. (Götürü usulde tespit edilen giderler hariç.)

Götürü olarak tesbit edilebilecek giderler;

1- İhracat, yurt dışında inşaat, onarma, montaj ve taşımacılık faaliyetlerinde bulunan mükellefler, bu bentte yazılı giderlere ilaveten bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri hâsılatın binde beşini aşmamak şartıyla yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları giderleri de indirebilirler (G.V.K, madde 40)

2- Örf ve teamüle göre bir vesikaya istinat ettirilmesi mutat olmayan müteferrik giderler;

3- Vesikanın teminine imkan olmayan giderler (gerçek miktarları üzerinden kayıtlara geçirilmesi ve miktarlarının işin genişliğine ve mahiyetine uygun bulunması şartıyla);

4- Vergi kanunlarına göre götürü olarak tesbit edilen giderler(gerçek miktarları üzerinden kayıtlara geçirilmesi ve miktarlarının işin genişliğine ve mahiyetine uygun bulunması şartıyla)(VUK madde 228)

Kanuna göre kullanılan veya bu Kanunun Maliye Bakanlığına verdiği yetkiye dayanılarak, kullanma mecburiyeti getirilen belgelerin,

öngörülen zorunlu bilgileri taşınamaması halinde bu belgeler vergi kanunları bakımından hiç düzenlenmemiş sayılır

Kayıtların tevsik edilmesi için kullanılan belge ve vesikalar:

1- Fatura	: VUK Madde 232
2- Perakende satış vesikaları	: VUK Madde 233
3- Gider Pusulası	: VUK Madde 234
4- Müstahsil Makbuzu	: VUK Madde 235
5- Serbest Meslek Makbuzu	: VUK Madde 236
6- Ücret Bordrosu	: VUK Madde 238
7- Diğer Vesika ve Evrak	: VUK Madde 240 ve devamı

8.b- Müeyyidesi

Kayıtların Kanunda belirlenen şekillerde tevsik edilmemesi durumunda;

1- Özel Usulsüzlük cezası uygulanması

Örnek 1- Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihazla verilen fiş, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenlenme zorunluluğu getirilen belgelerin; düzenlenmediğinin, kullanılmadığının, bulundurulmadığının, düzenlenen belgelerin aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verildiğinin veya gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinin tesbiti halinde, her bir belge için 107.000.000 lira özel usulsüzlük cezası kesilir.

Örnek 2- Verilmesi ve alınması icabeden fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzlarının verilmemesi, alınmaması veya düzenlenen bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi halinde; bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların her birine, her bir belge için 107.000.000 liradan aşağı olmamak üzere bu belgelere yazılması gereken meblağın veya meblağ farkının % 10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir.

2- İşyeri Kapatma Cezası uygulanması

353 üncü maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yazılı belgelerin (fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzları, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihazla verilen fiş, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenlenme zorunluluğu getirilen belgeler) bir takvim yılı içinde üç defa kullanılmadığının veya bulundurulmadığının tespiti halinde mükelleflerin işyerleri Maliye Bakanlığının kararı ile bir haftaya kadar kapatılabilir. Bakanlık bu yetkisini mahalline devredebilir.

Kapatma yetkisine ve bu yetkinin mahalline devrine ilişkin usul ve esaslar Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenir.

Ancak, işyeri kapatma cezasının uygulanabilmesi için yukarıdaki fıkrada belirtilen belgelerin kullanılmadığının veya bulundurulmadığının ikinci defa tespiti üzerine mükellefin bir yazı ile uyarılması ve tekrürü halinde işyeri kapatma cezası uygulanacağına duyurulmuş olması şarttır.

Uygulanacak safhaya gelen işyeri kapatma cezası, kapatma kararının uygulanmasından önce mükelleflerin yazılı olarak istemeleri halinde para cezasına çevrilir. İşyeri kapatma cezasının para ceza-

sına çevrilmek suretiyle uygulanmasından sonra aynı takvim yılı içerisinde işlenen fiiller nedeniyle uygulanacak safhaya gelen işyeri kapatma cezaları para cezasına çevrilmez.

Para cezası, sanayi sektöründe çalışan 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen ve kapatma kararına ilişkin yazının mükellefe tebliğ edildiği tarihte yürürlükte bulunan asgari ücretin bir yıllık brüt tutarından az olmamak üzere, mükelleflerin bir önceki yıl gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinde yer alan dönem kazancının yüzde beşi olarak hesaplanır ve bir yazı ile mükellefe bildirilir.

Hesaplanan para cezası, mükellefe tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde tamamen ödenmediği takdirde, işyeri kapatma cezası uygulanır.

Kapatılan işyerine asılan, kapatmaya ilişkin levhanın görünmesinin engellenmesi veya başka bir levhanın veya duyurunun işyerinin herhangi bir yerine asılması halinde, uygulanmakta olan kapatma cezası; bu cezanın süresi kadar arttırılarak uygulanır.

Mükellefler hakkında işyeri kapatma cezası uygulanmış olması, diğer cezaların uygulanmasına engel teşkil etmez (VUK Mükerrer madde 354).

3- İşyeri kapatma cezası verilen mükelleflere özel usulsüzlük cezası uygulaması

İşyerleri için kapatma kararı verilen ve işletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflere; bir takvim yılı içinde ilk uygulama için (1.1.2004 tarihi itibarıyla belirlenen miktarlar) 190.000.000 lira, ikinci uygulama için 380.000.000 lira üçüncü ve daha sonraki her uygulama için ise 770.000.000 lira özel usulsüzlük cezası kesilir. Bilanço usulü esasına göre defter tutan mükellefler ile serbest meslek erbabı için bu cezalar bir kat arttırılarak uygulanır.

4- Dönem matrahlarının re'sen takdiri

Düzenlenmeyen tevsik edici vesikalar nedeniyle, defter kayıtları ve bunlarla ilgili vesikalar vergi matrahının doğru ve kesin olarak tesbitine imkan vermeyeceğinden Kanunun 30 uncu maddesine göre ilgili dönem kazançlarının saptanması açısından incelemeye sevk veya takdir komisyonu marifetiyle matrahın yeniden belirlenmesi yoluna gidilecektir. Ortaya çıkacak vergi farkına göre ziyaa uğratan vergi, vergi ziyayı cezası ile birlikte talep edilecektir.

8.c- Tevsik Edici Kayıtlarda Yapılan Sahteciliğin Müeyyidesi

Mükelleflerin, iş ve işlemlerine ait kullandıkları tevsik edici vesikaların gerçek durumu yansıtmaması ve kanunen belli edilen şartlar altında tanzimi gerekir. İşletmenin kayıtlarını değişik gerekçelerle (daha az vergi ödemek, çıkar temin etmek, kara para aklamak v.s) sahte veya muhteviyatı itibari ile yanıltıcı belgelere dayandırması halinde gerek Usul Kanunumuzda ve gerekse diğer kanunlarda öngörülen müeyyidelerle karşılaşması kaçınılmaz olacaktır.

1- Vergi Usul Kanunu ile belirlenen cezalar

a-Kaçakçılık suçu: Son yapılan değişikliklerle kaçakçılık suçunun işlenebilmesi için vergi ziyasına sebebiyet verilip verilmediğine bakılmaksızın (suçun oluşumunu sağlayan genel hukuki ilkeler göz önünde bulundurularak) Kanunun 359 uncu maddesinde tanımlanan suçlara muhatap olacaklardır. Kanunun 359 uncu maddesinde aynen;

"2- Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler (varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi gizleme demektir.) veya muhteviyatı iti-

bariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar (Muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge, gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belgedir.), hakkında altı aydan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

Hükmolunan hapis cezasının para cezasına çevrilmesinde, hapis cezasının her bir günü için, sanayi sektöründe çalışan 16 yaşından büyük işçiler için hüküm tarihinde yürürlükte bulunan asgari ücretin bir aylık brüt tutarının yarısı esas alınır ve hükmolunan bu para cezası ertelenemez.

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar (Sahte belge, gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belgedir.),

2) Belgeleri Maliye Bakanlığı ile anlaşması olmadığı halde basanlar ile sahte olarak basanlar veya bu belgeleri kullananlar,

Hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

371'inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344 üncü maddede yazılı vergi ziyai cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez."

Görüldüğü üzere muhteviyatı itibari ile yanıltıcı belge kullanımına 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası öngörülmele beraber bu cezanın paraya çevrilebilmesine olanak tanınmışken, sahte belge kullanımı ve düzenlenmesi fiiline 18 aydan 3 yıla kadar ağır hapis cezası öngörülmele beraber cezanın para cezasına dönüştürülmesine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Sonuçta kanun koyucu tarafından, sahte belge kullanımı konusunda caydırıcı her türlü yasal düzenleme yapılmıştır.

Bununla beraber, kanuna aykırı bu eylemlerinin pişmanlık hükümleri çerçevesinde vergi idaresine kendiliğinden kanunun 371 inci maddesi koşullarına uygun vergi dairesine bildirildiğinde haklarında ceza tatbik edilmeyecektir.

b- Vergi ziyai cezası uygulanması

Sahte veya muhteviyatı itibari ile yanıltıcı belge düzenleme ve kullanma fiilinin hükmedilecek cezalar bakımından durumu yukarıda irdelenmiştir. Söz konusu maddenin son fıkrasında " Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344 üncü maddede yazılı vergi ziyai cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez" ibaresi ile ayrıca vergi ziyai tesbit edildiğinde 3 kat vergi ziyai cezası ile muhatap olacaklardır.

Kesilen 3 kat vergi ziyai cezası;

1- Kanunun 376 ncı maddesine göre dava konusu yapılmamak ve süresinde ödenmek koşuluyla birinci defa kesilenlerde yarısı, müteakiben kesilenlerde üçte biri indirilecektir.

2- Uzlaşmaya konu edilemeyecektir.

3- Vergi ziyai cezasına neden olan fiil kendiliğinden resmi makam-

larca herhangi bir işlem tesis edilmeden Kanunun 371 nci maddesi koşullarına uygun vergi dairesine bildirildiğinde ceza uygulanmayacaktır.

c- Basit usule tabi mükellefler açısından ayrıca;

Basit usule tabi ticaret erbabından, sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlediği veya kullandığı tesbit edilenler, bu hususun kendilerine tebliğ edildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren ikinci sınıf tüccarlara ilişkin hükümlere tabi olurlar (GVK madde 46).

2- Diğer Kanunlar Açısından Uygulanacak İşlemler

Değişik kanunlarda sahte veya muhteviyatı itibari ile yanıltıcı belge kullanımı ile ilgili olarak cezai düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanunlardan biri ve en önemlisi de 4208 sayılı Karaparanın Önlenmesi Hakkında Kanundur. Kanunda 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinin (b) fıkrasındaki defter kayıt ve belgeleri yok etme, kısmen veya tamamen sahte olarak tanzim etme, sahte belge kullanma, düzenleme, anlaşması olmadığı halde belgeleri sahte olarak basma veya bu belgeleri kullanma eylemleri öncül suçlar arasında sayılmıştır. Bu fiillerin işlenmesi yoluyla para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer, kara para tanımlaması içine alınmıştır. Kara paranın kaynağının değiştirilmesi, mülkiyetinin başka kişiler üzerine kaydırılması, değerlendirilmesi vs. yollarla aklanması sonucu değişik sürelerde hapis, ağır para cezası ve ek olarak malvarlığının müsadere edilmesi cezası da ilgili kanunda öngörülmektedir.

9.a- Yeminli Müşavir Tasdik Raporları İbraz Yükümlülüğü

213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 227 inci maddesinde,

"1- Vergi beyannamelerinin 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavirler tarafından da imzalanması mecburiyetini getirmeye, bu mecburiyeti beyanname çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı uygulamaya,

2- Vergi kanunlarında yer alan muafiyet, istisna, yeniden değerlendirme, zarar mahsubu ve benzeri hükümlerden yararlanılmasını belirlenen şartlara uygun olarak yeminli mali müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz edilmesi şartına bağlamaya,

Bu uygulamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır" hükmüne yer verilmiştir.

Bu hüküm uyarınca Maliye Bakanlığınca yayımlanan Tebliğlerle gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

İndirim, istisna ve muafiyetlerle ilgili son düzenleme

En son 2002 yılı için tasdik raporları düzenleme sınırları (kendilerine özel hesap dönemi tayin olunan mükelleflerin 2002 yılında başlayan özel hesap dönemleri dahil) aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir. Özel bir belirleme yapılmadığı takdirde belirtilen rakamlar, yeniden değerlendirme oranları ile artırılmak suretiyle dikkate alınacaktır.

1- Yeniden Değerleme İşlemleri

Yeniden değerlemeye esas alınan amortisman tabi iktisadi kıymetlerinin tutarı 500 milyar lirayı aşan mükellefler, söz konusu kıymet-

lerin yeni değerleri üzerinden amortisman ayırabilmeleri için, bu işlemlerini yeminli mali müşavirlere tasdik ettireceklerdir.

2- Kurumlar Vergisi İstisnalarına İlişkin İşlemler

A tipi yatırım fonlarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançlarına ilişkin istisna ile Kurumlar Vergisi Kanununun geçici 28' inci maddesi hükmüne göre yararlanılacak istisna tutarının 50 milyar lirayı aşması halinde, mükellefler bu haddi aşan istisnalara ilişkin işlemlerini yeminli mali müşavirlere tasdik ettireceklerdir.

3- Yatırım İndirimi İstisnasına İlişkin İşlemler

Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri, yatırım teşvik belgesine bağlı olan ve proje tutarları toplamı 250 milyar lirayı aşan yatırımları nedeniyle yıllık beyannamelerinde yatırım indirimi istisnasından yararlanabilmek için, bu haddi aşan yatırım indirimine konu harcamalarını yeminli mali müşavirlere tasdik ettireceklerdir.⁵

4-Geçmiş Yıllara İlişkin Olarak Yatırım İndirimi İstisnasından Yararlanılması

Vergiye tabi kazanç beyan edilmeyen dönemlerde istisnadan yararlanılması söz konusu olmayacağından yatırım indirimi tasdik raporu ibrazı da gerekmeyecektir. Ancak, kazanç olmaması nedeniyle, geçmiş yıllarda yararlanılamayan yatırım indirimi istisnasından, kazancın olduğu ilk yılda yararlanılması nedeniyle geçmiş yılları da kapsayan bu yıla ait tasdik raporunun süresinde ibrazı gerekecektir.

Yatırım indirimi tasdik raporları, istisnadan ilk defa yararlanılan döneme ilişkin olarak verilecek gelir veya kurumlar vergisi beyan-

⁵ 32 seri numaralı Mali Müşavirlik Genel Tebliği (26.01.2002 tarih ve 24652 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.)

namelerinin verilme süresinde veya bu sürenin bitimini takip eden iki ay içerisinde ilgili vergi dairesine verilecektir. Yatırım bitmiş ve yazılan tasdik raporu yatırım harcamalarının tümünü kapsıyorsa, sonraki dönemlerde verilecek beyannamelerde indirim konusu yapılan yatırım indirimi istisnaları için ayrıca tasdik raporu aranmayacaktır.⁶

5-Katma Değer Vergisi İadeleri

Katma Değer Vergisi Kanununun 11. maddesinde yer alan ihracat teslimleri ile ihraç kaydıyla tecil-terkin uygulaması kapsamında yapılan teslimlerden doğan katma değer vergisi iadelerinde vergilendirme dönemleri itibarıyla belli tutarları aşmayan iadeler ve mahsuplar teminat gösterilmeksizin Yeminli Mali Müşavirlerin düzenleyecekleri tasdik raporuna dayanılarak yapılabilecektir.

Özel Tüketim Vergisinde tecil-terkin ve indirimli teminattan yararlanma

3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 12 nci maddesinin Maliye Bakanlığı'nın verdiği yetkiye dayanılarak hazırlanan "Yeminli Mali Müşavirlerin Tasdik Edecekleri Belgeler, Tasdik Konuları, Tasdike İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" in 7 nci maddesi ile yeminli mali müşavirlerce vergi mevzuatı yönünden tasdiki yapılabilecek olan konu ve belgeler belirlenmiş, anılan maddenin birinci fıkrasının "Mali Mevzuatta Yeralan Teşvik, İndirim, İstisna ve Muafiyetler Yönünden" başlıklı (i) bendinin (g) alt bendinde ise "Diğer teşvik, indirim, istisna ve muafiyetlerle ilgili işlemler" in tasdik kapsamında yer alabileceği öngörülmüştür.

⁶ 34 seri numaralı Mali Müşavirlik Genel Tebliği (28.05.2003 tarih ve 25121 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.)

Söz konusu Yönetmeliğin 7 nci maddesinin son fıkrasında ise, tasdik işlemi yapılırken aranacak asgari bilgi, şekil şartları ile tasdike ilişkin diğer usul ve esasların Bakanlıkça çıkartılacak tebliğlerle belirleneceği, Yönetmelikte belirtilen konuların ve belgelerin tasdikine ilişkin olarak Bakanlıkça tebliğ çıkartılmadıkça, yeminli mali müşavirlerin bu konu ve belgelerle ilgili olarak tasdik işlemi yapamayacakları belirtilmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 227 nci maddesinin birinci fıkrasının 2 nci bendi ile de vergi kanunlarında yer alan muafiyet, istisna, yeniden değerlendirme, zarar mahsubu ve benzeri hükümlerden yararlanılmasını Bakanlıkça belirlenen şartlara uygun olarak yeminli mali müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz edilmesi şartına bağlamaya, bu uygulamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Öte yandan, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu(4)'nün 8 inci maddesinin 1 inci fıkrası hükmüne göre, Kanuna ekli (1) sayılı listenin (B) cetvelinde yer alan solvent türevlerinin, (1) sayılı listede yer alan mallar dışındaki malların imalinde kullanılmak üzere tesliminde tarh ve tahakkuk ettirilen vergiden Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilecek kısmı tecil edilecek, 12 ay içinde bu kullanımın gerçekleşmesi halinde de terkin edilecektir.

Maliye Bakanlığı'na tanınan ve yukarıda belirtilen yetkilere dayanılarak, solvent türevlerinin 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 8 inci maddesinin 1 inci fıkrası kapsamında teslimine ilişkin tecil-terkin uygulaması ile bu uygulama çerçevesinde indirimli teminat imkanından yararlanılması, yeminli mali müşavirler tarafından düzenlenecek, "Üretim Tasdik Raporu" ibraz edilmesi şartına bağlanmış olup konuya ilişkin usul ve esaslar 33 seri no' lu Tebliğ ile belirlenmiştir.⁷

⁷ 33 seri numaralı Mali Müşavirlik Genel Tebliği (04.11.2002 tarih ve 24926 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.)

9.b-Yeminli Müşavir Tasdik Raporlarının İbrahim Edilmemesinin Müeyyidesi

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 227nci maddesinin 2 numaralı bendinde, vergi kanunlarında yer alan muafiyet, istisna, yeniden değerlendirme, zarar mahsubu ve benzeri hükümlerden yararlanılmasını yeminli mali müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz şartına bağlamaya Maliye Bakanlığı'nın yetkili olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca söz konusu maddede, 2 numaralı bent hükmüne göre yararlanılması yeminli mali müşavirlerce düzenlenen tasdik raporu ibraz şartına bağlı konularda, tasdik raporunu zamanında ibraz etmeyen mükelleflerin tasdike konu haktan yararlanamayacakları belirtilmiştir. Dolayısıyla, evvelce yayımlanmış olan Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği ile usul ve esasları belirlenerek tasdik zorunluluğu öngörülen "yatırım indirimi" istisnasına konu teşkil eden işlemlerin yeminli mali müşavirlere tasdikinin yaptırılmaması veya tasdik raporunun süresinde ibraz edilmemesi hallerinde, mükellefler yatırım indirimi için öngörülen diğer şartları yerine getirmiş olsalar dahi istisnadan yararlanamayacaklardır.

Öte yandan, imza ve mühür kullanmak suretiyle tasdik yapan ve tasdik raporu düzenleyen yeminli mali müşavirler, tasdik kapsamı ile sınırlı olmak üzere tasdik doğruluğundan sorumludurlar.

Yeminli mali müşavirler, yaptıkları tasdik doğru olmaması halinde ziyaa uğratılan vergilerden ve kesilecek cezalardan mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulurlar.

10.a-Vergi beyannamelerinin imzalatılması

İşletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamayı, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye ve değerlendirmeye tabi tutarak, gerçek durumu ilgililerin ve resmi makamların kullanımına tarafsız bir şekilde sunmayı hedefleyen 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu 13/06/1989 tarih ve 20194 sayılı Resmi Gazete'de, yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun 2 nci maddesinde serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirlerin yetkilerinin düzenlenmiş olmasına rağmen, mali sorumlulukları Kanunda yer almamıştır.

Kanunun 2/A-a bendinde muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğinin konusu, diğer işlemlerin yanında "gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin; genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince, defterlerini tutmak, bilanço, kâr-zarar tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak" olarak ifade edilmiştir.

Serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirlerin, (Tebliğ'in bundan sonraki bölümlerinde meslek mensupları olarak anılacaktır.) bu işlemlerinden dolayı ortaya çıkacak mali sorumluluğu ise 06/07/1994 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4008 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanununa eklenen mükerrer 227 nci madde ile hüküm altına alınmıştır. Buna göre, vergi beyannamelerinin 3568 sayılı Kanuna göre yetki, almış meslek mensupları tarafından da imzalanması mecburiyetini getirmeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bu suretle, beyannameyi imzalayan meslek mensupları, imzaladıkları beyannamelerde yer alan bilgilerin defter kayıtlarına ve bu kayıtların dayanağını teşkil eden belge-

lere uygun olmamasından dolayı ortaya çıkan vergi ziyana bağlı olarak salınacak vergi, ceza ve gecikme faizlerinden mükelleflerle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulacaklardır. Bir başka deyimle, 3568 sayılı Kanunla meslek mensuplarına verilen yetkilere ilişkin mali sorumluluk, Vergi Usul Kanununun mükerrer 227 nci maddesi ile düzenlenmiş bulunmaktadır.

Anılan madde ile vergi beyannamelerinin 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensupları tarafından da imzalanması mecburiyetini getirme, bu mecburiyeti beyanname çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı uygulatma ve söz konusu uygulamalara ilişkin usul ve esasları belirleme hususlarında Maliye Bakanlığına yetki verilmiştir. Bu yetkiye dayanılarak, vergi beyannamelerinin, 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensupları tarafından da imzalanması mecburiyetine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.⁸

A) İmzalatma Kapsamındaki Mükellefler⁹

Kurumlar vergisi veya ticari, zirai ve mesleki kazancı nedeniyle gerçek usulde vergilendirilen gelir vergisi mükelleflerinden, 1997

⁸ 4 seri numaralı Vergi Beyannamelerinin Meslek Mensuplarınca İmzalanması Hakkında Tebliğ (29.06.1997 tarih ve 23034 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır)

-5 seri numaralı Vergi Beyannamelerinin Meslek Mensuplarınca İmzalanması Hakkında Tebliğ (27.02.1998 tarih ve 23271 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır)

⁹ Tebliğde belirlenen hadler 1998 yılına münhasırdır. Maliye Bakanlığınca takip eden yıllar için hadler tespit edilmediğinden, bu yıllara ait hadlerin yeniden değerlendirilme oranlarında artırılarak bulunması gerekmektedir. 2004 hadleri de aynen 2003 yılı için olduğu gibi geçerli yeniden değerlendirilme oranında (28,5) artırılarak hesap edilecektir. Bu açıdan, aktif toplamı 1994 yılı için 2.641.037.585.000-TL ve net satışlar toplamı 5.282.075.170.000.-TL olmaktadır.

yılı aktif toplamı 200 milyar ve net satışlar toplamı 400 milyar lirayı aşmayanlar, 1998 yılına ilişkin yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerini 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarına imzalatmak zorundadırlar. Bu zorunluluk, takip eden yıllarda Maliye Bakanlığınca belirlenecek yeni hadleri aşmayan mükellefler için geçerli olacaktır. Söz konusu hadlerin Maliye Bakanlığınca belirlenmemesi halinde, bu hadler, her yıl Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca, tespit edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanacaktır. Yukarıdaki hadlerin tespitinde adi ortaklık ve kollektif şirket ortakları için bu işletmelere ait aktif ve net satışlar toplamı göz önünde bulundurulacaktır. Bir önceki yıl aktif veya net satışlar toplamı yukarıda belirtilen hadleri aşan mükellefler ise, beyannamelerini 18 sıra numaralı "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği" hükümlerine göre yeminli mali müşavirlere tasdik ettireceklerdir. Bu hadlerden birisinin aşılması, beyannamelerin yeminli mali müşavirlerce tasdik edilmesi için yeterli olacaktır. Kapsamına giren mükellefler diledikleri takdirde, yıllık gelir veya kurumlar' vergisi beyannameleri ile eklerini ilgili hükümler çerçevesinde yeminli mali müşavirlere tasdik ettirebileceklerdir.

B) İmzalatma Kapsamı Dışındaki Mükellefler ¹⁰

1998 yılı vergilendirme dönemiyle ilgili olarak;

1 - İkinci sınıf tacirlerden;

¹⁰ 2004 yılı tutarları (Yeniden değerlendirme oranında artırılmıştır.)

1/a bendi için geçerli had	: 92.436.310.000.-
1/b bendi için geçerli had	: 46.189.984.000.-
2 numaralı fıkra için geçerli had	: 92.436.310.000.-
3 numaralı fıkra için geçerli had	: 66.026.124.000.-

a) Alım satım veya imalat faaliyetinde bulunanlardan bir önceki yıl satışlarının tutarı 7 milyar lirayı,

b) Yukarıda yazılı olanlar dışındaki işlerle uğraşanlardan bir önceki yıl gayrisafi iş hasılatlarının tutarı 3,5 milyar lirayı,

2 - Zirai kazancı işletme hesabı esasına göre tespit edilen çiftçilerden bir önceki yıl hasılatları tutarı 7 milyar lirayı,

3 - Serbest meslek faaliyetinde bulunanlardan bir önceki yıl gayrisafi, hasılatları tutarı 5 milyar lirayı,

aşmayanlar ile,

4 - Bu hadlere bakılmaksızın noterler,

beyannamelerini imzalatmak zorunda değildirlir.

Söz konusu hadlerin takip eden yıllarda Maliye Bakanlığınca ayrıca belirlenmemesi halinde, bu hadler, her yıl Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanacaktır.

C) İmzalatma Kapsamındaki Beyannameler

10.a /B bölümündeki hadleri aşan, ancak 10.a /A bölümündeki hadlerin altında kalan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine ait yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannameleri ile muhtasar beyannameler ve katma değer vergisi beyannamelerinin 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarına da imzalatılması zorunludur.

Yıllık gelir vergisi beyannamesinde ticari, zirai veya mesleki kazanç yanında başka unsurlardan elde edilen gelir bulunması halin-

de imzalatma mecburiyeti ve buna ilişkin sorumluluk, bu gelir unsurlarıyla sınırlıdır.

D) İmzalatma Kapsamı Dışındaki Beyannameler

Yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannameleri ile muhtasar beyannameler ve katma değer vergisi beyannameleri dışında kalan beyannamelerin meslek mensuplarına imzalatılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Keza, gelirleri ücret, gayrimenkul sermaye iradı menkul sermaye iradı ile sair kazanç ve iratlardan oluşan gelir vergisi mükelleflerine ait beyannamelerin imzalatılması zorunlu değildir.

Vergi Usul Kanununun mükerrer 227'nci maddesinin Maliye Bakanlığınca tanıdığı yetkiye istinaden, özel kanunlarına göre kurulan kooperatifler ile bunların oluşturdukları birliklerin, herhangi bir had ile sınırlı olmaksızın, beyannamelerini

sözü edilen tebliğ çerçevesinde meslek mensuplarına imzalatma zorunluluğu kapsamında olmamaları uygun görülmüştür.

Diğer taraftan, gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan mükelleflerin muhtasar ve katma değer vergisi beyannamelerini meslek mensuplarına imzalatma zorunluluğu bulunmamaktadır.

10.b–Beyannamelerini İmzalatmayan Mükellefler Hakkında Uygulanacak Müeyyide

Tebliğ hükümlerine göre beyannamelerini meslek mensuplarına imzalatmaları gerektiği halde imzalatmayan veya belirtilen esaslara uyulmaksızın imzalatan mükellefler hakkında, Vergi Usul Kanununun ilgili hükümlerine göre cezai işlem yapılmakla birlikte; fiil aynı Kanunun 30 uncu maddesine 4008 sayılı Kanunla eklenen 8

numaralı bent uyarınca re' sen takdiri gerektirdiğinden, durum vergi dairelerince takdir komisyonuna intikal ettirilecektir. Ayrıca, söz konusu mükelleflerin öncelikle incelenmesine özen gösterilecektir.

10.b.1–Beyannameleri İmzalayacak Meslek Mensupları Ve Sorumlulukları

Mükelleflerin beyannameleri, kendilerine 3568 sayılı Kanunun 2/A-a maddesinde belirtilen hizmetleri bir bütün olarak fiilen veren meslek mensupları tarafından imzalanacaktır.

Beyanname imzalayan meslek mensuplarının imzaladıkları beyannamelerle ilgili olarak herhangi bir rapor yazmalarına gerek bulunmamaktadır.

Meslek mensupları, mükellef tarafından kendilerine ibraz edilen belgelerin, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile genel muhasebe kurallarına uygun ve doğru olarak yasal süresi içinde, kanuni defterlere kaydedilmesinden ve mali tablolara aktarılmasından sorumludurlar. Meslek mensupları, bilerek kullandıkları veya hariçi araştırmayı gerektirmeden sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı olduğu anlaşılabilen belgelerden de sorumlu olacaklardır. Miktar veya tutar itibariyle işletmenin faaliyet konusu veya iş hacmiyle mütenasip olmayan belgeler ile ticari örf ve teamüle uygun olmayan belgeler, meslek mensuplarının sorumluluğu kapsamındadır. Böyle bir belgenin varlığı halinde, meslek mensupları, bunun doğruluğunun tespitini mükelleften isteyebilirler. Mükellefin bir tespitte bulunmaması veya bu konuda meslek mensubunun ikna olmaması halinde, keyfiyet, meslek mensubunca beyanname verme süresi sonuna kadar ilgili vergi dairesine yazılı olarak bildirilecektir. Bu bildirimle birlikte meslek mensubunun söz konusu belgelere ait sorumluluğu ortadan kalkacaktır.

Sorumluluğun tespitinde, yukarıda belirtilen sorumlulukla bağlantılı olarak ortaya çıkan vergi ziyanının varlığı yeterli olacaktır. Örneğin, sehven dahi olsa yevmiye defterinde yer alan bir toplamı yanlış aktararak veya bir yevmiye işlemini yanlış hesaba kaydederek vergi ziyanına sebebiyet veren meslek mensubu ziyaa uğratılan bu vergi, ceza ve gecikme faizlerinden mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olacaktır.

Meslek mensupları, beyannamelerini imzaladıkları mükelleflerce ibraz edilen belgelerde yer alan bilgilerin kanuni defterlere ve defterlerdeki bilgilerin mali tablolara uygunluğunun yanı sıra, beyannamelere eklenen temel mali tablolarda yer

alan ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine göre belirlenen Dönem Kâr/Zararı'nın doğruluğundan da sorumludurlar,

Meslek mensuplarının sorumlulukları kapsamına giren yukarıda belirtilen işlemlerden dolayı bir vergi ziyayı ortaya çıktığı takdirde, beyannameyi imzalayan meslek mensubu, ziyaa uğratılan vergi, ceza ve gecikme faizlerinden mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olacaktır.

10.b.2– Müşterek ve Müteselsil Sorumluluğun Tespiti

Denetim Elemanlarınca Yapılacak İşlem

Vergi Usul Kanununun 135 inci maddesinde sayılan vergi inceleme elemanlarınca yapılan incelemeler neticesinde bir matrah farkı ortaya çıktığı takdirde, denetim elemanları, beyannameyi imzalayan meslek mensuplarının sorumluluklarının tespitini yapacak ve raporlarında belirteceklerdir. Denetim elemanları, bulunan matrah farkı ile meslek mensubunun sorumluluğu arasındaki ilişkiyi ilgili meslek mensubunun bilgisine de başvurmak suretiyle inceleme ra-

porlarında net bir şekilde ortaya koyacak ve bulunan matrah farkından meslek mensubunun sorumlu olup olmadığını açıklayacaklardır. Meslek mensubunun belirlenen sorumluluk çerçevesinde müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğunun tespit edilmesi halinde, sözkonusu inceleme raporlarının onaylı birer örneği denetim elemanlarınca, meslek mensubunun bağlı bulunduğu vergi dairesine ve disiplin cezası yönünden de gereği yapılmak üzere meslek odasına ayrıca gönderilecektir. Bulunan matrah farkı üzerinden tarh edilen vergi ve buna ilişkin cezalarda uzlaşmaya varılmış veya tahsilatın yapılmış olması, raporların birer örneğinin meslek mensubunun bağlı bulunduğu odaya gönderilmesine engel teşkil etmeyecektir. Bu raporların ayrıca Bakanlığımıza gönderilmesine gerek bulunmamaktadır.

Vergi Dairelerince Yapılacak İşlem

Müşterek ve müteselsil sorumluluğu vergi inceleme raporu ile tespit edilen meslek mensupları hakkında vergi dairelerince yapılacak takibat, vergi ve ceza tahakkukunun kesinleşmesinden sonra başlatılacak ve tahakkuku kesinleşen vergi ve cezanın tahsiline yönelik olacaktır. Sorumluluğu tespit edilen meslek mensupları ile ilgili takibat, bu meslek mensuplarının bağlı bulunduğu vergi dairelerince yerine getirilecektir.

Müeyyide

1- Beyannamelerini meslek mensuplarına imzalatmaları gerektiği halde imzalatmayan veya bu tebliğ esaslara uyulmaksızın imzalatan mükellefler hakkında, Vergi Usul Kanununun ilgili hükümlerine göre cezai işlem yapılmakla birlikte; fiil aynı Kanunun 30 uncu maddesine re'sen takdiri gerektirdiğinden, durum vergi dairelerince

takdir komisyonuna intikal ettirilecektir. Ayrıca, söz konusu mükelleflerin öncelikle incelenmesine özen gösterilecektir.

2- Vergi Usul Kanununun mükerrer 227 nci maddesinin 2 numaralı bendinde, vergi kanunlarında yer alan muafiyet, istisna, yeniden değerlendirme, zarar mahsubu ve benzeri hükümlerden yararlanılmasını yeminli mali müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz şartına bağlamaya Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca, söz konusu maddede, 2 numaralı bent hükmüne göre yararlanılması yeminli mali müşavirlerce düzenlenen tasdik raporu ibraz şartına bağlanan konularda, tasdik raporunu zamanında ibraz etmeyen mükelleflerin tasdike konu haktan yararlanamayacakları belirtilmiştir. Dolayısıyla, yeminli mali müşavirlerce tasdiki zorunlu olan işlemlerde, tasdik işleminin yaptırılmaması halinde mükellefler tasdike konu haklardan yararlanamayacaklardır.

Öte yandan fiil aynı Kanunun 30 uncu maddesine re'sen takdiri gerektirdiğinden, durum vergi dairelerince takdir komisyonuna intikal ettirilecek ve sonucuna göre zamanında alınmayan vergi ve fonlar vergi ziyai cezalı ilgisinden tahsili cihetine gidilecektir.

11.a-Ekim/Sayım Beyanında Bulunma Yükümlülüğü

Kanunun 243 üncü maddesinde ekim sayım beyanında bulunması gerekenler sayılmıştır. Maddeye göre; zirai işletmeleri, Gelir Vergisi Kanununun 54 üncü maddesinde yazılı işletme büyüklüklerinin üstünde bulunan çiftçiler zirai işletmelerinin (gezici hayvancılıkta kışlaklarının) buldukları köy ve mahallelerin muhtarlıklarına müracaatla her yılın kasım ayında, ekim sayım beyanında bulacaklardır.

Muhtar ve ihtiyar heyetleri 243'üncü madde hükümlerine göre yapılan beyanların doğruluğunu tahkik ederler.

Muhtar ve ihtiyar heyetleri, hiç beyanda bulunmamış olanları beyanda bulunmaya, yanlış veya hakikate aykırı beyanda bulunmuş olanları beyanlarını düzeltmeye davet ederler. Buna rağmen beyanda bulunmayanları veya beyanlarını düzeltmeyenleri verilen sürenin sonundan başlayarak 15 gün içinde, mütalaaları ile birlikte ve yazılı olarak vergi dairesine bildirirler. Bu ihbar üzerine vergi dairesince yapılacak tahkikat neticesine göre işlem yapılır.

11.b- Müeyyidesi

Ekim ve sayım beyanlarının süresi içinde veya kanunda istenilen bilgileri ihtiva edecek doğru bir şekilde yapılmaması; ikinci derece usulsüzlük çiftçiler tarafından muhtar ve ihtiyar heyetlerince yapılan davete müddetinde icabet edilmemesi, kanunun 352/I-5 e göre birinci derece usulsüzlük cezası ile cezalandırılacaktır.

12.a- Vergi karnesi Alma Mecburiyeti

Kanunun 247'inci maddesine göre, aşağıda yazılı olanlar vergi karnesi almaya mecburdurlar:

1- Gelir Vergisi Kanununa göre diğer ücret kapsamında vergilendirilenler;

Diğer ücret olarak vergilendirilecek olanlar

a- Kazançları basit usulde saptananların yanında çalışanlar,

b- Özel hizmetlerde çalışan şoförler

c- Özel inşaat sahiplerinin ücretle çalıştırdığı inşaat işçileri

d- Gayrimenkul sermaye iradı sahibi yanında çalışanlar

e- Gerçek ücretlerinin tesbitine imkan olmaması sebebiyle Danıştay'ın müsbet mütalaasıyla Maliye Bakanlığı'nca bu kapsama alınanlar

2- Gelir Vergisi Kanununa göre indirimden faydalanmak isteyenler;

3- Gelir Vergisi Kanununun 35'inci maddesinin (B) bendi uyarınca karne almak zorunda olanlar.

Mükellef vergi karnelerinin kendileri tarafından yazılması gereken kısımlarını doldurduktan sonra, vergi bakımından durumlarını kayıt ve tescil ve karneye işaret ettirmek üzere, bunları bağlı oldukları vergi dairesine ibraz ederler.

Mükellefiyete müessir olacak değişiklikler de karneye işaret ettirilir.

Kazançları basit usulde tesbit edilen ticaret erbabı ile götürü gider usulünü kabul eden gayrimenkul sermaye iradı sahipleri, yanlarında çalışan hizmet erbabının, kanunun tayin ettiği süre içinde karne almalarını ve karnelerinde yazılı vergilerini ödemelerini temin etmeye mecburdurlar (VUK Madde 251)

12.b- Müeyyidesi

Diğer ücretler üzerinden salınan gelir vergisinde, tarh zamanı geçtiği halde verginin tarh ettirilmemiş olması birinci derece usulsüzlük cezası; vergi karnesinin süresinin sonundan başlayarak 15 gün geçtiği halde alınmamış olması da ikinci derece usulsüzlük cezası kesilmesini gerektirmektedir.

Öte yandan;

a) Zamanında karne almamış veya vergisini tarh ettirmemiş olan hizmet erbabının vergisi iş veren kimse adına tarh edilir ve vergi cezası da aynı kimse adına kesilerek ondan tahsil olunur. Bu fıkra hükmüne göre tarh edilen vergi ve kesilen ceza, işverene birer ihbarname ile tebliğ edilir. Kullanılacak ihbarnamelerin şeklini ve muhteviyatını Maliye Bakanlığı tayin eder.

Karnesiz tespit edilen şahsa karnesi verilir ve vergisinin ödendiği karneye yazılır.

b) Karnesini zamanında almış ve vergisini tarh ettirmiş olan hizmet erbabının zamanında ödenmemiş olan vergisi ve gecikme zammı, yanında çalıştığı tesbit edilen işverenden tahsil olunur.

İşverenler yukarıdaki hükümlere göre ödedikleri vergiler için asıl mükelleflere rücu edebilirler (VUK madde 251).

13.a- Defter ve Vesikaların Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü

Bu kanuna göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar, tuttukları defterlerle üçüncü kısımda yazılı vesikaları, ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.

Defter tutmak mecburiyetinde olmayanlar, 232, 234 ve 235'inci maddeler mucibince almaya mecbur oldukları fatura ve gider pusulası ve müstahsil makbuzlarını tarih sırası ile tanzim tarihlerini takip eden takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar

Gerçek ve tüzel kişiler ile mükerrer 257 inci madde ile getirilen zorunluluklara tabi olanlar, muhafaza etmek zorunda oldukları her

türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda buldukları bilgilere ilişkin mikro fiş, mikro film, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri muhafaza süresi içerisinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve inceleme için arz etmek zorundadırlar

13.b- Müeyyidesi

Bilgi ve ibraz ödevinin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılacak tebliğlerde defter ve belge ibrazı için tayin olunan süre ile defter ve belgelerin süresinde ibraz edilmemesi durumunda; Kanunun mükerrer 355 inci maddesine göre (1.1.2004 tarihinden geçerli olmak üzere);

1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında 1.070.000.000 lira,

2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tesbit edilenler hakkında 500.000.000 lira,

3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında 250.000.000 lira,

Özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

Özel usulsüzlük cezası kesilmesine rağmen mecburiyetleri yerine getirmeyenlere yeniden süre verilerek bu mecburiyetleri yerine getirmeleri tebliğ edilecek, verilen sürede bu mecburiyetlerin yerine getirilmemesi halinde yukarıda yazılı özel usulsüzlük cezaları bir kat artırılarak uygulanacaktır.

Diğer taraftan kanunun 30'uncu maddesinde; bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya bir kısmı tutulmamış ve-

ya tasdik ettirilmemiş olursa veya vergi incelenmesi yapmaya yetkili olanlara herhangi bir sebeple ibraz edilmezse, dönem matrahı re'sen takdir edilecektir.

Defter, kayıt ve belgeleri gizleyenler (varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi gizleme demektir.) hakkında, kanunun 359 uncu maddesine göre altı aydan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

Sonuçta hapis cezası yanında vergi ziyama sebebiyet verildiği saptandığında, vergi ziyayı cezası 3 kat olarak tatbik edilecektir.

14.a- Devamlı Bilgi Verme Yükümlülüğü

Kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzelkişiler, Maliye Bakanlığının veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların isteyecekleri bilgileri vermeye mecburdurlar (VUK Madde 148)

14.b- Müeyyidesi

İstenilen bilgi ve belgelerin istenilen süre ve şekillerde verilmemesi halinde, yine kanunun mükerrer 355 inci maddesinde yazılı özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

15.a- Vergi Levhası Asma Yükümlülüğü

Gelir vergisi mükellefleri (Kazancı basit usulde tesbit edilenler dahil) ile sermaye şirketleri her yıl mayıs ayının son gününe kadar vergi tarhına esas olan kazanç tutarları ile bunlara isabet eden vergi miktarlarını gösteren levhayı merkezlerine, şubelerine, satış mağazalarına iş sahipleri ile mükellefler tarafından kolayca okunup görünecek şekilde asmak zorundadırlar.

Vergi Levhası Asmak Mecburiyetinde Olanlar

a) Gelir Vergisinde (Basit usulde vergilendirilenler dahil)

1- Ticari kazanç sahipleri,

2- Zirai kazanç sahipleri, (Gelir Vergisi Kanununun 52 nci maddesinin altıncı fıkrasında sözü edilen yazıhaneyi açmış olanlar)

3- Serbest meslek erbabı,

4- Adi şirketler,

5- Kollektif şirketler,

6- Adi komandit şirketler,

b) Kurumlar Vergisinde;

1- Anonim şirketler,

2- Limited şirketler,

3- Eshamli komandit şirketler

Vergi Levhalarında Bulunacak Bilgiler:

Mükellefin:

a) Adı ve soyadı,

b) Ticaret unvanı,

c) İş yeri adresi,

d) Vergi sicil numarası,

e) Bağlı bulunduğu vergi dairesi

f) Vergi türü,

g) Beyan ettiği matrah ve bu matrahın ait olduğu takvim yılı için tahakkuk eden vergisi,

h) Bağlı olduğu vergi dairesinin tasdik yeri.

Vergi Levhalarının Asılacağı yerler:

Vergi levhası asmak mecburiyetinde olan mükellefler gerekli bilgileri ihtiva eden levhaları iş yerlerinin;

a) Merkezlerinde,

b) Şubelerinde,

- c) Satış mağazalarında,
- d) Çiftçilerin doğrudan doğruya zirai faaliyetleri ile ilgili alım satım işlerinin tedviri için açtıkları yazıhanelerinde,
- e) Taşıt işletmeleri ayrıca taşıtlarında,

iş sahipleri ile müşteriler tarafından kolayca okunup görülebilecek şekilde asacaklardır.

İş yerinde birden fazla kat veya reyon olması halinde her kat ve reyon için birer levha asılacaktır.

Adi ortaklık, kollektif ve adi komandit şirket şeklindeki işletmelerde her ortak için yukarıdaki esaslar dahilinde ayrı ayrı vergi levhası asılacaktır.

Vergi Levhalarının Tasdik ve Asılma Süreleri:

Normal hesap dönemine tabi mükellefler vergi levhalarını her yıl mayıs ayı sonuna kadar, özel hesap dönemine tabi mükellefler ise, vergi levhalarını en geç beyanname verme sürelerini takip eden bir ay içinde asacaklardır.

Mükellefin iş nevi, iş yeri adresi veya bağlı olduğu vergi dairesinin değişmesi halinde bu değişiklik, değişikliğin husule geldiği tarihten itibaren bir ay içinde bağlı bulunulan vergi dairesine tasdik ettirilecektir.

Her ne şekilde olursa olsun yıl içinde mükellefiyet tesis ettirenler, mükellefiyetlerinin tesis edildiği tarihten itibaren bir ay içinde vergi levhası tasdik ettirmek ve asmak zorundadırlar .¹¹

¹¹ (142 nolu VUK Genel Tebliği, 19.02.1981 tarih ve 17256 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır).

Ancak vergi levhası tasdik işlemlerinin her yıl mayıs ayının son günlerinde vergi dairelerinin iş yükünü artırdığı mükellefler açısından da gereksiz zaman kaybına yol açtığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle mükellefler tasdik işlemini bağlı oldukları vergi dairelerine yaptırabilecekleri gibi dilerlerse 142 sıra no'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde belirtilen sürelerde;

a) Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 24/a maddesi uyarınca defterlerini tutmak üzere sözleşme düzenledikleri veya işletmelerinde bağımlı olarak çalışan ve 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış serbest muhasebeci veya serbest muhasebeci mali müşavirlere,

b) Vergi Beyannamelerinin Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerce İmzalanması Hakkında 4 sıra no'lu Genel Tebliğ uyarınca beyannamelerini imzalattıkları meslek mensuplarına,

c) 18 sıra no'lu Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği uyarınca beyannamelerini tasdik eden yeminli mali müşavirlere de tasdik ettirebileceklerdir.

Yukarıda sayılan kişiler mükellefin ilgili yıl/hesap dönemi tahakkuk fişini dikkate almak suretiyle tarih, ad ve soyadını yazarak levhayı imzalayacak (mühür bulunanlar mühür de tatbik edecek) ve bu fişin bir örneğini zamanaşımı süresince saklayacaklardır. Bu kişiler ayrıca, her yılın mayıs ayı sonuna kadar levhasını tasdik ettikleri kişilerin ad ve soyadları (tüzel kişilerde unvanları) ile vergi kimlik numaralarına ilişkin bilgileri haziran ayının 25'ine kadar bunların

bağlı oldukları vergi dairelerine Vergi Usul Kanununun 149 uncu maddesi uyarınca bir yazı ekinde bildireceklerdir.¹²

15.b- Müeyyidesi

1- Vergi levhası asma ve bulundurma zorunluluğuna uymayanlara Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin 4 numaralı bendine göre özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

2- Levhasını tasdik ettikleri mükellefleri vergi dairesine zamanında bildirmeyen veya eksik bildiren meslek mensuplarına ise aynı kanunun mükerrer 355 inci maddesi uyarınca özel usulsüzlük cezası kesilecektir. Öte yandan gerçeğe aykırı olarak vergi levhası tasdik ettiği tesbit edilen meslek mensupları ise 3568 sayılı Kanuna göre gerekli disiplin ve cezai kovuşturma yapılmak üzere bağlı oldukları mesleki teşekküllere bildirilecektir.

16.a- Beyanname Verme Yükümlülüğü (sürekli mükellefiyetler için)

2 Ocak 2004 tarih ve 25334 mükerrer sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren 5035 sayılı Kanun ile beyanname verme ve vergi ödeme süreleri yeniden düzenlenmiştir. Kanununun 48 inci maddesi ile;

"MADDE 48.- 1) 213 sayılı Vergi Usul Kanununun;

...

3) 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun;

¹² (272 nolu VUK Genel Tebliği, 13.04.1999 tarih ve 23665 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)

a) 41 inci maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkralarında yer alan "yirmiüçüncü günü" ibaresi "yirminci günü",

b) 46 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "beyanname verme süresi içinde" ibaresi "beyanname verecekleri ayın yirmialtınıcı günü akşamına kadar",

4) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun;

...

c) 92 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Mart ayı içinde" ve "Şubat ayı içinde" ibareleri, sırasıyla "Mart ayının onbeşinci günü akşamına kadar" ve "Şubat ayının onbeşinci günü akşamına kadar",

..

e) 98 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ertesi ayın yirmiüçüncü günü akşamına kadar" ibaresi "ertesi ayın yirminci günü akşamına kadar", üçüncü fıkrasında yer alan "Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarının yirmiüçüncü günü akşamına kadar" ibaresi "Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarının yirminci günü akşamına kadar",

f) 119 uncu maddesinde yer alan "beyanname verecekleri süre içinde" ibaresi "beyanname verecekleri ayın yirmialtınıcı günü akşamına kadar",

g) Mükerrer 120 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "geçici verginin beyan ve ödeme sürelerini üç aylık dönemi izleyen ikinci ayın onbeşinci günü akşamı olarak belirlemeye" ibaresi "geçici verginin beyan süresini üç aylık dönemi izleyen ikinci ayın onuncu, ödeme süresini ise onyedinci günü akşamı olarak belirlemeye", ay-

nı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "dönemi izleyen ikinci ayın onbeşinci günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine beyan edilir ve aynı süre içinde ödenir." ibaresi "dönemi izleyen ikinci ayın onuncu günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine beyan edilir ve onyedinci günü akşamına kadar ödenir.",

5) 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun;

a) 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "dördüncü ay içinde" ibaresi "dördüncü ayın onbeşinci günü akşamına kadar",

b) 24 üncü maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan "yirmiüçüncü günü akşamına kadar" ibaresi "yirminci günü akşamına kadar",

c) 40 ıncı maddesinde yer alan "beyanname verme süresi içinde" ibaresi "beyannamenin verileceği ayın sonuna kadar", şeklinde değişiklikler yapılmıştır.

Bu değişiklikler sonucunda beyanname verme süreleri aşağıda belirtildiği şekilde şekillenmiştir:

1-KDV Beyannamelerinin Verilme Süreleri ile Ödeme Süreleri Değiştirilmiştir:

KDV Beyannameleri Ertesi Ayın 20'nci Günü Akşamına Kadar Verilecek ve Vergiler de Aynı Ayın 26'ncı Günü Akşamına Kadar Ödenecektir:

5035 sayılı Kanununun 48'inci maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentleriyle yapılan düzenleme ile katma değer vergisi beyannamesinin verilme zamanının düzenlendiği 41'nci maddesinde yer alan ibare "ertesi ayın yirminci günü akşamına kadar" ve bu beyannamelere ilişkin verginin ödeme süresi, bu verginin bankalar vasıtasıyla tahsiline imkân sağlamak amacıyla yeniden düzenlen-

miş ve anılan Kanununun 46'ncı maddesinin 1 numaralı fıkrasında yer alan ibare "beyanname verecekleri ayın yirmialtıncı günü akşamına kadar", şeklinde değiştirilmiştir.

2-Gelir Vergisi Beyannamelerinin Verilme Süreleri ile Ödeme Süreleri Farklaştırılmıştır:

2.a-Gelir Vergisi Beyannameleri (Gayrimenkul Sermaye İradı Geliri Olan Mükellefler Dahil, Basit Usulde Ticari Kazanç Elde Edenler Hariç) Mart Ayının 15'inci Günü Akşamına Kadar Verilecek ve Vergiler de Mart ve Temmuz Aylarında İki Eşit Taksit Şeklinde ödenecektir:

5035 sayılı Kanununun 48'inci maddesi gereğince, yıllık beyannamenin verilmesinin düzenlendiği, 92'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Mart ayı içinde" ibaresi, "Mart ayının onbeşinci günü akşamına kadar", şeklinde değiştirilmiştir.

2.b-Basit Usulde Ticari Kazanç Elde Eden Mükelleflerin Vermek Zorunda Oldukları Gelir Vergisi Beyannameleri Şubat Ayının 15'inci Günü Akşamına Kadar Verilecek ve Vergiler de Şubat ve Haziran Aylarında İki Eşit Taksit Şeklinde Ödenecektir:

5035 sayılı Kanununun 48'inci maddesi gereğince, yıllık beyannamenin verilmesinin düzenlendiği, GVK'nun 92'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Şubat ayı içinde" ibaresi, "Şubat ayının onbeşinci günü akşamına kadar", şeklinde değiştirilmiştir.

3-Kurumlar Vergisi Beyanamesi Nisan Ayının 15'inci Günü Akşamına Kadar Verilecek ve Vergilerde Nisan Ayının Sonuna Kadar Ödenecektir:

5035 sayılı Kanununun 48'inci maddesi gereğince, kurumlar vergisi beyannamesinin verilme zamanının ve yerinin düzenlendiği

KVK'nun 21'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "dördüncü ay içinde" ibaresi "dördüncü ayın on beşinci günü akşamına kadar", ödeme süresinin düzenlendiği KVK'nun 40'inci maddesinde yer alan "beyanname verme süresi içerisinde" ibaresi "beyannamenin verileceği ayın sonuna kadar" şeklinde değiştirilmiştir.

4-Geçici Vergi Beyannameleri, Dönemleri İzleyen İkinci Ayların 10'uncu Günü Akşamına Kadar Verilecek ve Vergilerde Aynı Ayların 17'nci Günü Akşamına Kadar Ödenecektir:

5035 sayılı Kanununun 48'inci maddesi gereğince, geçici verginin düzenlendiği GVK'nun mükerrer 120'nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "dönemi izleyen ikinci ayın 15 inci günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine beyan edilir ve aynı süre içinde ödenir." ibaresi "dönemi izleyen ikinci ayın 10 uncu günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine beyan edilir ve 17 nci günü akşamına kadar ödenir." şeklinde..değiştirilmiştir.

Dolayısıyla mükelleflerin 2004 yılında verecekleri geçici vergi beyannameleri ve ödemeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı şekilde olacaktır.

Vergilendirme Dönemi	Beyannamenin Verileceği Süre	Verginin Ödeneceği Süre
2004/Ocak-Mart	10 Mayıs 2004'e Kadar	17 Mayıs 2004'e Kadar
2004/Ocak-Haziran	10 Ağustos 2004'e Kadar	17 Ağustos 2004'e Kadar
2004/Ocak-Eylül	10 Kasım 2004'e Kadar	17 Kasım 2004'e Kadar
2004/Ocak-Aralık	10 Şubat 2005'e Kadar	17 Şubat 2005'e Kadar

5-Muhtasar Beyannamelerinin Verilme Süreleri ile Ödeme Süreleri Farklaştırılmıştır:

5.a-Aylık Muhtasar Beyanname Veren Mükelleflerin Beyannamelerini Ertesi Ayın 20'nci Günü Akşamına Kadar Verilecek ve Vergiler de Ayın 26'ncı Günü Akşamına Kadar Ödenecektir:

5035 sayılı Kanununun 48'inci maddesi gereğince, muhtasar beyanname verme zamanının düzenlendiği GVK'nun 98'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ertesi ayın yirmiüçüncü günü akşamına kadar" ibaresi, "ertesi ayın yirminci günü akşamına kadar", vergi tevkifatının yatırılmasının düzenlendiği 119'uncu maddesi gereğince "beyanname verecekleri süre içinde" ibaresi, "beyanname verecekleri ayın yirmialtınıcı günü akşamına kadar" şeklinde değiştirilmiştir.

5.b-Üç Aylık Muhtasar Beyanname Veren Mükelleflerin Beyannamelerini Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim Aylarının 20'nci Günü Akşamına Kadar Verilecek ve Vergiler de Bahsi Geçen Ayların 26'ncı Günü Akşamına Kadar Yapılacaktır:

5035 sayılı Kanununun 48'inci maddesi gereğince, muhtasar beyanname verme zamanının düzenlendiği üçüncü fıkrasında yer alan "Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarının yirmiüçüncü günü akşamına kadar" ibaresi, "Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarının yirminci günü akşamına kadar", vergi tevkifatının yatırılmasının düzenlendiği 119'uncu maddesi gereğince "beyanname verecekleri süre içinde" ibaresi, "beyanname verecekleri ayın yirmialtınıcı günü akşamına kadar" şeklinde değiştirilmiştir.

6-Tablolarla Beyanname Verme ve Vergileri Ödeme Süreleri:

Yukarıda açıklanan Katma Değer, Gelir, Kurumlar, Geçici Vergiler ile Muhtasar Beyannamelerin verilme süreleri ile vergilerin ödeme süreleri topluca aşağıdaki tabloda gösterilmiş olup, mükelleflerin bu tabloda yer alan beyan ve ödeme sürelerine dikkat etmeleri gerekmektedir.

Beyanname Nevi	Beyannamenin Verilme Zamanı		Verginin Ödenme Tarihi	
	Önceki İbare	Yeni İbare	Önceki İbare	Yeni İbare
KDV	Ertesi ayın 20 günü akşamına kadar	Ertesi ayın 20 günü akşamına kadar	...Beyanname verme süresi içinde...	“Beyanname verecekleri ayın 26 günü akşamına kadar”
	İzleyen yılın Mart ayı içinde	İzleyen yılın Mart ayının 15 günü akşamına kadar	Beyannamenin verildiği yılın Mart ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte	Aynı
Yıllık GV Beyanname (Basit usul Ticari Kazanç)	İzleyen yılın Şubat ayı içinde	İzleyen yılın Şubat ayının 15 günü akşamına kadar	Beyannamenin verildiği yılın Şubat ve Haziran aylarında iki eşit taksit	Aynı

Kurumlar Vergisi	İzleyen dördüncü ay içinde	Dördüncü ayın 15 günü akşamına kadar	Beyanname verme süresi içerisinde	“Beyannamenin verileceği ayın sonuna kadar”
Geçici Vergi	Dönemi izleyen ikinci ayın 15 günü akşamına kadar	Dönemi izleyen ikinci ayın 10 günü akşamına kadar	Dönemi izleyen ikinci ayın 15 günü akşamına kadar beyan edilir ve aynı sürede ödenir	Dönemi izleyen ikinci ayın 10 günü akşamına kadar beyan edilir ve 17 günü akşamına kadar ödenir
Aylık Muhtasar	Ertesi ayın 23 günü akşamına kadar	Ertesi ayın 20 günü akşamına kadar	Beyanname verecekleri süre içinde...	“Beyanname verecekleri ayın 26 günü akşamına kadar”
3 aylık Muhtasar Beyanname	Ocak, Nisan Temmuz ve Ekim aylarının 23 günü akşamına kadar	Ocak, Nisan Temmuz ve Ekim aylarının 20 günü akşamına kadar	Beyanname verecekleri süre içinde...	“Beyanname verecekleri ayın 26 günü akşamına kadar”

16.b- Müeyyidesi

Beyanname verilmemesi fiili;

1- Dönem matrahının takdir komisyonu marifetiyle veya inceleme yolu ile resen takdiri (VUK madde 30)

2- Ziyaa uğratılan verginin vergi ziyayı cezalı talep edilmesi (VUK madde 344)

3- Beyanname verilmediğinden ve bu re'sen takdir nedeni olduğundan 2 kat birinci derece usulsüzlük cezası uygulanması (VUK Madde 352/I-1)

4- ÖTV nin ödendiğine dair belgeyi aramayarak işlem tesis edenler açısından ziyaa uğratılan vergi ceza ve gecikme faizinden mükellefle müteselsil sorumluluk.

Beyanname verildiği halde hesaplanan verginin ödenmemesi hali,

1- Ödemenin geciktiği her ay için(Ay kesirlerine isabet eden gecikme zammı günlük olarak hesap edilir) gecikme zammı tatbiki,

2-Ödemenin yapılmaması halinde cebri takibat yolu ile tahsili cihe-tine gidilmesi (mal bildiriminin verilmemesi durumunda hapis cezası, haciz, haczedilen malların satış yolu ile elden çıkarılması... v.s diğer cebri takip yolları)

SSK MEVZUATINDA İŞVEREN YÜKÜMLÜLÜKLERİ ve UYGULANACAK MÜEYYİDELER

İŞVEREN, SİGORTALI VE İŞYERİ KAVRAMLARI

Sigortalı Sayılanlar

Bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanlar bu kanuna göre sigortalı sayılırlar. (506/2)

İşverenin Tanımı

Bu kanunun uygulanmasında 2 nci maddede belirtilen sigortalıları çalıştıran gerçek veya tüzel kişiler " İşveren" dir. (506/4)

İşyerinin Tanımı

Bu kanunun uygulanmasında, 2 nci maddede belirtilen sigortalıların işlerini yaptıkları yerler " İşyeri" dir.

İşin niteliği ve yürütümü bakımından işyerine bağlı bulunan yerlerle, dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi eklentiler ve araçlar da " işyeri"nden sayılır. (506/5)

506 sayılı Kanun uygulamasında sigortalı sayılabilmek için, aşağıdaki hususların birlikte gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

- a) Hizmet akdine istinaden çalıştırılma,
- b) Anılan kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen sigortalı sayılmayanlar arasında bulunmama,

c) Çalışana yüklenen iş görme ediminin işverene ait işyerinde onun denetim ve gözetimi altında fiilen yerine getirilmesi.

Bilindiği üzere, hizmet akdinin tanımı Borçlar Kanunu'nun 313 üncü maddesinde yapılmıştır. Anılan madde hükmüne göre, " hizmet akdi bir mukaveledir ki onunla işçi, muayyen veya gayri muayyen bir zamanda hizmet görmeyi ve iş sahibi dahi ona ücret ödemeyi taahhüt eder. " şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre; **hizmet akdinin unsurları** şöylece sıralanabilir.

a) Hizmet unsuru : İşçi, işverene emeğini verme taahhüdünde bulunur, hizmet verme sorumluluğunu taşır.

b) Bağımlılık unsuru : İşçi emeğini işveren emrine verir, işveren ise emeğin karşılığı olarak ücret ödemeyi taahhüt eder. Kısaca, işverenin denetim, gözetim, emir ve talimat yetkisini ifade eder.

c) Ücret unsuru: Emeğin kirası niteliği şeklinde değerlendirilir. Ücretin ödenme şekli(nakdi veya ayni) akdin niteliğini değiştirmez.

d) Süre unsuru : Hizmet akdi belirli süreli yapılabileceği gibi süresiz de yapılabilir. Diğer bir ifade ile, çalışanın işgücünü belirli ya da belirli olmayan bir süre içinde işverenin buyruğunda bulundurmasıdır.

Hizmet akdinde işçi ile işveren arasında bağımlılık mevcut olup, işçi işverene ait işyerinde veya işverenin göstereceği yerde çalışır. Kısaca, hizmet akdinde işçi üzerinde işverenin tam bir otoritesi bulunmaktadır. Ücret her ne kadar hizmet akdinin unsuru ise de , sigortalı sayılmak için 506/6-78 inci maddeleri uyarınca şart koşulmamıştır. Ancak, 506 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinde bazı istisnaları vardır. Bunlardan bazıları, kamu sektörüne ait tarım ve orman işlerinde, özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde ev hizmet-

lerinde çalışanların sigortalı sayılabilmeleri unsurlarından biri, ücret ödeme şartıdır.

Örnek 1- Sincan Konut Yapı Kooperatifi tarafından üyeleri adına yaptırılan konut inşaatlarının şantiye mühendisliğini yapmak üzere çalıştırılan inşaat mühendisi Bay Metin bey ile kooperatif tüzel kişiliği arasındaki hukuki ilişki, çalışma işveren kooperatifin emir ve talimatı altında ve göstereceği yerde yerine getirileceğinden hizmet akdi gerçekleşmiştir. Bay Metin bey, işyerindeki çalışmalarından dolayı sigortalı sayılacaktır.

Örnek 2- Kendi adına özel kadın ve doğum muayenehanesi bulunan operatör doktor Bayan Nazar hanım ile hastası Bayan Gül hanım arasındaki hukuki ilişki, bir vekalet akdinden ibaret olacağından dolayı, 506 sayılı Kanun uygulamasında sigortalılıktan bahsedilemez.

Yukarıda verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin derinlemesine tespit edilmesi gerekmektedir. Hukuki ilişkinin tespitinde çalışan ile çalıştıran arasında bağlılık unsurunun bulunup bulunmadığı (çalıştıranın çalışan üzerinde emir, talimat ve denetiminin olup olmadığı), yazılı sözleşmenin yapıp yapılmadığı, işyeri kayıtları, kanıtlayıcı belgeler ve ifadeler üzerinde durulmalıdır.

Hizmet akdi teşekkül etmeden kanun gereğince özel olarak sigortalı sayılanlar vardır. Bunlardan bazıları,

a) Film, tiyatro ve sahne sanatçıları : Bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan film, tiyatro, sahne, gösteri, ses ve saz sanatçıları, müzik, resim, heykel, dekoratif ve benzeri diğer uğraşları için alan bütün güzel sanat kollarında çalışanlar, düşünür ve yazarlar bu kanun hükümlerine tabidirler. (506/ Ek 10)

b) Genelev kadınları : 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda belirtilen genel kadınlar da bu kanun hükümlerine tabidirler. Bu kimseleri çalıştıranlar bu kanuna göre işveren sayılırlar. (506/ Ek 13)

c) Çiftçi malları koruma bekçileri : 10.07.1941 tarihli ve 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkındaki Kanun'a göre çalıştırılan Koruma Bekçileri bu kanuna tabidir. (506/2)

d) Avukat ve noterler : 1136 ve 1512 sayılı Avukatlık ve Noterlik Kanunları gereği kapsama alınmışlardır. Sosyal güvenlikleri 506 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinde öngörülen TOPLULUK SİGORTASI yoluyla sağlanmıştır. Uzun vadeli sigorta kolları yönünden zorunlu olarak kapsam içerisine alınmışlardır.

e) T.B.M.M. üyeleri, belediye başkanları ve sendika yöneticileri : Anılan kesim seçimle görevle geldiklerinden dolayı, istekleri halinde sigortalı sayılabileceklerdir.

f) Ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye vb. ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutuklular : Ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutuklular hakkında yalnız iş kazası ile meslek hastalıkları, analık ve hastalık sigorta kolları uygulanır. Ancak bunlar istekleri halinde malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları bakımından bu Kanunun 85 inci maddesinde öngörülen şartları taşımaları kaydıyla isteğe bağlı sigortalı olabilirler.(506/2- 4958 sayılı Yasayla getirilen düzenleme-Yürürlük tarihi: 01.01.2004)

g) Yabancı uyruklu kimseler : Bir işveren emrinde çalışan ve Türk uyruklu olmayan kimseler, 06.08.2003 tarihi itibariyle tüm sigorta kollarına tabi tutulmuşlardır. (4958/57)

ı) El halıcılığı dokuma işlerinde çalışanlar : 06.08.2003 tarihi itibariyle tüm sigorta kollarına tabi tutulmuşlardır. (4958/57)

Sigortalı sayılmayanlar

Aşağıda yazılı kimseler bu kanunun uygulanmasından sigortalı sayılmazlar:

A) a- Kamu sektörüne ait tarım ve orman işlerinde ücretle,

b- Özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde ücretle ve sürekli olarak,

c- Tarım sanatlarına ait işlerde,

d-Tarım işyerlerinde yapılan ve tarım işlerinden sayılmayan işlerde,

e- Tarım işyeri sayılmayan işyerlerinin park, bahçe, fidanlık ve benzeri işlerinde,

çalışanlar hariç olmak üzere tarım işlerinde çalışanlar,

B) İşverenin ücretsiz çalışan eşi,

C) Aynı konutta birlikte yaşayan ve üçüncü dereceye kadar(üçüncü derece dahil) olan hısımlar arasında ve aralarında dışarıdan başka kimse katılmayarak konut içinde yapılan işlerde çalışanlar,

D)Ev hizmetlerinde çalışanlar, (ücretle ve sürekli olarak çalışanlar hariç)

E) Askerlik hizmetlerini yapmakta olan yükümlüler, (27.02.1962 tarih ve 33 sayılı kanun hükümlerine göre çalışanlar hariç.)

F) Kanunla kurulu emekli sandıklarına aidat ödemekte olanlar,

G) Yabancı bir memlekette kurulu herhangi bir müessese tarafından ve o müessese nam ve hesabına Türkiye'ye bir iş için gönderilen ve yabancı memlekette sigortalı olduğunu bildiren yabancı kimseler,

H) Resmi meslek ve sanat okullarıyla, yetkili resmi makamların müsaadesiyle kurulan meslek veya sanat okullarında tatbiki mahiyetteki yapım ve üretim işlerinde çalışan öğrenciler,

D) Yalnız ceza ve ıslah evleri içindeki atölyelerde çalıştırılan mahkumlar, (4958 sayılı Yasanın 57 nci maddesiyle 06.08.2003 tarihi itibariyle yürürlükten kaldırılmış olup, 506 sayılı Yasanın 2 nci maddesinde yeniden düzenlenmiştir.)

J) Sağlık müesseselerinde işe alıştırılmakta olan hasta veya malûller,

K) Herhangi bir işverene hizmet akdiyle bağlı olmaksızın kendi nam ve hesabına çalışanlar,

L) Köy sınırları içinde anahtar teslimi veya ihale suretiyle başkasına verilmeksizin, turistik, ticari veya dinlenme gayesi dışında, kısmen inşaat sahibi ve aile fertlerinin çalışması, kısmen de hariçten işçi çalıştırılması suretiyle kendi ihtiyaçları için yapılan inşaat, tamirat, tadilat, tesisat ve benzeri işte çalışanlar. (4958 sayılı Yasanın 57 nci maddesiyle 06.08.2003 tarihi itibariyle yürürlükten kaldırılmış olup, 506 sayılı Yasanın 2 nci maddesinde belirtilen şartların gerçekleşmesi durumunda, 06.08.2003 tarihinden itibaren tüm sigorta kollarına tabi olacaklardır.)

İşveren tarafından çalışanların Kuruma bildirilmemiş olması sigortalı olmayı engellememektedir. Zaten , çalıştırılanların işe alınmalarıyla kendiliğinden sigortalı olacakları 506 sayılı Kanununun 6 ncı maddesi ile garanti altına alınmıştır.

İşveren niteliği sigortalı çalıştırmanın bir sonucudur. Sigortalı çalıştırılmayan bir işletmede işletme sahibinin SSK mevzuatına göre işveren sayılması mümkün değildir. **İşveren sayılmak için, sigortalı çalıştırmak gerekli ve yeterlidir.** İş veya işyerinin kanunlara aykırı olarak faaliyette bulunması, işverenlik sıfatını ortadan kaldırmaz. Örneğin, Çankaya Belediye Başkanlığı'ndan işyeri açma izin belgesi almadan faaliyette bulunan konfeksiyon satış mağazasında, hizmet akdine istinaden çalışan Ali CAN ile Mehmet GÜL isimli kişiler sigortalı sayılacak, işletme sahibi de işveren kabul edilecektir.

Kanundaki işveren tanımının, Sosyal Sigortalar Hukuku açısından esas alınması gerekmektedir. Diğer yasalardaki işveren tanımlarına başvurulamaz.

İşin yapıldığı yerde sigortalı çalıştırılıyorsa çalışılan yer işyeri sayılır. Ayrıca;

a) İşin niteliği ve yürütümü bakımından esas işin yapıldığı yere bağlı bulunan tamamlayıcı(mütemmim) ve ayrıntı(müteferrik) yerleri: Bir işin, esas işin tamamlayıcısı ve ayrıntısı olarak kabul edilmesi için, birinin faaliyetinin durması halinde amaçlanan çalışmanın elde edilememesi gerekir. Diğer bir ifade ile, tamamlayıcı ve ayrıntı işlerinin yapılmaması durumunda iktisadi bütünlüğün ve neticenin sağlanamaması, ancak, birlikte bütünü meydana getirmesidir. Örneğin; Bir meyve suyu üretim fabrikasında yapılan, meyvelerin yıkanması-sularının sıkılması-konsantre yapılması-şişelenme-

si gibi işler birbirinin tamamlayıcısı, esas işin ise ayrıntısını oluştururlar.

b) İşyerinin eklentileri(müştemilat): İşyerinin eklentileri, işyeri hudutları içerisinde bulunması durumunda buralarda çalışan işçiler de işyerinin sigortalıları sayılacaktır. Eklentilerde sigortalı çalışması, işyerinden sayılan yer niteliğini değiştirmez. Örneğin, fabrika sahasında kurulu çocuk emzirme, yemekhane, muayene ve bakım gibi yerler de asıl işyerinden sayılacak, çalışanları asıl işyerinin sigortalıları olarak kabul edilecektir.

c) Araçlar: İşyerinin faaliyetini teşkil eden üretim ve hizmetlerin yapılmasında kullanılan her türlü sabit ve hareketli araçlar işyerinden sayılır. Örneğin, un fabrikası sahasında kurulu bulunan makineler, kullanılan kamyonlar, servis araçlarında çalışan işçiler asıl işyerinin işçileri olarak kabul edilecektir.

İŞVEREN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE MÜEYYİDELERİ

17.a- İşyerini bildirme yükümlülüğü

İşveren, örneği Kurumca hazırlanacak işyeri bildirgesini, **en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte**, Kuruma doğrudan vermek veya iadeli taahhütlü olarak göndermekle yükümlüdür. (506/8-4958 sayılı Kanununun 26 ncı maddesiyle değiştirilen hükmü)

Sigortalı çalıştırılan bir işin veya işyerinin başka bir işverene devrolunması veya intikal etmesi halinde de, yeni işveren bildirme ile yükümlüdür.

İşyerinin miras yolu ile intikali halinde, yeni işveren işyeri bildirgesini ölüm tarihinden itibaren en geç üç ay içinde Kuruma doğru-

dan vermek veya iadeli taahhütlü olarak göndermekle yükümlüdür. (506/8- 4958 sayılı Kanununun 26 ncı maddesiyle eklenen hükmü)

İşyerinin faaliyette bulunduğu adresten başka bir ildeki veya aynı ilde diğer bir ünitenin görev alanına giren adrese nakledilmesi halinde, işverence işyerinin nakledildiği yeri çevresine alan Kurum ünitesine en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte yeniden işyeri bildirgesi verilir. **16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 11 inci maddesine göre, en geç nakil tarihinde yeniden işyeri bildirgesi verilir.**

Boşaltılan işyeri ise yine yazılı olarak en geç sigortalı çalıştırmaya son verilen tarihte Kurum ünitesine bildirilir. **16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 11 inci maddesine göre, boşaltılan işyeri bir ay içinde yazılı olarak ilgili üniteye bildirilir.**

İşveren, işyerinin devri, kapanması, terki veya tasfiyesi halinde bu durumu en geç anılan durumların vuku bulduğu tarihte, intikalinde ise ölüm tarihinden itibaren üç ay içinde işyerinin tescilinin bulunduğu Kurum ünitesine yazılı olarak bildirir.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 12 inci maddesine göre; işveren işyerinin devri durumunda en geç devir tarihinde, kapanması, terki veya tasfiyesi halinde bu durumu en geç bir ay içinde, miras yoluyla intikalinde ise mirasçılar bu durumu, ölüm tarihinden itibaren en geç üç ay içinde işyerinin tescilli bulunduğu üniteye yazılı olarak bildirilir.

17.b-Müeyyidesi

Bu Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen bildirgeyi yasal süresi içinde Kuruma vermeyenlere,

- a) Bilanço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için üç aylık asgari ücret tutarında,
- b) Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar için iki aylık asgari ücret tutarında,
- c) Defter tutmakla yükümlü olmayanlar için bir aylık asgari ücret tutarında,

İdari para cezası verilir. (506/140-a, 4958 sayılı Kanununun 51 inci maddesiyle değiştirilen hükmü)

Sigortalıların çalıştırıldığı işyeri devredilir veya intikal ederse, eski işverenin Kuruma olan sigorta primi ile gecikme zammı ve faiz borçlarından, aynı zamanda yeni işveren de sorumludur. (506/82)

Açıklamalar

Bildirim süresinin son gününün hafta sonu, bayram veya yılbaşı gibi resmi tatile rastlaması halinde, bu mükellefiyet, tatil gününü takip eden ilk işgünü yerine getirilecektir.

İdari tatil günleri resmi tatil niteliğinde olmayacağı düşünüldüğünden, süreler işlemeye başlayacaktır. Son gün idari tatile rastlarsa, süre idari tatil günü bitecektir.

Cezaya esas olan aylık asgari ücret, 10.06.2003 tarihli 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre, sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için fiilin olduğu tarihte uygulanan as-

gari ücret esas alınır. (506 /140-4958 sayılı Kanunun 51 inci maddesiyle değiştirilen hükmü)

506 sayılı Kanununun uygulanmasında bir işyerinin devri; işyerinin bütün aktifi, pasifi, tesisatı ve işçisi ile birlikte faaliyet halinde başkasına geçmesi anlamını taşımaktadır. İşyerinin faaliyet halinde olmasından, işyerinin işçileri ile birlikte devir edilmesi, yeni işverenin çalışanların hizmet akitlerini tanınması anlaşılmalıdır. Gayri faal durumda bulunan, dolayısıyla işçi çalıştırılmayan bir işyerinin, bina, makine ve tesisatlarının satılması devir olarak kabul edilemez. İşverenin veya işyerinin unvan ve isim değişikliği, inşaat işyerleri, ihale konusu işler, geçici ve mevsimlik işler, icra tarafından satılan işyerleri ile noterlik işyerlerinde devir olayından bahsedilemez. Devir olayında, yeni işveren eski işverenin işyeri kayıtlarını ibraz etmekle yükümlü değildir.

506 sayılı Kanun uygulamasında bir işyerinin intikali ise; miras yolu ile geçişi ifade eder. İşveren gerçek kişi ise ölümü ile işyeri mirasçısına kalmaktadır. Bu durumda, çalışmakta olan işçilerin hizmet akdi bağları da mirasçısına intikal etmiş olacaktır. İntikal olayında, mirasçılar eski işverenin defter ve kayıtlarından sorumludur. Yani, Kurumca istenilmesi halinde ibrazla yükümlüdür. Ancak, işyeri kayıtlarındaki geçersizlik hallerinde yeni işveren idari para cezalarında ceza hukukunda cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca sorumlu tutulamaz.

Devir veya intikal halinde, işyeri için yeni bir işyeri dosyası tescil ettirilmez, daha önceden tescilli işyeri dosyasına konulmak üzere devir veya intikal bildirelileri Kuruma verilir.

Örnek: 11.08.2003 tarihinde işyerini açan ve aynı gün işçi çalıştırılacak bir işverenin-bilanço esasına tabi defter tutmakla yükümlü,

işyerini en geç 11.08.2003 tarihinde Kuruma tescil ettirmesi gerekmektedir. İşyerinin 11.08.2003 tarihinden sonrası tarihlerde tescil ettirilmesi durumunda, işveren hakkında cari asgari ücretin üç katı tutarında yani, $306.000.000 \times 3 = 918.000.000$.-TL idari para cezası uygulanacaktır.

Çeşitli Durumlarda İşyeri Tescilleri

a) İlk defa sigortalı çalıştırılan işyeri tescili

İşveren, örneği Kurumca hazırlanacak işyeri bildirgesini, en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte, Kuruma doğrudan vermek veya iadeli taahhütlü göndermekle yükümlüdür.(506/8, 4958 sayılı Yasanın 26 ncı maddesiyle değiştirilen hükmü)

b) Devir veya intikal halinde işyeri tescili

İşyerinde sigortalı çalıştıran işyerini devir alan veya intikal eden işveren, işyeri bildirgesini, işyerinin kurulu olduğu yeri çevresine alan Kurum ünitesine alındı belgesi karşılığında verir veya posta ile taahhütlü olarak gönderir.

Örnek- A Ltd. Şti. Kavaklıdere-ANKARA adresinde kurulu nakliyat şirketinde 14.10.2003 tarihinde sigortalı çalıştırmaya başladığında, işveren şirket işyerini en geç 14.10.2003 tarihinde Ankara Sigorta İl Müdürlüğüne elden veya iadeli taahhütlü olarak bildirmekle yükümlüdür.

c) Aynı işverenin birden fazla değişik faaliyet kollarında işyeri kurması halinde işyeri tescili

Aynı işverenin, birden fazla işyeri kurması veya devir alması yahut kendisine intikal etmesi halinde her işyeri için ayrı bildirge düzenlenir.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesine göre; aynı işverenin, bir - den fazla işyeri kurması veya devir alması yahut kendisine intikal etmesi halinde her işyeri için ayrı bildirme düzenlenir.

Örnek- B Yapı San.A.Ş. nakliyat, inşaat, turizm ve basın kolların - da faaliyet göstermektedir. Her faaliyet kolunda sigortalı çalıştır - maktadır. Faaliyet gösterilen işyeri sahasında bulunan SSK’na bağ - lı bulunan Sigorta Müdürlüğü veya Sigorta İl Müdürlüğüne ayrı ayrı olmak üzere işyeri tescil işlemleri gerçekleştirilecektir.

d) Aynı işverenin aynı il, ilçe, bucak veya köyde bulunan işye - rinin bulunması halinde işyeri tescili

Aynı işverenin aynı il, ilçe, bucak veya köyde bulunan birden çok işyerleri, bağımsız kabul edilir ve her birine ayrı sicil numarası ve - rilir.

Örnek- C Kollektif şirketine ait Ankara ilinde firm işletmesi ile muhasebe bürosu bulunmaktadır. Her iki işyerinin ayrı ayrı tescili gerekmektedir.

e)Esas işin ayrıntısı veya tamamlayıcısı olan işlerde işyeri tesci - li

Esas işin ayrıntısı veya tamamlayıcısı niteliğinde olan ve sigortalı - ları birbirine karışmayan işlerin ayrı ve bağımsız olarak yürütüldü - ğü yerler " Bağımsız İşyeri" sayılır.

Bir işin, esas işin ayrıntısı veya tamamlayıcısı olarak kabul edilebil - mesi için; birinin faaliyetinin durması halinde amaçlanan çalışma - nın elde edilememesi gerekir. Diğer bir ifade ile, tamamlayıcı veya

ayrıntı işlerinin yapılmaması durumunda iktisadi bütünlüğün ve neticenin sağlanamaması, ancak, birlikte bütünü meydana getirmesidir.

Örnek 1- Bir meyve suyu üretim fabrikasında yapılan, meyvelerin yıkanması, sularının alınması(sıkılması), konsantre yapılması ve şişelenmesi gibi işler birbirinin tamamlayıcısı, esas işin ise ayrıntısını oluştururlar.

Örnek 2- İşveren Can GÜL'e ait bir vişne suyu üretim fabrikasında, vişnelerin yıkanması, sularının sıkılması ve şişelenmesi işleri aynı fabrika sahasında yapılmaktadır. Anılan birimlerde çalışan sigortalılar bir birimden diğer bir birime geçiş yaparak çalışmalarını mümkün olmamaktadır. Her sigortalı kendi biriminde çalışabilmektedir. Dolayısıyla, her birimin ayrı ayrı olarak tescili gerekir. Eğer, sigortalılar birbirine karışıyorsa anılan birimlerin bağımsız işyeri olarak kabulü mümkün değildir.

31.03.1981 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Sigortaları Prim Tarifesinin 3 üncü maddesine göre, esas işin fer'i ve mütemmimi sayılan işlerin, işçilerinin birbirine tedahül etmeyecek(karışmayacak) şekilde, ayrı ve bağımsız olarak yürütüldüğü ve ayrı bir işyeri olarak Sosyal Sigortalar Kanunu uygulamasına alınmış olduğu takdirde her birinin kendi tehlike sınıfının prim oranına tabi olur. Anılan madde hükmünden hareketle, esas işin mütemmimi ve fer'i sayılan işlerin, işçileri birbirine karışıyorsa, bağımsız işyerinden bahsedilemez. Esas işin tabi tutulduğu prim oranı dikkate alınarak, iş kolu kodu verilir ve işyeri tescil edilir. Şişeleme tesislerinin fabrikadan ayrı bir yerde kurulu bulunması ve çalışanların fabrika işçilerine karışmaması halinde, şişeleme tesislerinin yapıldığı yer ayrı bir işyeri olarak tescil edilmesi gerekir.

f) İhale yolu ile işlerde işyeri tescili

Tek ihale ile birden çok işin yapılması halinde, ilk işe başlanılan yeri çevresine alan üniteye tek sicil numarası verilebilir.

Örnek- X Ltd.Şti. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığından 02.01.2003 tarihinde açılan ihale ile, İrfan Baştuğ Cad. üzerinde köprü inşaatı ile Kavaklıdere-ANKARA adresinde köprü inşaatı işini alıyor. İhale konusu işlerden köprü inşaatı işine başlayan şirket Ankara Sigorta Müdürlüğünde 4 mahiyet kodu ve 4001 iş kolu kodu sınıfında tek bir işyeri dosyası açtırmıştır. Kavaklıdere-ANKARA adresindeki inşaat işi için, aynı sicil numarası ile devam etmesinde herhangi bir sakınca yoktur.

Yukarıda belirtilen **birden çok işten**, aynı veya ayrı nitelikte iş anlaşılmalıdır. Aynı nitelikte olduğu takdirde, Prim Tarifesinin 4 üncü maddesine göre iş kolu kodu tesbiti yapılır.

g) İşin belirli yerde yapılmaması halinde işyeri tescili

Büro, yazıhane gibi belirli bir merkezden sevk veya idare edilme-
yen ve faaliyeti muayyen bir yere bağlı olmayan işler, "Belirli Yer-
de Yapılmayan İşler"olarak kabul olunur. Sigortalı çalıştırılmaya
başlanılan, devir alınan veya başka bir işverene intikal eden işin be-
lirli bir yerde yapılmaması halinde, işyeri bildirgesi, işverenin ika-
metgahının bulunduğu yeri çevresine alan Kurum ünitesine verilir.
Şu kadar ki, belirli bir yerde yapılmayan işlerde işverenin ikamet-
gahı ile işin görüldüğü yerler, Kuruma ait ayrı ünite bölgelerinde
bulunuyorsa, sigorta işlemlerinin, işverenin yazılı başvurusu üze-
rine, işin yapıldığı yeri çevresine alan Kurum ünitesi veya ünitele-
rinden biri tarafından yürütülmesine, Kurumca izin verilebilir.

h) Bir ilden diğer bir ile geçerek devam eden işlerde işyeri tescili

Yapılan işin bir "I1"den diğer bir "I1"e geçmesi ve devam etmesi halinde, işin başladığı yeri çevresine alan Kurum nitesine işyeri bildirgesi verilir.

i) Belirli bir yerde yapılan işlerde işyeri tescili

Faaliyeti belirli bir yere bağlı olmamakla beraber, büro, yazıhane gibi belirli bir merkezden sevk ve idare edilen işler, belirli bir yerde yapılmış sayılır ve işyeri bildirgesi, işin sevk ve idare edildiği yeri çevresine alan Kurum nitesine verilir.

i) işyerinin nakli halinde işyeri tescili

işyerinin faaliyette bulunduğu adresten başka bir ildeki veya aynı ilde diğer bir ünitenin görev alanına giren adrese nakledilmesi halinde, işverence işyerinin nakledildiği yeri çevresine alan Kurum nitesine en geç nakil tarihinde yeniden işyeri bildirgesi verilir.

j) Devamlı işyeri içerisinde bulunan, ancak tamamlayıcı ve ayrıntısı olmayan işlerde işyeri tescili

Devamlı bir işyerinin içerisinde bulunan, ancak işyerinde yapılmakta olan işin tamamlayıcısı ve ayrıntısı özelliği olmayacak şekilde sair işverenler adına kurulu işyerleri, ayrı işyeri sayılarak tescili yapılacaktır.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta iş - lemleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesine göre; aynı ünite bölgesinde bulunmak kaydıyla aynı veya farklı tehlike sınıfında olan aynı işverene ait devamlı nitelikteki birden çok işyerinin yazılı

olarak talep edilmesi halinde, farklı tehlike sınıfında bulunan iş yerleri için belirlenmiş olan tehlike sınıflarının en yükseği kabul edilmek kaydıyla, tek dosyada işlem görmesine ünitece izin verilebilir.

Örnek 1- Y Ltd.Şti.'ne ait Mithatpaşa Cad. No:2 Kızılay-ANKARA adresinde kurulu otel işletmesi içerisinde kurulu, A işvereni tarafından çalıştırılan kuaför işyerinin tescili ayrı olarak A işvereni adına yapılacaktır.

Örnek 2- Y Ltd. Şti.'ne ait Kızılay-ANKARA adresinde kurulu otel işletmesi içerisinde kurulu kuaför işletmesi esas işveren şirkete ait olduğunda, prim tarifesinin 4 üncü maddesine göre, işyerinde en yüksek prim oranının tabi olduğu iş kolu kodu ile tescil edilmesi gerekmektedir.

k) Özel sektöre ait tarım işlerinde işyeri tescili

Sadece özel sektöre ait tarım işlerinde, aynı ilçe sınırları içinde bulunan, aynı nitelikte ve aynı iş kolundaki tarım işlerinin tümü bağımsız bir işyeri olarak kabul edilerek, tamamına bir işyeri numarası verilmek suretiyle işyeri tescili yapılacaktır.

Örnek- İşveren Ahmet CAN'ın Ankara ilinin Çubuk ilçesinde iki buğday tarlası, iki elma bahçesi ve bir sebze üretim serası bulunmaktadır. Bu işlerde sürekli ve ücretle sigortalı çalıştırılmaktadır. Tek bir işyeri dosyasında işlemler yürütülecektir. Aynı işverenin Bala ilçesinde de bir tavuk çiftliği vardır. Bu işte de sürekli ve ücretli olarak sigortalı çalıştırılmaktadır. Çubuk ilçesindeki işler için ayrı, Bala ilçesindeki iş için ise ayrı bir işyeri dosyası tescili yapılacaktır.

D) Birden çok kara, hava ve deniz ulaştırma araçlarında işyeri tescili

Aynı işverene ait, aynı iş kolu kodunda bulunan birden çok kara, hava veya deniz ulaştırma araçlarına tek bir işyeri numarası verilir.

Örnek 1- A şahsının işletmesinde bulunan 3 adet kamyonun tescil işlemleri, tek bir işyeri dosyasından yapılmak suretiyle yürütülecektir.

Örnek 2- A şahsının 1 kamyonu ve şehirlerarası yolcu taşıyan 2 otobüsü mevcuttur. İş kolu kodları farklı olduğundan dolayı, kamyon işletmesi bir dosyadan, otobüsler ayrı bir dosyadan tescilleri yapılacaktır.

m) İhaleli işlerin konsorsiyum şeklinde üstlenilmesi halinde işyeri tescili

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesine göre; Kanununun 83 üncü maddesine göre ihale suretiyle yapılan işlerin konsorsiyum şek - linde üstlenilmesi halinde, konsorsiyumu oluşturan üstlenicilerin her birine müstakilen istihkak ödenmesi ve bu üstleniciler tara - fından idareye ayrı ayrı teminat verilmiş olması kaydıyla üstleni - cilerin her birine, verecekleri işyeri bildirgelerine istinaden Ku - rumca ayrı ayrı sicil numarası verilebilir.

İşyeri Tescil Şekilleri

1- İşverenin beyanına göre tescil: İşveren, örneği Kurumca hazırlanacak işyeri bildirgesini en geç işçi çalıştırmaya başlayacağı tarihte Kuruma doğrudan vermek veya iadeli taahhütlü olarak göndermekle yükümlüdür.

2- Re'sen tescil:

a) İşyerinde yapılan yerel tesbit üzerine re'sen tescil: İşveren tarafından işyeri bildirgesi verilmemesi halinde işyeri, Kurumun Başkanlık Sigorta Müfettişleri, Kurum sigorta yoklama memurları ve genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin denetim elemanlarınca düzenlenen ve işyeri bildirgesinde bulunması gerekli bilgileri ihtiva eden durum tesbit tutanağına istinaden işyeri re'sen tescil edilir.

b) Resmi kuruluşlardan alınan bilgilere göre re'sen tescil: İhale makamları, ruhsata tabi işlerde ruhsatı veren merciler, çalışma müdürlükleri, vergi daireleri, liman reislikleri, trafik müdürlükleri gibi resmi kuruluşlardan alınan bilgilere istinaden işyeri re'sen tescil edilebilir.

3- Ticaret sicili memurluklarının bildirimlerine istinaden tescil:

Şirket kuruluşu aşamasında, sigortalı çalıştırmaya başlayacağı tarihi ve çalıştırılacak sigortalı sayısını beyan eden şirketlerin ticaret sicili memurluklarına yaptıkları bu bildirimler, ticaret sicili memurluklarınca on gün içinde ilgili Kurum ünitesine gönderilir ve bu bildirim işverence Kuruma yapılmış sayılır. (506/8, 4884 sayılı Yasanın 11 inci maddesiyle eklenen hükmü) **16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesine göre; bu durumda ticaret şirketlerince ayrıca işyeri bildirgesi düzenlenmez.**

İşverenler ile varsa araçlar , işyeri bildirgesi ile birlikte;

a) Nüfus cüzdan örneklerini (**16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Res -**

mi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 10 uncu maddesine göre; T.C. kimlik numarasını gösteren nüfus cüzdanı örneği),

b) İkametgah belgelerini *(16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 10 uncu maddesine göre; ikametgah belgeler ile imza sirküleri),*

c) Kayıtlı oldukları meslek kuruluşlarından alacakları belgeleri,

d) Tüzel kişilerde hükmi şahsiyetin tescil edildiği Ticaret Sicil Gazetesi ile imza sirkülerini,

e) İşyeri açmak için aldıkları ruhsat örneğini,

f) Bağlı buldukları vergi dairesinin adına ve vergi hesap numarasını gösterir bir belgeyi,

g) Adi ortaklıklarda tüm ortakların onaylı nüfus kayıt örnekleri ve ikametgah belgelerini *(16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 10 uncu maddesine göre; adi ortaklıklarda tüm ortakların onaylı T.C. kimlik numarasını gösteren nüfus kayıt örnekleri ve ikametgah belgeleri),*

h) İşveren vekillerinin noterden onaylı vekaletnameleri ve imza sirkülerini,

ı) Defter ve belgelerini düzenleyen ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre yetki almış bulunan, serbest muhasebecilerin veya serbest muhasebeci mali müşavirlerinin adını, soyadını,

hangi odaya bağlı olduğunu ve oda sicil numarasını gösteren ilgili mesleki kuruluşun tarafından onaylanmış belgeyi,

i) **16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 10 uncu maddesine göre; diğer kanunlar gereğince tutmak zorunda oldukları defterlerin türünü gösteren resmi nitelikteki belgeyi,**

Kurumun ilgili ünitesine vermek zorundadır.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 10 uncu maddesine göre; işverenden iş alan aracı ile iş görme edimini yerine getirmek üzere geçici ola - rak sigortahı devir alan işveren de, işyeri bildirgesi hariç yuka - rıda sayılan belgeleri ilgili üniteye verir.

Sosyal Sigortalar Kurumu’nun sigorta ve sağlık yardımlarını zama - nında ve etkin bir şekilde yapabilmesi için, işverenlerin söz konusu yükümlülüklerini eksiksiz olarak zamanında yerine getirmeleri ge - rekir. Bu bakımdan yukarıdaki bilgilerin eksiksiz olarak Kuruma verilmesi işyeri tescili için gereklidir. Ayrıca, işverenin ülke çapın - daki tüm işyerlerinin sorgulanabilmesi ve Kurum alacaklarının kı - sa sürede tahsili amacıyla işyerlerinin tescili sırasında tüm belirti - len belgeleri eksiksiz olmalıdır. Anılan durumun **E. Sigorta Proje - si**’ne katkıda bulunacağı da unutulmamalıdır.

İşyeri Sicil Numarasının Verilişi

Her işyerine Kurumca mahiyet kodu, iş kolu kodu, ünite kodu, sıra numarası, il kodu ve ilçe kodunu ihtiva eden bir sicil numarası ve - rilir ve bu numara işverene tebliğ edilir.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesine göre;yukarıdakilere ila - ve olarak, Kontrol Numarası ve varsa Aracı Numarasını ihtiva eden bir sicil numarası verilir ve bu numara işverene tebliğ edilir.

İşyeri Sicil Numarası: İşyerinin Kanun kapsamına alınması üzeri - ne Kurumca verilen numaradır.

Mahiyet Kodu: Yapılan işin resmi veya özel sektöre ait olduğu ile sürekli veya geçici olduğunu gösterir. Resmi sektöre bağlı sürekli işyerleri için(1), geçici veya mevsimlik işyerleri için (3), özel sek - töre ait devamlı işyerleri için (2), geçici veya mevsimlik işyerleri için (4) rakamı yazılır.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesine göre; yapılan işin özel veya resmi sektöre ait daimi veya geçici olduğunu, ayrıca toplu - luk sigortasına tabi bulunup bulunmadığını belirleyen Mahiyet Kodu ile ilgili haneye; resmi sektöre bağlı devamlı işyerleri için "bir", özel sektöre bağlı devamlı işyerleri için "iki", resmi sektö - re bağlı geçici veya mevsimlik işyerleri için "üç", özel sektöre bağlı geçici veya mevsimlik işyerleri için "dört", avukat ve noter toplulukları için "beş", yurtiçi toplulukları için "altı", yurtdışı topluluk işyerleri için "dokuz"rakamı yazılır.

İş Kolu Kodu: İşyerinde yapılan işin, İş Kazaları ve Meslek Has - talıkları Sigortaları Prim Tarifesine göre hangi iş koluna girdiğini belirleyen bölüme, anılan tarifede bu işe karşılık gösterilen dört ra - kamlı iş kolu kodu yazılır.

Ünite Kodu: Aynı il içinde birden fazla sigorta müdürlüğü olması halinde, sigorta müdürlüklerine ayrı ayrı verilen kodu gösterir. Aynı il içinde tek bir sigorta müdürlüğü varsa 01 kodu verilir.

Sıra Numarası: Her işyerine ilgili ünite tarafından, iller itibarıyla birden başlamak ve sıra takip etmek suretiyle sıra numarası verilir.

İl Kodu: İşyeri hangi ilde ise o ilin trafik plaka numarası il kodu olarak yazılır.

İlçe Kodu: İşyerlerinin kurulu bulunduğu ilçenin belirlenmesini teminen, illere bağlı ilçelerin her birine Kurumca tesbit edilen iki haneli bir rakam verilir.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesine göre; işyeri sicil numara - rasının doğru kullanılması amacıyla Kurumca Kontrol Numara - sı verilir. Araçların işlemlerinde kullanılmak üzere her bir aracı - ya o işyeri için bir Aracı Numarası verilir.

İşyerinin Devri, İntikali, Kapanması, Terki,Tasfiyesi Hallerinde Tescil İşleminin İptali

a) İşveren işyerinin devri, kapanması, terki veya tasfiyesi halinde anılan durumların vuku bulduğu tarihte , intikalinde ise ölüm tarihinden itibaren üç ay içinde işyerinin tescilli bulunduğu Kurum ünitesine yazılı olarak bildirir.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 12 inci maddesine göre; işveren işyerinin devri durumunda en geç devir tarihinde, kapanması, terki veya

tasfiyesi halinde bu durumu en geç bir ay içinde, miras yoluyla intikalinde ise mirasçılar bu durumu, ölüm tarihinden itibaren en geç üç ay içinde işyerinin tescilli bulunduğu üniteye yazılı olarak bildirilir.

b) İşyerinin yanlış veya yersiz olarak Kanun kapsamına alındığının tespiti halinde, Kurum Sigorta İşleri Genel Müdürlüğüne tescil işleminin iptali yapılır. ***16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 12 inci maddesine göre; ünitece tescil işleminin iptali yapılır.***

c) Aynı iş veya işyerine birden fazla sicil numarası verilmiş olduğunun anlaşılması halinde, sonradan verilen numaralar ünitece re'sen iptal edilir. İptal edilen numaralar başka işyerine verilmez.

d) Kapanma, terk veya tasfiye olmadığı halde, işyerinde en az 5 yıllık bir süreden beri sigortalı çalıştırılmadığı işverenler tarafından bildirilen veya Kurumca yapılan teftiş ya da kontroller sonucu anlaşılan işyerlerine ait işyeri dosyaları, sigortalı çalıştırmaya son verilen tarih itibarıyla ünitece işleminden kaldırılır. ***16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 12 inci maddesine göre; yukarıdaki hususa ilave olarak ayrıca taahhütlü olarak bir yazıyla işverene bildirilir.***

İşyerinin 506 sayılı Kanun kapsamına alındığı tarihte bir hata olduğunun tespit edilmesi halinde, tescil tarihlerinin düzeltilmesi, Kurum Başkanlık Sigorta Müfettişlerinin raporuna istinaden gerçekleştirilir.

Birden fazla iş veya işyerine aynı sicil numarasının verilmesi halin-

de, mevcut sicil numarası iş veya işyerlerinden birinde bırakılır, diğer iş veya işyeri için yeni bir sicil numarası verilir.

Dört Aylık Sigorta Primleri Bordrosu İle İlgili Uygulama (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 20 nci maddesine göre, **AYLIK PRİM VE HİZMET BELGESİ** adı altında aylık sigorta primleri bildireleri ile dört aylık sigorta primleri bordrosu-aylık sosyal güvenlik destek primi bordrosunun birleştirildiği hüküm altına alınmıştır.)

Aynı işverene ait olup, aynı iş kolunda bulunan ve tek bir sicil numarası verilmiş olan birden fazla işyerlerine de, Kurumca tasdikli dört aylık sigorta primleri bordrosunun işverence çoğaltılarak örnekleri yine aynı süre içerisinde sigortalıların görebilecekleri bir yere asılır.

Örnek- Z Ltd.Şti.’nin Aydınlıkevler-ANKARA adresinde bisiklet satış mağazası bulunmaktadır. Ankara Sigorta Müdürlüğü tarafından 2 mahiyet kodu 6126 iş kolu kodu verilerek tescil edilmiştir. Aynı işveren şirketin Ulus-ANKARA adresinde aynı iş kolu kodunda şube işyeri bulunmaktadır. Sigortalılar birbirine tedahül ederek çalışmaktadırlar. Şube işyerinin tescili yapılmamıştır. Bu durumda; işveren şirket dört aylık sigorta primleri bordrosundan bir adet çoğaltarak şube işyerinde sigortalıların görebileceği bir yere asmak durumundadır. Aynı il, ilçe, bucak, köy sınırları içinde farklı ünite sahaları içerisinde bulunsada dahi sigortalıları birbirlerine tedahül ediyorsa da yine aynı uygulama geçerli olabilmektedir. Ancak, asıl olan sigortalıların işlerini yaptıkları yerler işyeri sayılmakta, bazı şartlarla asıl merkez işyerinden bildirimleri yapılabilir.

İşyeri Kayıtları İle İlgili Uygulama

Aynı işverene ait ve aynı tehlike sınıfında bulunan iş veya işyerleri ile ilgili defter veya kayıtların müştereken tutulmuş olması ve bu defter veya kayıtların, her iş veya işyeri için ayrı ayrı verilmiş olan aylık sigorta primleri bildireleriyle ile aylık sosyal güvenlik destek primi bordrolarında yazılı kazançlar toplamı (**AYLIK PRİM VE HİZMET BELGESİ**) ile mutabık olması halinde, iş veya işyeri kayıtlarının verilen bu belgelerde yazılı olanları doğrulayıcı nitelikte olduğu kabul edilir.

18.a- Çalıştırılan Sigortalıları Bildirme Yükümlülüğü

İşveren çalıştıracığı kimseleri, işe başlatmadan önce örneği Kurumca hazırlanacak işe giriş bildireleriyle Kuruma doğrudan bildirmekle veya bu belgeleri iadeli-taahhütlü olarak göndermekle yükümlüdür. (506/9)

-İnşaat işyerlerinde işe başlatılacak kimseler işe başlatıldığı gün bildirilir. (506/9)

-Kuruma ilk defa işyeri bildiregesi verilen işyerlerinde işe alınan işçiler en geç 1 ay içinde bildirilir. (506/9)

-Dışişleri Bakanlığının sigortalı olarak yurtdışı göreve atanan personeli için işe giriş bildiregesi, Kuruma en geç üç ay içinde gönderilmelidir. (506/9)

-Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarına sefer esnasında alınarak çalıştırılan kimselere ait işe giriş bildiregesi, araçların Türkiye'ye dönüşünden itibaren bir ay içinde Kuruma verilir.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 66 ıncı maddesine göre; yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarına sefer esnasında alınarak çalıştı - rılana ait sigortalı işe giriş bildirgesi sigortalının işe giriş tarihin - den itibaren bir ay içinde Kuruma verilir. Aynı Yönetmeliğin 70 inci maddesine göre de, yabancı bir ülkenin resmi makamlarınca ulaştırma aracına el konulması yahut herhangi bir kaza veya arı - za sebebiyle ulaştırma aracının Türkiye sınırları dışında seferden kalması halinde, bu nedenle geçen süreler 66 ve 67 nci maddeler - de belirtilmiş olan sürelerin hesabında dikkate alınmaz.

Dönüş tarihinin tespitinde, deniz ulaştırma araçlarının ilk Türk li - manına girdiği, hava ulaştırma araçlarının ilk Türk hava meydanı - na girdiği, kara ulaştırma araçlarının ise, hudut kapılarından Türki - ye’ye girdiği tarih esas alınır. **(16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Res - mi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe gire - cek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 69 uncu madde - si)**

-06.03.2003 tarih ve 25040 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 06.09.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4817 sayılı Yabancıların Çalı - şma İzinleri Hakkında Kanununun 4 üncü maddesi gereği, Türki - ye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngö - rülmedikçe, yabancıların Türkiye’de bağımlı veya bağımsız çalış - maya başlamadan önce izin almaları zorunludur. Yabancı çalıştıran işverenler yabancıların çalışmaya başladığı tarihten itibaren en geç 15 gün içinde durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na bildirmekle yükümlüdür. (4817/18)

18.b-Müeyyidesi

Bu Kanununun 9 uncu maddesinde belirtilen bildirgeyi yasal süresi içinde Kuruma vermeyenlere, her bir sigortalı için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası verilir. (506/140-b)

Bildirilmeyen sigortalının çalışma izninin olmaması durumunda asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.(506/140-b, 4958 sayılı Yasanın 51 inci maddesiyle getirilen düzenleme) Yabancı çalıştıran işverenler yabancıya başladığı tarihten itibaren en geç 15 gün içinde durumu Bakanlığa bildirmedeği takdirde, her bir yabancı için 250.000.000.-TL idari para cezası verilir. Çalışma izninin olmaması durumunda ise her bir yabancı için 2.500.000.000.-TL idari para cezası uygulanır. Ayrıca, yabancıya varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorundadırlar. Bu sayılan fiillerin tekrarı halinde idari para cezaları bir kat artırılarak uygulanır.(4817/21)

Yasal süresi içinde Kuruma bildirilmeyen veya tesbit edilmiş olmakla beraber, yeniden işe alınan ve bildirilmeyen sigortalıların iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde gerekli sigorta yardımları Kurumca sağlanmakla birlikte, belirtilen sigorta olayları için Kurumca yapılan ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü masrafların tutarı ile, gelir bağlanırsa bu gelirlerin 22 nci maddede sözü edilen tarifeye göre hesap edilecek sermaye değerleri tutarı, 26 ncı maddede yazılı sorumluluk halleri aranmaksızın işverene ödettilir. Şartı, sigortalının çalıştırılmaya başlandığının süresi içinde Kuruma bildirilmemesi halinde bildirgenin sonradan verildiği veya sigortalı çalıştırıldığının Kurumca tesbit edildiği tarihten önce sigorta olayının meydana gelmiş olması gerekir. (506/10)

Açıklamalar

Kamuya yönelik hizmet veren resmi nitelikteki kuruluşlarca adi posta yoluyla gönderilip Kuruma geç intikal eden işe giriş bildirgeleri için, postaya yasal süresinde verildiğinin posta gönderileri izlenimi, sevk irsaliyesi gibi resmi kayıtlarla belgelendirilmesi koşuluyla idari para cezası uygulanmayacaktır.

Görüleceği üzere, sigortalıların Kuruma bildirilmesinde Kanun koyucu ana kurala bir takım istisnalar getirmiştir. Ana kural, işyerinin Kurumda tescili bulunan işverenler, çalıştıracağı işçiyi, işe başlatmadan önce, Kuruma bildirmek zorunda olmasıdır. Ana kurala getirilen istisnalardaki süreler, 1 ay, aynı gün, 4 ay gibi sürelerde bildirgenin verileceğidir.

506 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi, 4447 sayılı Kanunla 08.09.1999 tarihinde yürürlüğe girdiğinden, 08.09.1999 tarihinde sigortalı olarak çalışmaya başlayanların işe giriş bildirgeleri aynı gün verilmelidir. "08.09.1999 ile 31.12.1999 (dahil) tarihleri arasında işe alınan sigortalılar için en geç bir ay içinde Kuruma verilen veya iadeli taahhütlü olarak gönderilen işyeri bildirgesi ile işe giriş bildirgeleri de süresi içinde verilmiş sayılır..." (4958/54) hükmünün de dikkatte alınması gerekmektedir.

Örnek 1- İşyerinde 02.04.2003 tarihinden beri işçi çalıştıran işveren A, 31.12.2003 tarihinde B isimli kişiyi işe başlattığını düşünelim. Anılan kişinin Kuruma bildirilme süresi en geç 30.12.2003 tarihi olacaktır.

Örnek 2- 02.04.2003 tarihinde, ilk defa işçi çalıştırmaya başlayan Y A.Ş.'nin aynı gün işe alarak çalışmaya başladığı B isimli işçiyi, Kuruma bildirme süresi 02.05.2003 tarihinde son bulmaktadır.

Örnek 3- Keçiören/ANKARA adresinde 02.01.2002 tarihinde inşaat ruhsatı alan X şahsı, bina inşaatına 15.02.2002 tarihinde 4 işçi ile başlamış, 14.02.2002 tarihinde Ankara Sigorta Müdürlüğünde 4.4003.01.1023456.06. sicil sayılı işyeri dosyası açtırmıştır. Çalışan 4 kişinin Kuruma bildirilme süresi en geç 15.03.2002 tarihi olacaktır. Anılan 4 kişinin sigortalılık işlemlerinin 20.03.2002 tarihinde yapılması durumunda her bir sigortalı için cari asgari ücret üzerinden yani, $222.000.750 \times 4 = 888.003.000$.-TL idari para cezası uygulanacaktır. X işvereni binanın fayans işleri için 19.02.2002 tarihinde fayans döşeme ustası Z'yi işyerinde iş başı yaptırmış olsun. Z'nin sigortalılık işleminin en geç 19.02.2002 tarihine kadar yapılması gerekmektedir.

Örnek 4- 31.01.2002 tarihinde ilk defa işçi çalıştırmaya başlayan işveren B, bu işçilerin tescil işlemlerini en geç 28.02.2002 tarihinde yapmak zorundadır.

Örnek 5- İşyeri bildirgesinde 7 işçinin çalıştırılacağı belirtilmiş ve ilgili üniteye bir ay içinde işyerinin açılış tarihinde çalışmaya başlayan 11 işçi bildirilmiş olması halinde, fazladan bildirilen 4 işçi için herhangi bir idari para cezası uygulanmaması gerekir.

19.a-İlk Sağlık Yardımı Yapma Yükümlülüğü

İşveren, iş kazasına uğrayan sigortalıya, Kurumca işe el konulunca ya kadar, sağlık durumunun gerektirdiği sağlık yardımlarını yapmakla yükümlüdür. (506/15)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 68 inci maddesine göre; işveren, yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarında çalışan sigortalının, iş

kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde, Kurum tarafından işe el konuluncaya kadar sağlık durumunun gerektirdiği her türlü sağlık yardımlarını, Kanundaki esaslar dairesinde sağlamakla, ayrıca, bu Kanuna göre hak kazandığı geçici iş göremezlik ödeneğini de vermekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesindeki savsama ve gecikmeden dolayı işveren, gerek Kurumun gerekse sigortalının uğrayacağı her türlü zararlarından sorumludur.

19.b-Müeyyidesi

Yukarıda belirtilen yükümlerin yerine getirilmesindeki savsama ve gecikmeden dolayı sigortalının tedavi süresinin uzamasına, malül kalmasına veya malullük derecesinin artmasına sebep olan işveren, Kurumun bu yüzden uğrayacağı her türlü zararı ödemekle yükümlüdür. (506/15)

İş kazası, aşağıdaki hal ve durumlardan birinde meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhça arıza ya uğratan olaydır.

- a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
- c) Sigortalının, işveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- d) Emzikli kadın sigortalının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu olarak götürülüp getirilmeleri sırasında. (506/11-A)

Bir olayın iş kazası sayılabilmesi için aşağıdaki şartların gerçekleşmiş olması gerekir.

- a) Kazaya uğrayanın sigortalı olması,
- b) Kanunun öngördüğü şartlarda bir olayın meydana gelmesi (Sigortalıyı bedence veya ruhça arızaya uğratan yahut ölümüne neden olan olayın, **dıştan gelen ani bir etkenle meydana gelmiş olması gerekir.**),
- c) Bedensel veya ruhsal zarar meydana gelmesi,
- d) Olayla görülen iş ve meydana gelen zarar arasında uygun neden-sonuç bağı bulunması (Sigortalının gördüğü iş ile kaza arasında, kaza olayı ile uğranılan zarar arasında).

20.a- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Mevzuat Hükümlerini Bilme, Öğretme, Yerine Getirme ve Takip Etme Yükümlülüğü

İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli olan her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmakla yükümlüdür. (4857/77)

20.b- Müeyyidesi

İş kazası veya meslek hastalığı, işverenin işçilerin sağlığını koruma ve iş güvenliği ile ilgili mevzuat hükümlerine aykırı bir hareketi sonucu olmuşsa, Kurumca sigortalıya veya hak sahibi kimselerine yapılan veya ileride yapılması gerekli bulunan her türlü giderlerin tutarları ile, gelir bağlanırsa bu gelirlerin 22 inci maddede belirtilen tarifeye göre hesaplanacak sermaye değerleri toplamı sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere Kurumca işverene ödettirilir. (506/26) İşverenin iş kazası veya meslek hastalıkları sigortası kolundan sorumlu tutu-

labilmesinde **kaçınılmazlık ilkesi** dikkate alınır. (506/26-4958 sayılı Yasanın 28 inci maddesiyle eklenen hükmü-)

Kaçınılmazlık ilkesinin Anlamı : Olayın meydana geldiği tarihte, geçerli bilimsel ve teknik kurallar gereğince, alınacak tüm önlemlere rağmen, zararın meydana gelmesi durumudur. Evrensel teknik düzey göz önünde tutularak önlenmesi olanaksız zararların kaçınılmazlık olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Çalışma mevzuatına göre sağlık raporu alınması gerektiği halde böyle bir rapora dayanılmaksızın veya eldeki rapora aykırı olarak bünyeye elverişli bulunmadığı işte çalıştırılan sigortalının bu işe girişinden önce var olduğu tesbit edilen veya bünyeye elverişli bulunmadığı işte çalıştırılması sonucu meydana gelen hastalığı için Kurumca yapılan hastalık sigortası masraflarının tümü işverene ödetilir. (506/41)

21.a- İş Kazasını Bildirme Yükümlülüğü

İşveren, iş kazasını, o yer yetkili zabıtasına derhal ve Kuruma da en geç kazadan sonraki iki gün içinde yazı ile bildirmekle yükümlüdür. (506/27)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 69 uncu maddesine göre; ulaştırma araçlarının yabancı ülkelerde seferde bulunduğu sırada meydana gelen iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık olayları için Kurumca belirtilen haber verme süreleri, aracın Türkiye’ye döndüğü tarihi takip eden ilk iş günüünden itibaren işlemeye başlar. Dönüş tarihinin tespitinde, deniz ulaştırma araçlarının ilk Türk limanına girdiği, hava ulaştırma araçlarının ilk Türk hava alanına girdiği, kara ulaştırma araçlarının ise, sınır kapılarından Türkiye’ye girdiği tarih esas alınır.

21.b-Müeyyidesi

İşverenin kasten veya ağır ihmali neticesi iş kazasının bu madde gereğince Kuruma zamanında bildirilmemesinden veya haber verme kağıdında yazılı bilginin eksik veya yanlış olmasından doğan ve ileride doğacak olan Kurum zararlarından işveren sorumludur. (506/27)

Açıklamalar

Kanun metninde yer alan zabıta kavramından, polis veya jandarma anlaşılmalıdır. İş kazası, kazanın olduğu yere göre, polis veya jandarmadan hangisi görevli ise onun yetkili karakoluna bildirilir.

İş kazasının bildirilmesi yazı ile Kuruma bildirilebileceği gibi örneği Kurumca hazırlanacak vizite kağıdı ile de yapılabilir. İş kazası bildirimini, iadeli taahhütlü veya APS ile yapılmışsa, PTT'ye verilmiş tarihi bildirim tarihi sayılır. Adi posta yolu ile yapıldığında ise, Kuruma intikal ettiği tarih bildirim tarihi sayılacaktır.

Örnek- Mobilya doğrama atölyesinde çalışmakta olan X sigortalısı 13.11.2002 tarihinde saat 15:00 sularında hızar makinesinde sol elinin işaret parmağını kestirmesi sonucu kaza geçirmiş olsun. İşveren, işyerinde meydana gelen kaza olayını, kaza günü dahil olmamak üzere, en geç 15.11.2002 tarihinde Kuruma bildirmekle yükümlüdür.

22.a- Meslek Hastalığını Bildirme Yükümlülüğü

İşveren, bir sigortalının meslek hastalığına tutulduğunu öğrenirse veya durum kendisine bildirilirse, örneği Kurumca hazırlanan haber verme kağıdı ile öğrendiği günden başlayarak iki gün içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdür. (506/28)

22.b-Müeyyidesi

Yukarıda belirtilen yükümü yerine getirmeyen veya haber verme kağıdından belirtilen bilgiyi kasten eksik veya kasten yanlış bildiren işveren hakkında 27 nci maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanır. (506/28)

Örnek- X Ltd. Şti.'ne ait maden ocağı işletmesinde çalışmakta iken işyerinden 02.01.2002 tarihinde ayrılarak emeklilik talebinde bulunan A isimli sigortalının meslek hastalığına tutulduğunu 01.05.2002 tarihinde öğrenen işveren şirket müdürü, meslek hastalığını Kuruma en geç öğrendiği gün dahil olmak üzere 02.05.2002 tarihine kadar bildirmelidir.

Meslek hastalığı, sigortalının çalıştırıldığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, sakatlık veya ruhi arıza halleridir. (506/11-B)

Uysurları

- a) Sigortalı olma,
- b) Hastalık veya sakatlığın yürütülen işin sonucu olarak ortaya çıkması,
- c) Sigortalının bedence veya ruhça bir zarara uğraması,
- d) Hastalığın yönetmelikte ekli listede yer alması ve belirtilen süre içinde meydana çıkması.
- e) Hastalığın hekim raporu ile tesbit edilmesi.

Meslek hastalığı halinde, bu Kanunda yazılı yardımlardan yararlan-

mak için, sigortalının çalıştığı işte veya işyerinde meslek hastalığına tutulduğunun ilgili SSK Meslek Hastalıkları Hastanesince düzenlenecek sağlık kurulu raporu ve dayanağı tıbbi belgelerle tespit edilmesi gereklidir.

Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı işten veya işyerinden ayrıldıktan sonra çıkmış ise, Kanunda belirtilen yardımlardan yararlanabilmek için, sigortalının fiilen ayrılması ile hastalığın meydana çıkması arasında bu hastalık için yönetmelikte belirtilen süreden (Yükümlülük Süresi olarak isimlendirilir.) daha uzun bir zamanın geçmemiş olması gerekir. Ancak, yükümlülük süresi aşılmış olsa bile, meslek hastalığı klinik ve laboratuvar bulgularıyla kesinleştiği ve meslek hastalığına yol açan etkenin iş yeri incelemesi ile kanıtlandığı hallerde, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunun onayı ile meslek hastalığı sayılabilme imkanı sağlanmıştır.(4958 sayılı Yasanın 27 nci maddesiyle 506 sayılı Kanunun 18 inci maddesinde yapılan değişiklik ile)

23.a-Tehlike Sınıf ve Derecelerinin Belli Edilmesi ile Etkili Olabilecek Değişiklikleri Bildirme Yükümlülüğü

Kurum, tespit edilmiş bulunan tehlike sınıf ve derecesini, yaptıracağı incelemelere dayanarak kendiliğinden veya işverenin isteği üzerine değiştirebilir. Kurumca yapılacak değişikliklere ilişkin kararın takvim yılından en az bir ay önce işverene ve işveren tarafından değişiklik isteğinin de takvim yılından en az iki ay önce Kuruma bildirilmesi şarttır. Böylece, karara bağlanacak değişiklikler, yukarıdaki fıkrada yazılı karar veya istekten sonraki takvim yılı başında yürürlüğe girer. (506/75)

İşveren, tehlike sınıf ve derecesine dokunabilecek her türlü değişiklikleri bir ay içinde Kuruma yazı ile bildirmekle yükümlüdür. Teh-

like sınıf ve derecesine dokunabilecek değişiklik bir ay içinde bildirilirse bu konuda Kurumca verilecek karar, değişikliğin meydana geldiği tarihten sonraki ay başından uygulanır. Tehlike sınıf ve derecesine dokunabilecek değişiklik bir ay içinde bildirilmezse,

a) Tehlike sınıfı yükseliyorsa, değişikliğin meydana geldiği,

b) Tehlike sınıfı alçalıyorsa değişikliğin Kurumca öğrenildiği,

tarihler esas alınmak ve bu tarihlerden sonraki ay başından uygulanmak üzere, Kurumca karar alınır. (506/76)

Örnek 1- İşverence iş kolu kodu ile tehlike sınıfı değişikliği 01.08.2001 tarihinde talep edilmiş ve buna ait karar 03.12.2001 tarihinde alınmış olsa, bu karar 01.01.2002 tarihinden itibaren uygulanacaktır.

Örnek 2- İşverence iş kolu kodu ile tehlike sınıfı değişikliği 31.10.2001 tarihinde talep edilmiş ve buna ait karar 01.03.2002 tarihinde alınmış olsa, işverenin talebi Yasada öngörülen takvim yılından önceki iki aylık süre içinde yapıldığından, bu karar 01.01.2002 tarihinden itibaren uygulanacaktır.

Örnek 3- İşverence iş kolu kodu ile tehlike sınıfı değişikliği 15.11.2001 tarihinde talep edilmiş ve buna ait karar yine 03.12.2001 tarihinde alınmış olsa, işverenin talebi Yasada öngörülen takvim yılından en az iki ay önce yapılmamış olması sebebiyle, bu karar ancak 01.01.2003 tarihinden itibaren uygulanacaktır.

Örnek 4- İşyerinde işyerinin 506 sayılı Yasa kapsamına alındığı 01.01.2001 tarihinden beri elektrik malzemeleri satışı işinin yapıldığı, ancak işlerin genişlemesi sonucu bu işe ek olarak 01.01.2002 tarihinde elektrik malzemesi imal ve montaj işinin yapılmaya baş-

landığı kabul edilsin. İşveren, değişikliği 15.02.2002 tarihinde Kuruma bildirmiş olsun. Elektrik malzemeleri satış işinin iş kolu kodu 6125 - tehlike sınıf ve derecesi I-1,50, elektrik malzemesi imalatı işinin iş kolu kodu 3702 - tehlike sınıf ve derecesi III-2,50 olduğu iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortaları prim tarifesinden saptanmıştır. (*İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları Sigortaları Prim Tarifesi 01.04.1981 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe konulması, Sosyal Güvenlik Bakanlığının 10.03.1981 tarihli ve 4-5 3/3094 sayılı yazısı üzerine 506 sayılı Kanununun 74 üncü maddesi ne göre Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmıştır.*) Prim tarifesinin 4 üncü maddesi, " Aynı işveren tarafından, aynı işyerinde yürütülen ve mahiyetleri bakımından ayrı hususiyetler arzeden ve başka başka tehlike sınıflarına dahil olan bütün işler işyerinde en yüksek tehlike sınıfına giren işin prim haddine tabi olur." şeklinde karara bağlanmıştır. Bu karar ışığı altında, işyerinde yürütülen işin mahiyetinde, iş kolu kodu ile tehlike sınıfının tayin ve tespitinden sonra değişiklik yapılmış ve işveren tarafından Kuruma 15.02.2002 tarihinde bildirilmiştir. 506 sayılı Kanununun 76 ncı madde hükmüne göre, işveren yasal bir aylık süre geçtikten sonra Kuruma bildirmiş ve ayrıca tehlike sınıfı da yükselmiştir. Sonuç olarak, işyerinin iş kolu kodu ile tehlike sınıfının , değişikliğin meydana geldiği 01.01.2002 tarihini takip eden ay başından yani 01.02.2002 tarihinden itibaren 3702 olarak değiştirilmesi ve bu değişiklikten dolayı doğacak olan iş kazaları ile meslek hastalıkları prim farkının tahsil edilmesi, tebliğ tarihini takip eden ayın sonuna kadar ödendiği takdirde gecikme zammı uygulanmaması gerekmektedir.

İş Kolu Kodu ile Tehlike Sınıf ve Derecesi Kavramlarının Açıklanması

İş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortası priminin, yapılan işin iş

kazası ve meslek hastalığı bakımında gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre tespit edilir.

İş kolları, tehlikenin ağırlığına göre sınıflara, bu sınıflar da özel iş şartlarına ve tehlikeyi önlemek için alınmış olan tedbirlere göre derecelere ayrılır.

Hangi iş kollarının hangi tehlike sınıfına girdiği, tehlike sınıf ve derecelerine ait prim oranlarının ve tehlike derecelerinin belli edilmesinde uygulanacak esaslar, ilgili bakanlıkların düşünceleri sorulduktan sonra Çalışma Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konacak bir tarife ile tespit olunur.

Prim tarifesi gerekli görülürse aynı usulle değiştirilebilir.

Prim oranları, iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı yapılması gereken her türlü sigorta yardımları ve idare masrafları ile bağlanacak gelirlerin tesis sermayeleri toplamı göz önünde tutularak hesaplanır. (506/74)

Yapılan işin 74 üncü maddede belirtilen tarifeye göre hangi tehlike sınıf ve derecesine girdiği ve ödenecek iş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortası primi oranı belli edilerek yazı ile bildirilir. (506/75)

24.a-Prim Belgelerinin Düzenlenmesi -Verilmesi Yükümlülüğü

İşveren, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalının sigorta primleri ve destek primi hesabına esas tutulan kazançlar toplamı ve prim ödeme gün sayıları ile bu primleri gösteren ve örneği yönetmelikle belirlenen asıl veya ek belgeleri ait olduğu ayı veya dönemi takip eden ayın sonuna kadar Kuruma vermekle yükümlüdür. (506/79, 4958 sayılı Yasanın 37 nci maddesiyle değiştirilen hükmü)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş -

lemleri Yönetmeliğinin 20 inci maddesine göre; işveren, bir ay içinde gerek kendisinin çalıştırdığı, gerek 10.06.2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanununun 7 inci maddesine göre iş görme edimini yerine getirmek üzere başka işverene geçici olarak devrettiği sigortalıların;

1) Sigorta Sicil Numaralarını,

2) T.C. kimlik numaralarını,

3) Adı ve soyadlarını,

4) Sigorta, işsizlik ve aylık sosyal güvenlik destek primlerini,

5) Prime esas kazanç tutarını,

6) Prim ödeme gün sayılarını,

7) Varsa serbest muhasebecisinin, serbest muhasebeci mali müşavirinin adı ve soyadını, bunların mesleki oda kayıt numarasını ve imzaları ile gerekli diğer bilgileri,

taşıyan AYLIK PRİM VE HİZMET BELGESİNİ en geç ait olduğu ayı izleyen ayın sonuna kadar ilgili üniteye vermekle veya acele posta servisi, iadeli taahhütlü ya da taahhütlü olarak göndermekle yükümlüdür. Aylık prim ve hizmet belgesi, üç nüsha olarak düzenlenir. Birinci nüshası ilgili üniteye verilir, ikinci nüshası işveren veya aracı ya da sigortalıyı devir alan tarafından saklanır. Ünitece tasdikli üçüncü nüshası ise Kuruma verilmesi gereken ayın sonundan, müteakip belgenin verilmesi gereken ayın sonuna kadar işyerinde sigortalıların görebileceği bir yere asılır. Aynı işverene ait olup, tek bir sicil numarası olan birden fazla işyerlerine de, aylık prim ve hizmet belgesinin işverence çoğaltılarak il-

gili ünitece tasdikini müteakip yine aynı süre içerisinde sigortalı - ların görebilecekleri bir yere asılması zorunludur.

5073 sayılı Kanununun 10 uncu maddesiyle 506 sayılı Kanununun 79 uncu maddesine eklenen fıkralarla " Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca verilmesi gereken belgenin, internet, elektronik ve benzeri ortamda Kuruma gönderilmesinde; işyerinin ve belgenin niteliği, çalıştırılan sigortalı sayısı, illerin gelişmişlik durumu ile bilişim ve teknoloji alanındaki gelişmeler gibi hususları dikkate alarak, işverenleri zorunlu tutmaya Kurum Yönetim Kurulu yetkilidir.

Bu şekilde belirlenen işverenlerin yukarıda belirtilen yükümlülüğü, bu maddenin birinci fıkrasında öngörülen sürede yerine getirmemeleri halinde, bu Kanununun 140 ıncı maddesinin (c) fıkrasına göre işlem yapılır." (Yürürlük tarihi:01.05.2004)

5073 sayılı Kanununun 11 inci maddesiyle 506 sayılı Kanununun Ek 42 nci maddesine eklenen fıkra ile(yürürlük tarihi:01.05.2004) de; aylık prim ve hizmet belgesinin internet, elektronik ve benzeri ortamda verilmesinde, internet ya da Kurum iletişim hatlarında meydana gelebilecek arıza, Kurum bilgi işlem sistemlerinin hizmet dışı kalması sonucu, anılan belgenin yasal süresinde Kuruma gönderilmemesi ve primlerinin yasal sürede ödene-memesi halinde, anılan durumu engelleyen nedenlerin resmi nitelikteki belgelerle kanıtlanması kaydıyla, belirtilen sorunların ortadan kalkmasını takip eden ikinci iş günü sonuna kadar yükümlülük yasal sürede yerine getirilmesi sağlanmıştır.

Aylık sigorta primleri bildirgesi

İşveren, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalının sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançlar toplamı ve prim ödeme gün sayıları ile sigorta primlerini gösteren ve örneği yönetmelikte belirlenen prim

belgelerini ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar Kuruma vermekle yükümlüdür. (506/79, 4958 sayılı Yasanın 37 nci maddesiyle değiştirilen hükmü)

Dört aylık sigorta primleri bordrosu

İşveren, dört takvim ayı için çalıştırdığı sigortalıların sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançlar toplamını, prim ödeme gün sayılarını gösteren ve varsa serbest muhasebecisinin, serbest muhasebeci mali müşavirinin adı ve soyadını, bunların mesleki oda kayıt numarasını ve imzaları ile gerekli diğer belgeleri taşıyan dört aylık sigorta primleri bordrosunu, ilgili bulunduğu dönemi izleyen ayın sonuna kadar Kuruma vermekle veya taahhütlü olarak göndermekle yükümlüdür. (506/79, 4958 sayılı Yasanın 37 nci maddesiyle değiştirilen hükmü)

Aylık Sosyal Güvenlik Destek Primi Bordrosu

Kurumdan yaşlılık aylığı almakta iken, sosyal güvenlik destek primine tabi olarak işe alınanlar ile, kanunla kurulu diğer sosyal güvenlik kurumlarından (T.C.Emekli Sandığı, Bağ-Kur ve 506 sayılı Kanunun Geçici 20 nci maddesine göre kurulan sandıklar) malullük veya yaşlılık aylığı almakta olanları çalıştıran işveren ve aracı, her takvim ayı için bu sigortalıların prime esas kazançlar tutarını, prim ödeme gün sayılarını, ödenmesi gereken prim tutarını gösteren ve varsa serbest muhasebecisinin, serbest muhasebeci mali müşavirinin adı ve soyadını, bunların mesleki oda kayıt numarasını ve imzaları ile gerekli diğer bilgileri taşıyan, aylık sosyal güvenlik bordrosunu en geç ertesi ayın sonuna kadar Kuruma vermekle veya taahhütlü olarak göndermekle yükümlüdür. (506/79, 4958 sayılı Yasanın 37 nci maddesiyle değiştirilen hükmü)

Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçları, aylık sigorta primleri bildirgesinin Kuruma verilme süresi içinde Türkiye'ye dönmemişse , bu araçlarda çalıştırılan sigortalılara ait sigorta prim belgeleri ile sigorta primleri, araçların Türkiye'ye dönüşünü takip eden ay sonuna kadar Kuruma verilir. Ancak, aylık sigorta primleri bildirelerinin ve sigorta primlerinin Kuruma verilmesi bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinde belirtilen verilme süresinin sona erdiği tarihten itibaren 4 ayı geçemez. (SSİY/67)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 67 nci maddesine göre;yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarında, aylık prim ve hizmet belgesi - nin Kuruma verilme süresi içinde Türkiye'ye dönmemişse, bu araçlarda çalıştırılan sigortalıya ait aylık prim ve hizmet belgesi, araçların Türkiye'ye dönüşünü takip eden ayın sonuna kadar Kuruma verilir. Ancak, belgenin verilme süresinin sona erdiği ta - rihten itibaren bir ayı geçemez.

Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçları, 4 aylık sigorta primleri bordrolarının Kuruma verilme süresi içinde Türkiye'ye dönmemişse , bu araçlarda çalıştırılanlara ait sigortalılara bordrolar, araçların Türkiye'ye dönüşünü takip eden ay sonuna kadar Kuruma verilir. Ancak bunların Kuruma verilmesi bu Yönetmeliğin 17 nci maddesinde belirtilen verilme süresinin sona erdiği tarihten itibaren 4 ayı geçemez. (SSİY/68)

24.b-Müeyyidesi

Bu Kanunun 79 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca verilmesi gereken belgeleri anılan fıkarda belirtilen sürede Kuruma veremeyenlere her bir fiil için ayrı ayrı asgari ücretin üç katını geçmemek kaydıyla belgenin;

- 1) Asıl nitelikte olması halinde belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına asgari ücretin 1/5'i tutarında,
- 2) Ek belge niteliğinde olması durumunda sigortalı sayısına bakılmaksızın aylık asgari ücretin 1/8'i tutarında,
- 3) Hiç belge vermeyenlere ise sigortalı sayısı üzerinde durulmaksızın her ay için aylık asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası verilir. (506/140-c, 4958 sayılı Yasanın 51 inci maddesiyle değiştirilen hükmü)

Açıklamalar

İşverenler, bir takvim yılında Ocak-Nisan, Mayıs-Ağustos, Eylül-Aralık dönemlerine ait olmak üzere yılda üç defa bordro düzenleyerek Yasada belirtilen sürede Kuruma vermekle yükümlüdürler.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 20 inci maddesine göre; aylık sigorta primleri bildirgesi, aylık sosyal güvenlik destek primi bordrosu ve dört aylık sigorta primleri bordrosu ile birleştirilerek AYLIK PRİM VE HİZMET BELGESİ olarak düzenlenmiştir. Kanımca, 4958 sayılı Kanununun 37 nci maddesiyle 506 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmünde geçen "asıl veya ek belgeleri ait olduğu ayı veya dönemi takip eden ayın sonuna kadar" ifadesi karşısında anılan belgelerin tek bir belgede birleştirilmesi mümkün görülmektedir.

289 sayılı KHK kamu kesiminde çalışanlar için ay başı kavramını her ayın 15'i ve ay sonu kavramını her ayın 14'ü olarak değiştirmiş olup, ücretlerini çalıştıktan sonra ay sonlarında alan 506 sayılı Kanuna tabi kamu personelinin 14.10.2002 tarihinde alacakları ücret-

lerin 15.09.2002-14.10.2002 dönemine ait olmasından dolayı, anılan dönem için düzenlenecek aylık sigorta primleri bildiremeleri 14.11.2002 tarihine kadar; ücretlerini peşin almakta olan 506 sayılı Kanuna tabi kamu personelinin ise 15.10.2002 tarihinde alacakları ücretlerin 15.10.2002-14.11.2002 dönemine ait olması nedeniyle bu dönem için düzenlenecek aylık sigorta primleri bildiremelerinin 14.12.2002 tarihine kadar Kuruma verilmesi gerekmektedir.

25.a- Sigortalıların Çalışmalarının 30 Günden Az Bildirilmesi Halinde Durumu Belgelendirme Yükümlülüğü

Ay içinde bazı işgünlerinde çalıştırılmadığı ve ücret ödenmediği beyan edilen sigortalıların otuz günden az çalıştıklarını açıklayan bilgi ve belgelerin işverence prim belgelerine eklenmesi şarttır. (506/79)

Dört aylık sigorta primleri bordrosu ile birlikte ay içinde (30) günden az çalışan veya eksik ücret ödenen sigortalılara ilişkin,

- a) İstirahatli olduğunu gösteren resmi kuruluşlara ait sağlık tesisleri veya işyeri hekimlerince düzenlenmiş hekim raporu,
- b) Ücretsiz izinli olduğunu kanıtlayan izin belgesi,
- c) Disiplin cezası uygulaması,
- d) Göz altına alınması,
- e) Tutukluluk hali,
- f) Kısmi istihdama ilişkin yazılı hizmet sözleşmesi,
- g) Puvantaj kayıtlarına ilişkin belgeler,
- h) Grev, lokavt, genel hayatı etkileyecek olaylar, ekonomik kriz,

doğal afetler nedeniyle işyerinde faaliyetin durdurulduğunu veya işe ara verildiğini gösteren resmi makamlardan alınan yazı ile bilgi formu ekinde

Kuruma verilir. (SSIY/17)

Toplu iş sözleşmesi yapılan işyerleriyle kamu işyerlerinde çalışan sigortalılara ilişkin eksik bildirimlerin nedenlerinin işverenler tarafından bir yazı ile bildirilmesi halinde, bunlar için başkaca belge aranmaz. (SSIY/17)

Yukarıda sayılan hallerin dışındaki (30) günden az çalışılan süreler ile eksik bildirilen sürelerle ait geçerli belgeleri belirlemeye Kurum Yönetim Kurulu yetkilidir.

17 nci maddede sayılan haller nedeniyle ay içinde 30 günden az çalışılması veya eksik ücret ödenmesi halinde bu durumları kanıtlayan belgeler de bilgi formu ekinde Kuruma intikal ettirilir. (SSIY/20)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 20 inci maddesine göre; aylık prim ve hiz - met belgesi ile birlikte ay içinde 30 günden az çalışan veya eksik ücret ödenen sigortalılara ilişkin;

1)İstirahatli olduğunu gösteren resmi kuruluşlara ait sağlık tesis - leri veya işyeri hekimlerince düzenlenmiş hekim raporu,

2) Ücretsiz izinli olduğunu kanıtlayan izin belgesi,

3) Disiplin cezası uygulaması,göz altına alınması, tutukluluk ha - line ilişkin belgeler,,

4) Kısmi süreli çalışmalara ait yazılı iş sözleşmesi,

5) En az işverenin imzasını havi puantaj kayıtları,,

6) Grev, lokavt, genel hayatı etkileyen olaylar, doğal afetler nedeniyle işyerinde faaliyetin durdurulduğunu veya işe ara verildiğini gösteren resmi makamlardan alınan yazı örneği,

sigortalıların eksik gün bildirimine ilişkin bilgi formu ekinde ilgili üniteye verilir veya acele posta servisi, iadeli taahhütlü ya da taahhütlü olarak gönderilir.

Bu durumların dışındaki 30 günden az çalışılan sürelerle ait geçerli belgeleri belirlemeye Kurum Yönetim Kurulu yetkilidir.

Yukarıda sayılan hallere ilişkin belgelerin geriye yönelik olarak her zaman düzenlenebilir nitelikte olanları,, aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken aydan sonra verilmesi halinde işleme konulmaz.

Toplu iş sözleşmesi yapılan işyerleriyle kamu işyerlerinde çalışan sigortalılara ilişkin eksik bildirimlerin nedenlerinin işverenler tarafından bir yazı ile bildirilmesi halinde, bunlar için başkaca belge aranmaz.

25.b-Müeyyidesi

Sigortalının otuz günden az çalışıldığını gösteren bilgi ve belgelerin Kuruma verilmemesi veya verilen bilgi ve belgelerin Kurumca geçerli sayılmaması halinde, otuz günden az bildirilen sürelerle ait primler Kurum tarafından re'sen tahakkuk ettirilerek 80 inci maddede hükümlerine göre tahsil olunur. (506/79)

Ay içinde 30 gün çalışmasına rağmen bazı işgünlerinde çalıştırılmadığına ve ücret ödenmediğine dair belgeleri Kuruma verilmeyen

veya verilen bu belgeler Kurumca geçerli sayılmayan, sigortalılar ile ilgili olarak düzenlenmesi gereken sigortalı işe giriş bildirgesi, aylık sigorta primleri bildirgesi, dört aylık sigorta primleri bordrosu ve aylık sosyal güvenlik destek primi bordrosu, Kurumca yapılacak bir ay süreli tebligat ile işveren veya aracıdan istenilir. Söz konusu belgeler yapılan tebligata rağmen verilmediği takdirde Kurumca re'sen düzenlenir. (SSİY/34)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 38 inci maddesine göre; ay içinde bazı iş - günlerinde çalıştırılmadığına veya eksik ücret ödendiğine dair belgeleri Kuruma verilmeyen veya verilen belgeler Kurumca ge - çerli sayılmayan sigortalılar ile ilgili olarak düzenlenmesi gere - ken, sigortalı işe giriş bildirgesi ile aylık prim ve hizmet belgesi ünitece yapılacak bir ay süreli tebligat ile ilgili işveren veya ara - cıdan istenilir. Söz konusu belgeler, yapılan tebligata rağmen ve - rilmediği takdirde Kurum ünitesince resen düzenlenir.

Bu Yönetmeliğin 34 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen belgeler muhteviyatı primler Kanununun değişik 80 inci maddesi de nazara alınmak suretiyle Kurumca re'sen hesaplanarak işverene tebliğ olunur.(SSİY/35)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 39 uncu maddesine göre; bu Yönetmeli - ğin 38 inci maddesi uyarınca tahakkuk ettirilen primler gecikme zammı ile birlikte bir ay içinde ödenmek üzere işverene tebliğ olu - nur.

Açıklamalar

Kanun metninde eksik çalışıldığını gösteren belgelerin, dört aylık sigorta primleri bordrosu veya aylık sosyal güvenlik destek primi bordrosunun ekine eklenmesi gerekmektedir.**(Yeni adı ile AYLİK PRİM VE HİZMET BELGESİ)**

İşverenler, dört aylık sigorta primleri bordrosu ile aylık sosyal güvenlik destek primi bordrosunun(emekli sigortalıların çalıştırılması durumunda) Kuruma verilme süresi içerisinde, prim ödeme gün sayısında veya prime esas kazançta noksanlık bulunması halinde, anılan bordrolarla **(Yeni adı ile AYLİK PRİM VE HİZMET BELGESİ)** birlikte kanıtlayıcı belgeleri ibraz ile yükümlüdürler.

26.a- Dört Aylık Sigorta Primleri Bordrosu ile Aylık Sosyal Güvenlik Destek Primi Bordrosunun İşyerinde Asılması Yükümlülüğü(Yeni adı ile AYLİK PRİM VE HİZMET BELGESİ)

İşveren, sigortalıların adını, soyadını, sigorta sicil numarasını ve çalıştığı süreyi gösteren ve örneği yönetmelikte belirlenen bir belgeyi işyerinde, birden ziyade işyeri olması halinde her işyerinde ayrı ayrı olmak üzere, işçiler tarafından da görülebilecek bir yere asmaya mecburdur. (506/79)

Dört aylık sigorta primleri bordrosunun Kurumca tasdikli üçüncü nüshası Kuruma verilmesi gereken ayın sonundan, müteakip bordronun verilmesi gereken ayın sonuna kadar işyerinde sigortalıların görebileceği bir yere asılır. (SSİY/17)

Şu kadar ki, aynı işverene ait olup, aynı iş kolunda bulunan ve tek bir sicil numarası verilmiş olan birden fazla işyerlerine de, Kurumca tasdikli dört aylık sigorta primleri bordrosunun işverence çoğaltılarak örnekleri yine aynı süre içerisinde sigortalıların görebilecekleri bir yere asılır. (SSİY/17)

Aylık sosyal güvenlik destek primi bordrosunun Kurumca tasdikli üçüncü nüshası Kuruma verilmesi gereken ayın sonundan müteakip bordronun verilmesi gereken ayın sonuna kadar işyerinde Yönetmeliğin 17 nci maddesinin yedinci fıkrası hükmü de göz önünde tutularak sigortalıların görebileceği bir yere asılır. (SSİY/20)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 20 inci maddesine göre; aylık prim ve hiz - met belgesinin ünitece tasdikli üçüncü nüshası ise Kuruma veril - mesi gereken ayın sonundan, müteakip belgenin verilmesi gere - ken ayın sonuna kadar işyerinde sigortalıların görebileceği bir yere asılır. Aynı işverene ait olup, tek bir sicil numarası olan bir - den fazla işyerlerine de, aylık prim ve hizmet belgesinin işverence çoğaltılarak ilgili ünitece tasdikini müteakip yine aynı süre içeri - sinde sigortalıların görebilecekleri bir yere asılması zorunludur.

26.b- Müeyyidesi

Bu Kanununun 79 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen yükümlülüğü yönetmelikte belirlenen sürede yerine getirmeyenlere aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası verilir. (506/140-e, 4958 sayılı Yasanın 51 inci maddesiyle değiştirilen hükmü)

Açıklama

Suçun olduğu tarih, işyerinde yapılan yerel denetim tarihi olup, anılan tarihteki cari asgari ücret dikkate alınır.

27.a-Primlerin Ücretlerden Kesilip Ödenmesi Yükümlülüğü

İşveren, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalıların primlerine esas tu-

tulacak kazançlar toplamı üzerinden bu Kanun gereğince hesaplanacak prim tutarlarını ücretlerinden kesmeye ve kendisine ait prim tutarlarını da bu miktara ekleyerek en geç ertesi ayın sonuna kadar ödemeye mecburdur. (506/80)

Yangın, su baskını ve deprem gibi tabii afete uğrayan ve bunu belgeleyen işverenler ile isteğe bağlı sigorta ve topluluk sigortasına devam edenlerin hadisenin vukua geldiği tarihten itibaren üç ay içinde talepte bulunmaları halinde mevcut prim borçları ile afetin meydana geldiği tarihten itibaren tahakkuk edecek üç aylık prim borçları hadisenin vuku bulduğu tarihten itibaren bir yıla kadar ertelenebilir. (506/80)

27.b-Müeyyidesi

Kurumun, süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesi hariç, diğer maddeleri uygulanır. Kurum, söz konusu Kanunun uygulanmasında Maliye Bakanlığı, diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkileri kullanır. (506/80- 4958 sayılı Yasanın 38 inci maddesiyle değiştirilen hükmü)

Açıklamalar

Sigortalı çalıştıran kamu kuruluşları, 289 sayılı KHK gereğince ücretleri ayın 15'inde ödediğinden ve ay başı deyimi ayın 15'i olarak uygulandığından, sigortalılara ait prim tutarlarını takip eden ayın 15'ine kadar Kuruma ödemekle yükümlüdürler.

Ek 31 inci maddede sosyal güvenlik sözleşmelerinin uygulanması ile ilgili olarak prim ödeme sürelerinin üç ayı aşmamak üzere, Yönetim Kurulu Kararı ile tesbit edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Ek 42 nci maddede ise, genel hayatı etkileyen afetler nedeniyle, afet bölgesindeki il ve ilçelerde doğrudan veya dolaylı olarak zarar gören işverenlerle, sigortalı ve hak sahiplerinin bu Kanuna göre vermekle yükümlü oldukları belgelerin verilme süreleri ile ödemesi gereken primlerin ve sosyal yardım zammı borçlarının ödeme sürelerini bu Kanundaki sürelere bağlı kalmaksızın afet bölgesindeki şartları ve gelişmeleri göz önünde tutarak belirlemeye ve ertelemeye Kurum Yönetim Kurulu yetkili olduğu da hüküm altına alınmıştır.

SSK Prim Oranları(Kanuni Dayanağı : 506/73-Ek 7)

Sigorta Kolu	Toplam Prim Oranı (%)	Sigortalı Hissesi (%)	İşveren Hissesi (%)
İş kazaları ile meslek hastalıkları*	1,5-7	-	1,5-7
Hastalık**	11	5	6
Malullük, Yaşlılık ve Ölüm(Normal)	20	9	11
Maden ve yer altı işlerinde çalışanlar	22	9	13
Basın mesleğinde çalışanlar	22	9	13
Sosyal Güvenlik Destek Primi	30	7,5	22,5
İsteğe Bağlı Sigorta	30	30	-
Topluluk Sigortası	30	30	-

* İş kazaları ile meslek hastalıkları prim oranı, işyerinin " 31 Mart 1981 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanarak 01.04.1981 tarihinde yürürlüğe konulan Bakanlar Kurulunun 8/2569 sayılı kararları gereğince hazırlanan İş kazaları ve meslek hastalıkları prim tarifesine göre dahil bulunduğu tehlike sınıf ve derecesine göre belirlenmektedir.

** 506/73 madde hükmüne göre, aday çırak, çırak ve işletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin hastalık sigortası primi %4'dür. Bunun %2'si sigortalı hissesi, %2'si de işveren hissesidir. 3308 sayılı Kanuna göre, sigorta primleri Bakanlık bütçesine konulacak ödenekle karşılanır.

İşsizlik Sigortası Primi (Kanuni Dayanağı: 4447/49)

Devre	İşçi Hissesi	İşveren Hissesi	Devlet Katkısı
01.06.2000-31.12.2001	%2	%3	%2
01.01.2002'den itibaren	%1	%2	%1

Açıklama

4726 sayılı 2002 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 61 inci maddesinin f fıkrası gereğince, işsizlik sigortası prim oranlarının 2002 yılı için % 1'er oranında düşürülerek uygulanmış, 28.12.2002 tarih ve 24977 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4776 sayılı 2003 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeleri Kanunlaşımına Kadar Devlet Harcamala-

rının Yapılmasına ve Devlet Gelirlerinin Tahsiline Yetki Verilmesine Dair Kanunla, 2002 yılında geçerli olan oranların 2003 yılında da uygulamasına devam edilmiştir.(4833 sayılı 2003 yılı Bütçe Kanununun 51/e maddesiyle 2003 yılında uygulanmasına devam edilmiştir.)5027 sayılı 2004 yılı Bütçe Kanununun 49/e maddesine göre bu uygulamaya 2004 yılında da devam olunacaktır. **25.8.1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinin birinci bendi 2004 yılı için aşağıdaki şekilde uygulanır:**

İşsizlik sigortasının gerektirdiği ödemeleri, hizmet ve yönetim giderlerini karşılamak üzere, bu Kanunun 46 ncı maddesi kapsamına giren tüm sigortalılar, işverenler ve Devlet işsizlik sigortası primi öder. İşsizlik sigortası primi, sigortalının 17.7.1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun 77 ve 78 inci maddelerinde belirtilen prime esas aylık brüt kazançlarından, % 1 sigortalı, % 2 işveren ve % 1 Devlet payı olarak alınır.

Brüt Asgari Ücretten Net Asgari Ücretin Hesaplanması ve İşverene Maliyeti

	16 Yaşından Büyük İşçiler İçin(TL/Ay)	16 Yaşından Küçük İşçiler İçin(TL/Ay)
BrütAsgariÜcret	423.000.000	360.000.000
SSKPrimi(%14)	59.220.000	50.400.000
İşsizlikSigortasıPrimi(%1)	4.230.000	3.600.000
Gelir Vergisi*(%15)	53.932.500	45.900.000
DamgaVergisi(%06)	2.538.000	2.160.000
KesintilerToplamı	119.920.500	102.060.000
NetAsgariÜcret	303.079.500	257.940.000

* Gelir vergisinin hesaplanması = (Brüt ücret)- (Yasal kesintiler= SSK Primi+İşsizlik Sigortası Primi)x Gelir vergisi oranı

NOT :- 4842 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle Özel İndirim uygulamasına 01.01.2004 tarihi itibariyle son verilmiştir.

- 28.01.2004 tarihli 25360 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5073 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi ile 506 sayılı Kanunun 78 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklik ile; günlük kazancın alt sınırı 18.321.000.TL, üst sınırı ise alt sınırın beş katı olarak belirlenmiştir. Günlük kazanç alt sınırı her yıl 1 Ocaktan geçerli olmak üzere, yıllık programda öngörülen yıl sonu tüketici fiyat indeksi tahmini artış oranı kadar arttırılarak bulunan tutara, gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı tahmini artış oranı uygulanmak suretiyle belirlenir. Ancak yıl içinde tüketici fiyat indeksi artış oranının yıl sonu için öngörülenden daha yüksek gerçekleşmesi halinde, öngörülen oranın aşıldığı ayı takip eden ay başından geçerli olmak üzere günlük kazanç alt sınırı Bakanlar Kurulunca belirlenir.

	16 yaşından büyük İşçiler için asgari ücretin işverene maliyeti	16 yaşından küçük işçiler için asgari ücretin işverene maliyeti
Brüt Asgari Ücret	423.000.000	360.000.000
SSK Primi(%19,5)	107.175.702	107.175.688
İşsizlik Sig.Pri.(%2)	10.992.378	10.992.378
SSK Alt Sınır Prim Farkı(%14)*	17.726.658	26.546.648
İşsizlik Prim Farkı(%1)*	1.266.190	1.896.189
Toplam Maliyet	541.168.080	478.168.066

*** 01.01.2004 ile 30.06.2004 tarihleri arasında; sigortalının günlük kazancı,bu Kanunun 78 inci maddesine göre belirlenen günlük kazancın alt sınırının altında ise, bu kazanç ile alt sınır arasındaki farka ait işverence ödenmesi gereken sigorta primlerinin, işsizlik sigortası priminin ve sosyal güvenlik destek priminin sigortalı ve işveren hisselerinin tümü, bu tarihler arasındaki aylara ait prim tahakkukuna esas belgelerin en geç 2.8.2004 tarihine kadar verilmesi kaydıyla Hazinece karşılanır. (5073 sayılı Kanununun 13 üncü maddesiyle 506 sayılı Kanuna eklenen Geçici 90 ıncı maddesi birinci fıkrası)**

01.01.2004-30.06.2004 dönemine ilişkin fark primlerin Hazine tarafından karşılanabilmesi için aşağıda belirtilecek hususlar çerçevesinde işlem yapılması gerekmektedir.

1- 2004/01-02-03-04.aylar için düzenlenmesi gereken aylık sigorta primleri bildiregeleri ve aylık sosyal güvenlik destek primi bordrolarının bu aylardaki kazançları 01.01.2004 tarihinde belirlenen SPEK(Sigorta Primine Esas Kazanç) alt sınırı olan 549.630.000.TL'nin altında olanlar için ayrı, 549.630.000.TL ve bunun üzerinde olanlar için ayrı olarak düzenlenecektir. 2004/I. döneme ait dört aylık sigorta primleri bordrosu ise, kazanç ile SPEK alt sınırı arasındaki farklılık üzerinde durulmaksızın tek olarak düzenlenmesi gerekir. Yani, kazancı alt sınırın altında olanlar alt sınırdan, alt sınırın üzerinde olanlar ise brüt kazançları üzerinden gösterilecektir.

2- 2004/05-06.aylarda her ay için düzenlenmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesinin, kazançları SPEK alt sınırın altında ve üstünde olanlar için ayrı ayrı düzenlenecektir.

Aylık sigorta primleri bildiregelerinde, aylık sosyal güvenlik destek primi bordrolarında ve aylık prim ve hizmet belgelerinde, kazançları SPEK alt sınırın altında gösterilen miktarlar ile bordroda kayıtlı SPEK arasında mutabakatsızlık olması durumunda bu nedenle bildirege-bordro mutabakatının sağlamak için işverenlerden farkın giderilmesi amacıyla ek bildirege istenilmeyecektir.

Açıklamalar

- SSK primi ile işsizlik sigortası primi işveren hisseleri **SPEK Alt Sınır miktarına (%19,5 ile %2) uygulanarak** hesaplanmıştır. Prim farkları ise, SPEK alt sınırdan asgari ücret farkı alınarak bulunan tutar üzerinden işçi hisseleri oranları(%14 ile %1) uygulanmıştır.

- Asgari ücretin işverene toplam maliyetinin hesaplanmasında prim

farkları dahil edilmemiş olup, 5073 sayılı Kanun gereğince Hazine katkısı olarak dikkate alınmıştır.

- 06.02.2004 tarihli 25365 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5084 sayılı Kanununun 4 ile 7d maddeleri hükümleri uyarınca; 31.12.2008 tarihine kadar uygulanmak üzere; DİE Başkanlığına 2001 yılı için belirlenen fert başına gayrisafi yurt içi hasıla tutarı 1500 ABD Doları veya daha az olan illerde, 01.10.2003 tarihinden itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu iş yerlerinde çalıştırdıkları işçiler ile 01.10.2003 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu tarihten önce ilgili idareye vermiş oldukları en son dört aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilave olarak yeni işe aldıkları ve bu işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçiler için, prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hissesinin organize sanayi veya endüstri bölgelerinde kurulu işyerleri için tamamı, diğer yerlerdeki işyerleri için %80’i Hazinece karşılanır. Hazinece karşılanacak tutar, organize sanayi ve endüstri bölgelerindeki işyerleri için sigorta primine esas kazanç alt sınırına göre hesaplanan işveren hissesi prim tutarını, diğer işyerleri için sigorta primine esas kazanç alt sınırına göre hesaplanan işveren hissesi prim tutarının %80’ini aşamaz. Dört aylık sigorta prim bordrolarında bildirilen işçi sayısı olarak bordronun ilgili olduğu dönemin sona ayına ilişkin işçi sayısı dikkate alınır... (Yürürlük tarihi: 3,4 ve 6 ncı maddeleri 06.03.2004, diğer maddeleri 06.02.2004)

Kapıcılar için Asgari Ücretin Net Hesabı ile İşverene Maliyeti

Asgari Ücret	423.000.000
SSK Primi(%14)	59.220.000
İşsizlik Sigortası Primi(%1)	4.230.000
Damga Vergisi(%06)	2.538.000
Kesintiler Toplamı	65.988.000
Net Asgari Ücret	57.012.000

İşverene Maliyetinin Hesaplanması :	
Brüt Asgari Ücret	423.000.000
SSK Primi(%19,5)	107.175.702
İşsizlik Sig.Pri.(%2)	10.992.380
SSK Alt Sınır Prim Farkı(%14)*	26.546.648
İşsizlik Prim Farkı(%1)*	1.896.189
Toplam Maliyet	541.168.082

* Asgari ücretin işverene toplam maliyetinin hesaplanmasında prim farkları dahil edilmemiş olup, 5073 sayılı Kanun gereğince Hazine katkısı olarak dikkate alınmıştır

Açıklama

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 23 üncü maddesi gereğince kapıcılar gelir vergisinden muaf tutulduğundan, gelir vergisi kesintisi yapılmamaktadır.

Örnek- 2003/Nisan ayı primlerinin en geç 31.05.2003 tarihine kadar Kuruma ödenmesi gerekir. 31.05.2003 tarihi hafta sonu tatiline denk geldiğinden, genel hükümlere göre tatili takip eden ilk iş günü iş saati sonu olan yani 02.06.2003 tarihinde iş saati sonunda primlerin ödenme süresi sona erer.

28.a- İhale veya Emanet Yoluyla İş Alanları ve Adreslerini Bildirme Yükümlülüğü

Genel ve katma bütçeli kuruluşlar, il ve belediyeler veya sermayesinin en az yarısı genel ve katma bütçeli kuruluşlar ile il ve belediyelere ait olan teşekkül ve müesseseler, Kamu İktisadi Kuruluşları ve bunların müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri, kanunla ve kanunların verdiği yetkiye dayanarak kurulan kurum ve kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşların ihale yolu ile yaptırılan her türlü işleri üzerine alanları ve bunların adreslerini Kuruma bildirmekle yükümlüdürler. (506/83)

İdare, kendisinden ihale veya emanet yoluyla iş alanları ve bunların tebligat adreslerini, sözleşmenin imzalandığı tarihi izleyen on beş iş günü içinde Kuruma bildirmek zorundadır. (Sigorta Primlerinin Hak edişlerden Mahsup Edilmesi ve Ödenmesi ile Kesin Teminatların İadesi Hakkında Yönetmeliği Madde 4)

29.a- İhaleli İşlerde Sigorta Primlerini Hak Edişlerden Mahsup Etme, Teminat Alma, Alıkoyma ve Gerektiğinde Paraya Çevirme Yükümlülüğü

İhale makamları, Kurumun talebi üzerine prim alacaklarına karşılık olmak üzere, işverenlerin hak edişlerinden kesinti yapmak zorundadır. İdare, ihaleli işi üstlenen müteahhidin idareye verdiği teminatı, müteahhit , Kuruma prim ve gecikme zammı borcu olmadığına dair ilişiksizlik belgesini kendisine sunmadıkça iade etmemekle ve prim ve gecikme zammını karşılamak üzere, Kurumun talebi halinde teminatı paraya çevirerek Kurum alacağını ilgili hesaba yatırmakla yükümlüdür.(506/ 83, Sigorta Primlerinin Hak edişlerden Mahsup Edilmesi ve Ödenmesi ile Kesin Teminatların İadesi Hakkında Yönetmelik/5)

29.b-Müeyyidesi

İdare veya ödeme makamının 5 ve 6 ncı maddelerde belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeden hak ediş ödemesi veya kesin teminatı iade etmesi hallerinde, genel hükümlere göre işlem yapılır. (Sigorta Primlerinin Hak edişlerden Mahsup Edilmesi ve Ödenmesi ile Kesin Teminatların İadesi Hakkında Yönetmelik/8)

30.a- Sigortalıya Muayene İçin Belge Verme Yükümlülüğü

İşveren, iş kazası,meslek hastalığı,hastalık ve analık hallerinde, sigortalının kazancını ve prim ödeme gün sayılarını göstermek üzere, örneği Kurumca hazırlanacak belgeyi düzenleyerek sigortalıya vermekle yükümlüdür. (506 /90)

İşveren, 35 ve 40 ıncı maddelerde öngörülen 120 günlük prim şartını yerine getirmiş olan sigortalının karısı ve geçindirmekle yükümlü olduğu çocukları ile sigortalı kadının geçindirmekle yüküm-

lü olduğu kocası ve çocuklarının hastalıkları halinde, sağlık yardımlarından yararlandırılmalarını sağlamak ve altı ay için geçerli olmak üzere prim ödeme gün sayılarını gösterir örneği Kurumca hazırlanacak belgeyi, talebi halinde, düzenleyerek sigortalıya vermekle yükümlüdür. (506/90) -16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 53 üncü maddesi-

30.b-Müeyyidesi

Yukarıdaki fıkralarda yazılı belgelerdeki bilginin eksik veya yanlış olması sebebiyle, sözü edilen fıkralarda belirtilen kişiler için Kurumca yersiz olarak yapılan her türlü masraflar işverene ödetilir. (506/90) Bu Kanununun 90 ıncı maddesinde belirtilen yükümlülükleri Kurumca yapılan yazılı ihtarla rağmen üç gün içinde yerine getirmeyenlere aylık asgari ücret tutarında idari para cezası verilir. (506/140-f)

Açıklama

Vizite kağıdı ile sağlık belgesinin düzenleme esasları SSIY'nin 49, 50 ve 51 inci maddelerinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. 16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 52 ile 53 üncü maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Örnek- A işyerinde çalışmakta olan X sigortalısı işverenden hastalığı dolayısıyla 03.01.2002 tarihinde vizite kağıdı düzenlenmesini talep etmiş, ancak işveren anılan belgeyi düzenlememiştir. X sigortalısı da Kuruma 07.01.2002 tarihinde müracaatta bulunarak durumu intikal ettirmiştir. Kurum ise, 11.01.2002 tarihinde işverene teb-

ligat göndermiş, tebligat işverence 15.01.2002 tarihinde alınmıştır. İşverenin vizite kağıdını en geç 18.01.2002 tarihine kadar düzenlemesi, aksi takdirde işveren hakkında 18.01.2002 tarihinde yürürlükte olan asgari ücret yani 222.000.750.-TL idari para cezası uygulanacaktır.

31.a- Ücretlerden Kesinti Yapılmayacağı Yükümlülüğü

İşveren, sosyal sigortalar için kendisine düşen yükümlerden ve sair masraflardan dolayı sigortalıların ücretlerinden indirme yapamaz. (506/127)

32.a- Hekimlerin ve Sağlık Tesislerinin Sigortalılara Duyurulması Yükümlülüğü

Kurum, sigortalılar ile eş ve çocuklarının muayene ve tedavi için başvuracakları sağlık tesisleri ile hekim ve ebelerin isim ve adreslerini işverenlere bildirir. İşverenler de sigortalılara duyururlar. (506/117, SSIY/45)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 49 uncu maddesine göre; işveren, Kurum tarafından bildirilen, sigortalılar ile eş ve geçindirmekle yükümlü oldukları çocukları, ana ve babalarının muayene ve tedavi için başvuracakları hekim ve ebelerle sağlık tesislerinin adları ve adreslerini, bir liste halinde ve herkesin görebileceği bir yere asmak suretiyle sigortalılara duyurur.

33.a-Aracılar ile Sigortalıyı Devir Alanları Bildirme Yükümlülüğü

İşverenler, kendilerinden iş alan araçların ad ve soyadlarını, ika-

metgahını, varsa işyeri adreslerini, aracının işe başladığı tarihten en geç bir ay içinde yazılı olarak Kuruma bildirmek zorundadır. (SSİY/6)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 6 ıncı maddesine göre; işveren, kendisin - den iş alan aracı ile başka bir işverene iş görme edimini yerine ge - tirmek üzere geçici olarak sigortalısını devrettiği işverenin adını ve soyadını, ikametgahını varsa işyeri adresini, aracının işe baş - ladığı, geçici olarak sigortalısını devrettiği tarihten itibaren ara - larında düzenlenen sözleşme ile birlikte en geç bir ay içinde ilgili üniteye yazılı olarak bildirmek zorundadır.

33.b-Müeyyidesi

506 sayılı Kanununun 87 nci maddenin birinci fıkraya hükmünün uygulanması gerekir. Sigortalılar üçüncü bir kişinin aracılığı ile işe girmiş ve bununla sözleşme yapmış olsalar bile, bu Kanunun işverene yüklediği ödevlerden dolayı, aracı olan üçüncü kişi ile birlikte asıl işveren de sorumludur. (506/87)

Aracı 506/87 nci maddesinde "Bir işte veya bir işin bölümü veya eklentilerinde işverenden iş alan ve kendi adına sigortalı çalıştıran üçüncü kişiye aracı denir." şeklinde tanımlanmıştır.

Geniş bir biçimde bir kimseye aracı denilebilmesi için şu üç unsurun birlikte bulunması şarttır.

- a) Kendi adına tescilli işyeri dosyası bulunan, sigortalı çalıştıran bir işverenin bulunması-Asıl işveren-,
- b) Aracının asıl işverene ait işte veya işin bölümü veya eklentilerinde iş yapmayı üstlenmesi,

c) Orada kendi adına sigortalı çalıştırması (Sigortalıların o iş için alınmış ve çalıştırılmış olunması gerekir.).

Asıl işverenle aracı arasındaki ilişki genelde bir istisna akdine dayanır. Hizmet akdi dışında başka bir sözleşme türüne dayanması da mümkündür. 506 sayılı kanun asıl işvereni, Kanunun işverene yüklediği ödevlerden dolayı kendi adına sigortalı çalıştıran aracı ile birlikte sorumlu tutmuştur. Bu sorumluluk mali ve hukuki bakımdan söz konusu olup cezai dayanışmalı sorumluluk söz konusu olmaz. Zira ceza sorumluluğu kişiseldir. Çalıştırdığı sigortalılardan ötürü bu Yasanın öngördüğü ödevlerden asıl sorumlu olan aracıdır, asıl işverenin sorumluluğu ise, onun sorumluluğu durumunda var olan ve onunla birlikte olan bir sorumluluktur. Aracının defter ve kayıtlarını Kurumun isteği üzerine asıl işveren göstermekle yükümlü değildir.

Sigortalıyı devir alan işveren kavramı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 7 nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; işveren, devir sırasında yazılı rızasını almak suretiyle bir işçiyi, holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde çalıştırılması koşuluyla başka bir işverene iş görme edimini yerine getirmek üzere geçici olarak devrettiğinde geçici iş ilişkisi gerçekleşmiş olur. Bu halde iş sözleşmesi devam etmekle beraber, işçi bu sözleşmeye göre üstlendiği işin görülmesini, iş sözleşmesine geçici iş ilişkisi kurulan işverene karşı yerine getirmekle yükümlü olur. Geçici iş ilişkisi kurulan işveren işçiye talimat verme hakkına sahip olup, işçiye sağlık ve güvenlik risklerine karşı gerekli eğitimi vermekle yükümlüdür.

Geçici iş ilişkisi altı ayı geçmemek üzere yazılı olarak yapılır, gerektiğinde en fazla iki defa yenilenebilir.

İşverenin, ücreti ödeme yükümlülüğü devam eder. Geçici iş ilişkisi kurulan işveren, işçinin kendisinde çalıştığı sürede ödenmeyen ücretinden, işçiyi gözetme borcundan ve sosyal sigorta primlerinden işveren ile birlikte sorumludur.

34.a- İşe Giriş Pusulası Düzenlemek Yükümlülüğü

İşe giriş bildirgesi birden çok ise, örneği Kurumca hazırlanan ve iki nüsha olarak doldurulmuş bir dizi pusulasına ekli olarak gönderilir. (SSİY/14)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 13-19 uncu maddelerinde, işe giriş pusu - lası düzenleneceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır.

35.a-Sigortalı Çalıştırmayacağını Bildirme Yükümlülüğü

İşveren, sigortalı çalıştırmadığı takdirde, bu hususu sigortalı çalıştırmaya son verdiği tarihten itibaren bir ay içinde yazılı olarak Kuruma bildirmekle yükümlüdür. (506/79-4958 sayılı Yasanın 37 nci maddesiyle değiştirilen hükmü)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 20 inci maddesine göre, işveren sigortalı çalıştırmadığı takdirde bu hususu bir ay içinde ilgili üniteye yazı - lı olarak bildirmekle yükümlüdür.

35.b-Müeyyidesi

Çalıştırılmayan sigortalı hakkında prim belgesi düzenlenmesi söz konusu olmadığından Yasa metninde herhangi bir müeyyide öngörülmemiştir.

36.a-Sigortalı Hesap Fişi Düzenleme Yükümlülüğü

İşten ayrılan sigortalıların veya ölen sigortalıların hak sahiplerinin malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından tahsis yapılması için Kuruma başvurmaları halinde, işveren, sigortalının bordrosunu henüz Kuruma göndermediği süreye ait çalışmasını göstermek üzere sigortalı hesap fişini düzenlemek ve bu belgeyi durumun kendisine bildirildiği tarihten itibaren en geç bir hafta içinde Kuruma vermek zorundadır.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 22 inci maddesine göre; işten ayrılan si - gortalıların veya ölen sigortalıların hak sahiplerinin malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından tahsis yapılması için Kuruma başvurmaları halinde, işveren, sigortalının aylık prim ve hizmet belgesini henüz Kuruma göndermediği süreye ait çalışmasını göstermek üzere sigortalı hesap fişini düzenlemek ve bu belgeyi durumun kendisine bildirildiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde Kuruma vermek zorundadır. Bu fişler, üç nüsha olarak dü - zenlenir. İlk iki nüshası Kuruma gönderilir, üçüncü nüshası işve - rence saklanır. Sigortalı hesap fişine kaydedilen bilgiler, ayrıca aylık prim ve hizmet belgesinde de gösterilir.

37.a- İşyeri Kayıtlarını İbraz Etme - Saklama Yükümlülüğü

İşveren, Kurumca istenilmesi halinde ibraz etmekle yükümlüdür. (506/79-4958 sayılı Yasanın 37 nci maddesiyle değiştirilen hükmü)

İşverenler ve aracılar, işyeri ile ilgili tüm defter ve belgeleri, iste - nilmesi halinde sigorta müfettişine göstermek üzere 10 yıl süreyle saklamak zorundadırlar.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 30 uncu maddesine göre; işverenler, ara - cılar ve sigortahı devir alan işverenler işyeri ile ilgili tüm defter ve belgeleri, gerektiğinde istenilmesi halinde, Kurum denetim ele - manı ile bilanço esasında defter tutan veya defter tutmak zo - runda olmayan işyerleri için de sigorta yoklama memuruna gös - termek üzere, ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak 5 yıl süreyle saklamak zorundadırlar.

37.b-Müeyyidesi

Bu Kanununun 79 uncu maddesinde belirtilen yükümlülüklerden, işyeri kayıtlarının Kurumca yapılan yazılı ihtarla rağmen 15 gün içinde mücbir sebep olmaksızın ibraz etmeyenlere, bu süre içinde ibraz etmekle beraber, yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara uygun olarak düzenlenmediği anlaşılanlara, kayıtlardaki geçersizlik halinin birden fazla olup olmadığına bakılmaksızın, bilanço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlara aylık asgari ücretin on iki katı tutarında, diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlara aylık asgari ücretin altı katı tutarında, defter tutmakla yükümlü olmayanlara aylık asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası verilir. (506/140-d, 4958 sayılı Yasanın 51 inci maddesiyle değiştirilen madde hükmü)

Açıklamalar

İşyeri yasal kayıtların incelemeye ibraz edilmesine dair tebligatların alınmasından sonraki 15 günün hesaplanmasında, tebliğin yapıldığı tarihten sonraki gün başlanır ve 15. günün sonunda yasal süre dolmuş sayılır. Ancak, yasal sürenin son gününün resmi tatil gününe rastlaması halinde, yasal süre resmi tatil gününü takip eden iş gününün sonunda dolmuş sayılır. 15 günlük yasal süresi içinde ib-

raz edilmediği takdirde, idari para cezası uygulamasında 15. gündeki cari asgari ücret dikkate alınır.

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 20 nci maddesi 27.03.2003 tarih ve 25061 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4829 sayılı Kanunla değiştirilmiştir." Bu maddeye göre yapılacak tebligatlarda tebliğ, tebliğ evrakının 13,14, 15, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı kişilere verildiği tarihte veya **ihbarname kapıya yapıştırılmışsa bu tarihten itibaren on beş gün sonra** yapılmış sayılır." hükmünün uygulamada dikkate alınması gerekmektedir.

Kayıt ve belgelerin 15 günlük yasal süre içinde kısmen ibraz edilmesi durumunda ise, ibraz edildiği tarihteki yürürlükte olan asgari ücret üzerinden idari para cezası uygulanacaktır.

Örnek 1- 01.11.2002 tarihinde işyeri kayıt ve belgelerinin ibrazı için Kurumca yapılan tebligatı 11.11.2002 tarihinde tebellüğ eden işveren,11.11.2002 tarihi dahil olmamak üzere, en geç 26.11.2002 tarihi mesai saati sonuna kadar işyeri kayıtlarını ibraz etmek zorundadır. İşyeri kayıtları 29.11.2002 tarihinde ibraz edildiği düşünülürse, cari asgari ücret üzerinden (bilanço esasına göre defter tutmakla yükümlü mükellef olduğu düşünülürse yani $250.875.000 \times 12 = 3.010.500.000$.- TL idari para cezası tahakkuk ettirilecektir.

Örnek 2- 01.01.2001-31.12.2001 devresine ait işyeri kayıtlarının incelenmek üzere Sigorta Müfettişi tarafından 07.06.2002 tarihinde işveren A'ya gönderilen kayıt ibraz tebligatı, işverence 25.06.2002 tarihinde alınmıştır. İstenilen kayıtlardan 2001 yılına ait işletme defterinin olmadığı ve ibraz edilemeyeceği 28.06.2002 tarihinde işveren tarafından tutulan tutanak ile tesbit edilmiştir. İdari para cezası uygulamasında 28.06.2002 tarihinde yürürlükte olan cari asgari ücret üzerinden yani, $222.000.750 \times 6 = 1.332.004.500$.- TL idari para cezası uygulanacaktır.

Kanun metninde işyeri kayıtlarının neler olduğu açıklanmamıştır. SSIY/21-22-23-24-25 ve 26 ncı maddelerinde işverenlerce tutulacak defter ve belgelerle ilgili hükümler düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 21 inci maddesinde, işverenlerin diğer kanunlar gereğince tutmak zorunda oldukları defterlerle dayanağı belgeler ifadesinden bahsedilmiştir.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 25,26, 27, 28, 29 ve 30 uncu maddelerin - de işverenlerce tutulacak defter ve belgelerle ilgili hükümler dü - zenlenmiş olup, 25 inci maddesinde işverenlerin diğer kanunlar gereğince tutmak zorunda oldukları defterlerle dayanağı belgeler, Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin dayanağı belgeler niteliğinde sa - yılır hükmüne yer verilmiştir.

Vergi Usul Kanununa göre tutulması zorunlu defterler

a)Bilanço esasına göre tutulacak defterler: Yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteridir.(V.U.K/182)

b)İşletme esasına göre tutulacak defterler: İşletme hesabı defteri-dir.(V.U.K/193)

c) Sınai müesseselerin tutacakları özel kayıtlar: İmalat defteri.(V.U.K/197)

d) Serbest mesleklerde defter tutma: Serbest meslek kazanç defteri. V.U.K. 212 nci maddesine göre, noterlerin ve noterlik görevi ifa ile mükellef olanların ve borsa acentalarının resmi defteri kazanç defteri yerine geçer.

e) Ziraî kazançlarda defter tutma: Çiftçi işletme defteri.

Türk Ticaret Kanunu'na göre tutulması gereken defterler

a) Tacir hükmi şahıs ise; yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ve karar defteri.

b) Tacir hakiki şahıs ise; karar defteri hariç olmak üzere birinci bentte yazılı defterleri veya işletmesinin mahiyet ve önemine göre sadece işletme defteri.

Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kanunlara göre kurulan teşekküllerin tutması gereken kayıt ve belgeler

Kendi kanunları ve muhasebe talimatları gereğince tutmak zorunda oldukları defterler ve müstenidatı belgelerdir.

Sendikalar ve Konfederasyonların tutması gereken kayıt ve belgeler

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 49 uncu maddesine göre; yevmiye, defteri kebir, karar defterleri ile müstenidatı belgelerdir. Üye kayıt defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri ile zimmet defteri, aidat defteri, envanter defteridir. Düzenlenecek dosya ve belgeler ise; işçi sendikasına üyelik fişi, işveren sendikasına üyelik fişi, konfederasyonlara üyelik fişi, gelen ve giden evrak dosyaları, gelir maktuzları ve gider evrakı, bilanço ve çalışma raporlarıdır.

Derneklerin tutması gereken kayıt ve belgeler

İşletme hesabı esasına tabi olan derneklerin;

- Üye kayıt defteri,
- Karar defteri,
- İşletme hesabı defteri,
- Envanter defteri,

Bilanço esasına tabi olan derneklerin ise;

- Üye kayıt defteri,
- Karar defteri,
- Yevmiye defteri,
- Büyük defter,
- Envanter defteri

tutmaları ve bu defterlerin noterden tasdiki zorunludur. (Derneklerin Tutacakları Defter, Muhasebe Hesap Kayıtlarıyla İlgili Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik/5- 05.04.2003 tarih ve 25070 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanmıştır.)

Kooperatiflerin tutması gereken kayıt ve belgeler

1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 89 uncu maddesi uyarınca yayımlanan Kooperatifler, Kooperatif Birlikleri, Kooperatif Merkez Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Muhasebe Yönetmeliğinin 2 nci maddesinde, kanuni defterlerin, 212 sayılı VUK'nun 182 ve 6762 sayılı TTK'nun 66 ncı maddeleri gereğince

tutulması zorunlu defterler olduğu belirtilmiştir. Bunlar; yevmiye defteri, defteri kebir, karar defteri, m¼stenidatı belgeler, kooperatif kuruluş ana s¼zleřmesi, genel kurul kararlarıdır.

Apartman işyerlerinin tutması gereken kayıt ve belgeler

634 sayılı Kat M¼lkiyeti Kanununun 32 nci maddesinde, belirtilen karar defteridir. İsteğe bağlı olarak ta gelir ve giderlerin kaydolunması i¼in işletme defteri tutulabilir.

Noterlerin tutması gereken kayıt ve belgeler

1512 sayılı Noterlik Kanununun 198 inci maddesine g¼re ¼ıkarılan Noterlik Kanunu Y¼netmeliđinin 46 ncı maddesinde sayılan aylık gelir ve giderlerin kaydedildiği muvazene defteri ve m¼stenidatı belgelerdir.

Kayıt ve Belgelerin İncelemeye ¼ıkarılmamasında M¼cbir Sebep Halleri

a) İlgili resmi kuruluşlardan alınacak belgelerle kanıtlanmak şartıyla işyeri kayıt ve belgelerinin verilen s¼rede ibrazına engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk halleri. Ağır kaza ve hastalık hallerinin, kayıt ve belgelerin ibrazına engel bulunması ve mutlaka yatarak tedavi g¼r¼lm¼ř olması buna bağlı olarak ta resmi yataklı sağlık kuruluşlarından alınmış raporla belgelenmesi, ¼zel sağlık kuruluşlarından alınan raporların ise resmi sağlık kuruluşlarıncı onanmış bulunması gerekmektedir. (Gerçek kişiler i¼in ge¼erlidir.)

b) Kayıt ve belgelerin incelemeye ¼ıkarılmasına mani olan yangın, yer sarsıntısı, su baskını ve benzeri doğal afetlerin meydana gelmesi ve belgelenmesi.

c) İşverenin veya aracının iradesi dışında meydana gelen zorunlu kaybolma halleri.(Gerçek kişiler için geçerli) Zabıta veya savcılıktan alınacak belge ile belgelendirilmesi gerekir.

d) İşveren veya aracı, iradesine bağlı olmayan sebepler.(Örneğin mahkeme tarafından alınan kayıtlar...)

Mücbir sebepler dolayısıyla kesintiye uğrayan kayıt ve belgelerin ibraz süresi, bu sebeplerin ortadan kalktığı tarihten itibaren kaldığı yerden başlatılmak suretiyle tesbit edilecek belge verme süresi olarak uygulanacaktır.

Sosyal Sigortalar Kurumu uygulamaları açısından kayıt geçersizliği halleri

a) Kullanılmaya başlanmadan önce tasdik ettirilmesi zorunlu olduğu halde tasdiksiz kullanılan defterler (SSİY/21-a), (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 25 inci maddesi),

Defterlerin tasdike tabi olup olmadıkları ve tasdik mercileri ilgili kanunlarda belirtilmiş olduğundan, ilgili kanuna göre tasdike tabi olmayan defterler için Kurumca tasdik şartı aranmayacak, dolayısıyla kayıt geçersizliğinden bahsedilmeyecektir.

Bu şekilde tutulan defterler ait olduğu takvim yılı itibarıyla geçersiz sayılarak ve kanuni tasdik süresinin sona erdiği tarihteki asgari ücret dikkate alınarak idari para cezası uygulanır.

b) Kanuni tasdik süresi geçtikten sonra tasdik ettirilmiş olan defterlerin tasdik tarihinden önceki kısmı (SSİY/21-b), (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak

**01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş -
lemleri Yönetmeliğinin 25 inci maddesi),**

Örnek-Öteden beri işe devam etmekte olan bir limited şirket 2000 yılında kullanacağı yevmiye defterini 15.05.2000 tarihinde tasdik ettirmiş ise, kanuni tasdik süresinin sonundan yani 31.12.1999-15.05.2000 tarihine kadar olan kısmı geçersiz 15.05.2000-31.12.2000 devresi kısmı ise geçerli kabul edilecektir.

c) İşçilikle ilgili giderlerin işlenmemiş olduğu tespit edilen defterler (SSİY/21-c) (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 25 inci maddesi),

İşçilik ücretinin işlenmediği tarihteki asgari ücret dikkate alınarak idari para cezası uygulanacaktır.

d) Sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançların kesin olarak tespitine imkan vermeyecek şekilde usulsüz, karışık veya noksan tutulmuş defterler (SSİY/21-d) (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 25 inci maddesi),

Bu tür geçersizlik nedeninin uygulamada iki türlü yansıması vardır. Bunlardan biri, defter ve belgeler arasındaki mutabakatsızlık (eksik/fazla), diğeri ise işçilik ücret ödemelerinin VUK/238 ile SSİY/26 nci maddelerinde ücret ödeme bordrosu düzenlenmesi gerekirken başka bir belgenin düzenlenmiş olması durumudur. Defter ve belgeler arasındaki mutabakatsızlık maddi hatadan ileri geldiği anlaşılırsa, kayıtların geçersizliğinden bahsedilemez.

Bazı sigortalıların kaydedilmediği ücret tediye bordrolarında kaydedilmediği ay kayıtları da geçersiz sayılmaktadır.

Örnek- 10.06.1991 tarihinde çalıştıkları fiilen saptanan 7 sigortalıdan 2 sigortalının 1991/Haziran ayı ücret tediye bordrosunda bulunmaması halinde, 1991/Haziran ayına ait defter kayıtları geçersiz sayılmaktadır.

Bu şekilde tutulduğu ayın asgari ücreti dikkate alınarak idari para cezası uygulanacaktır.

e) Herhangi bir ay için sigorta primleri hesabına esas tutulması gereken kazançların ve bu kazançlarla ilgili ödemelerin o ayın dahil bulunduğu hesap dönemine ait defterlere işlenmemiş olması halinde, o aya ait defter kayıtları (SSİY/21-e) (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 25 inci maddesi),

Örnek- 1998 yılı Haziran ayı ücret ödemeleri, 1999 yılı yasal defterine yazılmış ise, 1998 yılı yasal defteri, 1998 Haziran ayına ait prim belgelerinde yazılı olanları doğrulayıcı nitelikte kabul edilmeyecektir. 1999 yılı Ocak ayına ait ücret ödemelerinin 1999/Nisan ayında deftere yazılmış olması, aynı hesap dönemine ait herhangi bir aya işlenmesinden dolayı geçersizlik nedeni olarak kabul edilmeyecektir.

Bu şekilde işlenmediği aydaki asgari ücret dikkate alınarak idari para cezası uygulanacaktır.

f) VUK gereğince bilanço esasına göre defter tutması gerekirken işletme hesabı esasına göre tutulmuş defterler (SSİY/21-f) (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak

***01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş -
lemleri Yönetmeliğinin 25 inci maddesi),***

Bu madde hükmünden, işverenlerin mükellefiyet durumlarına göre, yasal olarak tutulması gereken defterlerin tutulmamış olması anlaşılmalıdır.

Bu şekilde ait olduğu takvim yılı itibarıyla geçersiz sayılarak, takvim yılı başındaki asgari ücret dikkate alınarak idari para cezası uygulanacaktır.

g) Aylık ücret tediye bordrosunda bulunması gereken unsurların tümünü ihtiva etmeyen ücret tediye bordroları (SSİY/22-23) (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 26 –27 nci maddesi),

Ücret tediye bordrosunda bulunması gereken unsurlar:

- İşyerinin sicil numarası,
- Bordronun ilişkin olduğu ay,
- Sigortalının adı ve soyadı,
- Sigortalının sigorta sicil numarası,
- Ücret ödenen gün sayısı,
- Sigortalının günlük kazancı,
- Ödenen ücret tutarı,
- Ücretin alındığına dair sigortalının imzası.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 27 inci maddesine göre; aylık ücret tediye bordrosunda,

- İşyerinin sicil numarası,
- Bordronun ilişkin olduğu ay,
- Sigortalının adı, soyadı,
- Sigortalının T.C.Kimlik Numarası,
- Sigortalının sigorta sicil numarası,
- Ücret ödenen gün sayısı(ücret aylık olarak ödenmiş ise gün sa - yısı 30 gündür.)
- Sigortalının ücreti(aylık, haftalık, gündelik, saat veya parça ba - sı ücreti),
- Ödenen ücret tutarı,
- Ücretin alındığına dair sigortalının imzası

Hususlarının bulunması zorunludur.

Yukarıda belirtilen hususların tümünü ihtiva etmeyen ücret tediye bordroları geçerli sayılmaz. Makbuz mukabilinde veya banka ara - cılığıyla yapılan ödemelerde ücret tediye bordrosundaki imza ve mühür şartı aranmaz.(SSİY/23)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 27 inci maddesine göre; yukarıda belirti -

*len hususların tümünü ihtiva etmeyen ücret tediye bordroları ge -
çerli sayılmaz. Ücretlerin ve diğer ödemelerin makbuz mukabilin -
de veya banka aracılığıyla yapılması halinde ücret tediye bordro -
sunda imza şartı aranmaz.*

Bu şekilde düzenlenen ücret tediye bordrosunun tanzim edildiği ay -
daki asgari ücret dikkate alınarak idari para cezası uygulanacaktır.

h) Tehlike sınıf veya dereceleri farklı olan işyerlerinde çalışan sigortalıların aylık ücret tediye bordrolarının birlikte düzenlenmesi (SSİY/24) (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 28 inci maddesi),

Anılan madde hükmüne göre, tehlike sınıf veya dereceleri farklı olan işyerlerinde çalışan sigortalıların ücret tediye bordrolarının ayrı ayrı düzenleneceğinin

zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bir yasa gereği tutulması zorunlu defterlere ayrı ayrı veya birlikte kaydedilmesinde mutabakatın sağlanması şartıyla bir sakınca yoktur.

Bu şekilde düzenlenen ücret tediye bordrosunun düzenlendiği ay -
daki asgari ücret dikkate alınarak idari para cezası uygulanacaktır.

i) Aynı işverene ait ve ayrı tehlike sınıfında bulunan iş veya işyerleri ile ilgili kayıtların birlikte tutulması (SSİY/25) (16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 29 uncu maddesine göre; aynı işverene ait iş veya işyerleri ile ilgili defter veya kayıtların müştereken tutulmuş olması ve bu defter veya kayıtların, her iş veya işyeri için ayrı ayrı verilmiş olan aylık prim ve hizmet belgesinde yazılı kazanç -

lar toplamı ile uyumlu olması halinde, iş veya işyeri kayıtlarının verilen bu belgelerde yazılı olanları doğrulayıcı nitelikte olduğu kabul edilir.),

Anılan madde hükmüne göre, mutabakatın sağlanması şartıyla işyeri kayıtları geçerli, aksi takdirde geçersiz sayılacaktır.

Defter ve belgelerin yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara uygun olarak düzenlemeyenlere, her bir geçersizlik hali için, ibraz edilmesine üzerine uygulanan miktarları aşmaması kaydıyla aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanacaktır. Aynı döneme ait yasal defter ve belgelerdeki birden fazla geçersizlik halinde ayrı ayrı ceza uygulamasına gidilecektir. Belirtilen döneme ait ücret tediye bordrolarının her birindeki geçersizlik hali birden fazla olsa da her bir belge için bir geçersizlik söz konusu olacaktır. Defterdeki geçersizliklerde ise her bir kayıt maddesi esas alınacaktır.

Örnek-01.01.2003-31.12.2003 devresine ait işyeri kayıtlarının incelenmesinden tespit edilen hususlar şunlardır.(İşveren yevmiye defteri tutmaktadır.)

- 12.ay ücret tediye bordrosunda sigortalıların ücretlerini aldıklarına dair imzaları bulunmamaktadır.(Ücretlerin ödendiği tespit ve ifade edilmiştir.)

- 6.ay ücret tediye bordrosunda günlük ücret ile işyeri sicil numarasının kayıtlı değildir.

- 6.ay ücretleri yasal deftere gider olarak işlenmemiştir.

Uygulanacak idari para cezası tutarının hesaplanması: 6.ay ücret tediye bordrosunda iki, yasal defterde bir geçersizlik nedeni görülmektedir. İnceleme dönemi bir ayda bir belgede birden çok geçersizlik halinde tek geçersizlik nedeni dikkate alınacaktır.

Dolayısıyla, 2003/06 306.000.000:2+ 306.000.000:2+2003/12 306.000.000.:2 toplam 459.000.000.-TL idari para cezası uygulanacaktır.

38.a- İşsizlik Sigortası Uygulamasındaki Yükümlülüğü

İşveren, hizmet akdi 51 inci maddesinde belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona ermiş sigortalılar hakkında; örneği Kurumca hazırlanacak üç nüsha işten ayrılma bildirgesi düzenleyip, 15 gün içinde bir nüshasını Kuruma göndermek, bir nüshasını sigortalı işsize vermek ve bir nüshasını da işyerinde saklamakla yükümlüdür. (4447/48)

İşverenler, işsizlik sigortasına ilişkin %3 oranındaki yükümlülükleri nedeniyle sigortalıların ücretlerinden herhangi bir indirim veya kesinti yapamazlar. (4447/49)

38.b-Müeyyidesi

İşsizlik sigortasına ilişkin yükümlülükleri nedeniyle sigortalıların ücretlerinden indirim veya kesinti yapan işverenlere her bir sigortalı için 10/6/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 39 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücret tutarında,

48 inci maddede öngörülen işten ayrılma bildirgesini Kuruma vermeyen işverenlere her bir fiil için ayrı ayrı 10/6/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 39 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin iki katı tutarında,

idari para cezası verilir.(4447/54)

Açıklamalar

289 sayılı KHK ile kamu kesiminde çalışanlar için ay başı, her ayın 15'i olarak değiştirilmiş olduğundan, uygulamanın kamu kesimindeki işyerleri için 15 Ocak 2002 tarihi itibarıyla başlatılması gerekirken, 2002 Mali Yılı Bütçe Kanunu 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe girdiğinden dolayı, kamu kesimi için de 01.01.2002 tarihinden itibaren uygulamaya geçilmiştir. 15.12.2001-14.01.2002 devresinde çalışan sigortalılar için; 15.12-31.12.2001 tarihleri arasında %2 sigortalı+%3 işveren toplam %5, 01.01.-14.01.2002 devresinde ise %1 sigortalı+%2 işveren toplam %3 oranında işsizlik sigortası primi ödenmesi gerekmektedir.

İşsizlik sigortası primlerinin tahakkuku aylık sigorta primleri bildirimleri ile yapılmaktadır. **16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 20 inci maddesine göre; aylık prim ve hizmet belgesi ile işsizlik sigortası primleri ta - hakkuka alınmaktadır.**

İşsizlik sigortasının uygulama tarihi 01.06.2000 tarihidir.

Kanun maddesindeki Kurum, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğünü ifade eder.

39.a- Vizite Kağıdındaki Bilgilerin Doğruluğu Yükümlülüğü

Haber verme kağıdında bildirilen olayın iş kazası sayılıp sayılmayacağı hakkında bir karara varılabilmesi için, gerekirse Kurumca soruşturma yapılabilir.(506/29)

39.b -Müeyyidesi

Bu soruşturma sonunda, haber verme kağıdında yazılı hususların

gerçeğe uymadığı ve vakanın iş kazası olmadığı anlaşılırsa Kurumca bu olay için yersiz olarak yapılmış bulunan masraflar işverenden alınır. İlgililer hakkında genel hükümlere göre ayrıca kovuşturma yapılır.(506/ 29)

40.a-Çalışabilir Olduğuna Dair Belge İsteme Yükümlülüğü

Tedavinin sona erdiğine ve çalışabilir durumda olduğuna dair Kurum hekimlerinden belge almaksızın eski işverenin işinde çalıştırılan sigortalının aynı hastalığı sebebiyle yapılması gereken tedavi masrafları işverenden alınır. (506/38)

41.a- Kuruma Yeterli İşçilik Bildirme Yükümlülüğü

Bu Kanununun 83 üncü maddesinde belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından ihale yoluyla yaptırılan her türlü işler, gerçek veya tüzel kişilerce yapılan inşaatlardan dolayı yeterli işçilik bildirmiş olup olmadığı Kurumca araştırılır. (506/79, 4958 sayılı Yasanın 37 nci maddesiyle eklenen fıkra hükmü)

İşverenin Kuruma, emsaline, yapılan işin nitelik, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütülmesi için gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu Kurumca saptanması halinde, işin yürütülmesi için gerekli olan asgari işçilik miktarı, yapılan işin niteliği, bünyesinde kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalıştırılan işçi sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurları dikkate alarak sigorta müfettişi tarafından tespit edilir.(506/130, 4958 sayılı Yasanın 49 uncu maddesiyle eklenen fıkra hükmü)

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş -

lemleri Yönetmeliğinin 38 inci maddesine göre; Kanununun 83 üncü maddesinde belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından ihale yoluyla yaptırılan her türlü işlerde ünitece yapılacak araştırma, işin kesin kabulünün ya da geçici kabulünün noksansız olarak yapıldığı tarihten sonra ve işverene ödenmesi gereken KDV hariç, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dahil toplam istihkak tutarına, işin asgari işçilik oranının %25 eksigi uygulanmak suretiyle yapılır.

Asgari işçilik oranları, Kurum bünyesinde oluşturulan Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca belirlenir ve bu oranlar tebliğ ile Resmi Gazete'de yayımlanır.

İhaleli işin birden fazla konuyu kapsıyor olması ve her bir işin asgari işçilik oranının bilinmesi halinde, işverenin yazılı isteği üzerine araştırma, bu işlerin en yükseğine ilişkin asgari işçilik oranı dikkate alınarak yapılabilir.

Gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılan özel bina inşaatı işyerleri hakkında ünitece yapılacak araştırma, bina maliyetine Kurumca yayımlanan tebliğ ile belirlenen asgari işçilik oranının %25 eksigi uygulanmak suretiyle yapılır.

Bina maliyeti, inşaatın ruhsatnamesinde yazılı bulunan yüzölçümü ile birim maliyet bedelinin çarpımı suretiyle hesaplanır.

Bina maliyet bedelleri, her yıl inşaatın sınıfı ve grubuna göre Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca tespit edilerek Kurum Sigorta İşleri Genel Müdürlüğüne çıkarılacak bir genelge ile açıklanır.

Araştırma yapılırken, ihale konusu işlerde kesin kabulün ya da geçici kabulün noksansız yapıldığı, bina inşaatı işyerlerinde de, inşaatın bitirildiği tarihe kadar Kuruma bildirilmiş olan işçilik miktarı dikkate alınır.

Araştırma yapılmasına imkan bulunmayan veya gerekli görülen hallerde, işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarı sigorta müfettişince tespit olunur.

Ünitece yapılan araştırma sonucunda hesaplanan prim tutarı, faaliyet süresinin son ayına mal edilerek tahakkuk ettirilmek suretiyle gecikme zammı ile birlikte ödenmek üzere işverene tebliğ olunur. İşverence borcun tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödeneceğinin ve daha sonra sigorta müfettişince inceleme yapılması istenilmeyeceğinin bir dilekçe ile bildirilmesi halinde borç kesinleşir ve işlemler sonuçlandırılır.

Ünitece hesaplanan borcun yapılan tebligata rağmen ödenmeyeceğinin bildirilmesi veya tebligatta belirtilen sürede bildirimde bulunulmaması durumunda sigorta müfettişince inceleme yapılır.

41.b -Müeyyidesi

Yapılan asgari işçilik değerlendirmesinde, işin yürütümü için gerekli olduğu aylık olarak saptanan asgari işçilik miktarının ilgili ayda Kuruma bildirilen prime esas kazançlar tutarını aşan kısmı EK TAHAKKUK MİKTARINI teşkil eder. Ek primin hangi ay veya aylara ait olacağı saptanırsa o aylara, saptanmasının olanaklı bulunmaması halinde ise, çalışmalarının sürdürüldüğü son aya mal edilmesi gerekmektedir. Ek tahakkuk miktarı üzerinden sigorta primi 506/değişik 80'e göre tahsil edilir. Ayrıca, anılan ay/aylara ait prim belgelerinin verilmemesi ile ek tahakkuk karşılığı ücretlerin yasal deftere eksik olarak işlenmiş olmasından dolayı işyeri kayıtlarının geçersiz sayılmasından idari para cezası uygulanacaktır.

16.01.2004 tarihli 25348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.05.2004 tarihinde yürürlüğe girecek olan Sosyal Sigorta İş - lemleri Yönetmeliğinin 38 inci maddesine göre; Sigorta müfet - tişince işin yürütümü için gerekli olduğu saptanan asgari işçilik miktarının Kuruma bildirilmediğinin anlaşılması halinde, bil - dirilmeyen tutar, hangi aya ait olduğu hususunda bir tespit varsa o aya, tespit yoksa faaliyette bulunulan son aya mal edilir, Kanununun 80 inci maddesi de nazara alınmak suretiyle hesap - lanacak gecikme zammı ile birlikte bir ay içinde ödenmek üzere işverene tebliğ olunur, Kanununun 140 ıncı maddesinin (c) ben - dinin 3 üncü alt bendi ile (d) bendinin son alt bendi de nazara alınarak gerekli işlem yapılır.